

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**KAYSERİ'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILARIN HAYATA TUTUNMA
STRATEJİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Meryem GÖK

Niğde
Haziran ,2019

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**KAYSERİ'DEKİ SURİYELİ SİĞINMACILARIN HAYATA TUTUNMA
STRATEJİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Meryem GÖK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bahadır NUROL
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Mina FURAT
Üye: Prof. Dr. Yücel CAN

Niğde
Haziran , 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kayseri’deki Suriyeli Sığınmacıların Hayata Tutunma Stratejileri” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

13/06/2019

Meryem GÖK

ONAY SAYFASI

Dr. Öğr. Üyesi **Bahadır NUROL** danışmanlığında **Meryem GÖK** tarafından hazırlanan " **Kayseri'deki Suriyeli Sığınmacıların Hayata Tutunma Stratejileri** " adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

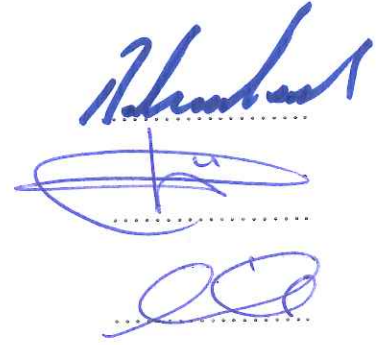
Tarih: 13/06/2019

JÜRİ :

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Bahadır NUROL

Üye : Prof. Dr. Yücel CAN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mina FURAT

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Suriyeli sığınmacılar hakkında oluşan önyargıların ciddi boyutlarda olması, çalışmayı yapmaya iten güç olmuştur. Suriyeli sığınmacıların ülkelerinden çıkıp başka bir ülkeye göç etmeleri sonucunda, bu süreçte yaşadıkları sorunlar, hayata bakış açıları, sosyolojik statüleri, yerleşmeye çalıştıkları şehirde hayatta kalabilmek için hangi mücadeleler verdikleri ve en önemlisi de bu önyargıların gerçekten doğruluklarının olup olmadıkları araştırılmıştır.

Bu tezi hazırlama sürecinde bilgi ve deneyimlerini benimle içtenlikle paylaşan, süreç içinde bana destek olan, motivasyonumu artıran, bu alanda çalışmam için teşvik eden ve konu seçiminde bana yardımcı olan tez danışmanım Dr. Öğr. Gör. Bahadır NUROL'a teşekkür ederim.

Mülakatların yapılması sürecinde yine bana destek olup yol gösteren Hilal Derneği Başkanı Celil TEKCAN'a teşekkür ederim. Mülakatların yapılması sırasında beni sabırla dinleyip benimle birlikte vakit geçirdikleri için görüşmecilere de teşekkür ederim.

Tezin hazırlanması ve çalışma sürecinde maddi manevi desteğini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma da teşekkürlerimi sunarım.

Meryem GÖK

2019-Niğde

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAYSERİ'DEKİ SURİYELİ SİĞINMACILARIN HAYATA TUTUNMA
STRATEJİLERİ

GÖK, Meryem
Sosyoloji Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Bahadır NUROL

Suriye İç Savaşı'ndan bu yana Türkiye büyük miktarda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır. Bu tez söz konusu kesimlerin Türkiye'de hayata tutunma stratejilerini açığa çıkarma amacındadır. Bu nedenle ilk olarak yirminci birinci yüzyılda zorunlu göçü açıklamakta kullanılabilir teorik yaklaşımlar incelenmektedir. İkinci olarak, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki sosyo-ekonomik koşullarının genel bir panoraması çizilmektedir. Üçüncü bölüm, bu çalışmanın temel bulgularını yansıtmaktadır. Bulgular, Kayseri ilinde yürütülen derinlemesine mülakatlara dayanmaktadır. Sığınmacıların hayata tutunma stratejileri şu başlıklar altında incelenmektedir: uyum süreci, sosyo-ekonomik koşullar ve geleceğe dair öngörüler. Araştırmanın bulguları ilk aşamada benzer dini kimliklerin Suriyeliler açısından bir çekici faktör olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Ancak ilerleyen süreçte hayata tutunma stratejilerinin birbiriyle bağlantılı üç unsur etrafında şekillendiği açığa çıkmaktadır. Bu unsurlar şunlardır: (i) Suriyeliler topluluğunun oluşturduğu sosyal ilişki ağları, (ii) Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından finanse edilen yardımlar, (iii) esasen ücretleri düşük tutmak için işgücü piyasalarınca gereksinim duyulan yüksek sayıda güvencesiz işgücü.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Göç, Sığınmacılık, Suriyeliler, Kayseri.

ABSTRACT
MASTER THESIS
STRATEGIES RETENTION TO LIFE OF SYRIAN REFUGEES IN
KAYSERİ

GÖK, Meryem
Department of Sociology
Thesis Advisor: Dr. Bahadır NUROL

After the Syrian Civil War, Turkey hosts a large number of Syrian asylum seekers. This thesis tries mainly to find out their survival strategies in Turkey. To this end, it firstly investigates main theoretical approaches to forced migration in twenty-first century. Secondly, it tries to draw a general panorama on the socio-economic conditions of asylum seekers in Turkey. Thirdly, main findings of this research are presented. The findings depend on in-depth interviews conducted in Kayseri city. The survival strategies of asylum seekers are examined through following topics: adaptation process, socio-economic conditions, and concerns for the future. The findings reveal that at first the similar religious identity is seen as a pull factor for Syrians. However, consequent survival strategies formed around three interdependent factors: (i) social networks among Syrian community, (ii) state aids funded by the Turkish government, and (iii) the labour markets that needs a huge amount of precarious labour to keep wages low.

Key Words: Sociology, Emigration, Asylum Seekers, Syrians, Kayseri.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	I
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	II
ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLOLAR DİZİNİ.....	IX
GÖRSELLER LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	XI
EKLER LİSTESİ.....	XII
KAYSERİ'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILARIN HAYATA TUTUNMA STRATEJİLERİ.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. YÖNTEM.....	5
1.2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ.....	7
1.3. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR.....	8
2. GÖÇ VE SIĞINMACILIK HAKKINDA KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. GÖÇ KAVRAMININ TANIMI.....	9
2.2. GÖÇ TEORİLERİ BAĞLAMINDA SURİYELİ SIĞINMACILARIN DURUMU.....	10
2.3. SURİYELİLERİN ZORUNLU GÖÇ DURUMLARI.....	11
2.4. ULUSLARARASI MÜLTECİ GÖÇÜ VE SURİYELİLER.....	13
2.5. HUKUKSAL BİR STATÜ OLARAK MÜLTECİLİK VE SIĞINMACILIK.....	14
2.5.1. Mültecilik.....	16

2.5.2. Sığınmacılık	17
2.5.3. Mültecilik ve Sığınmacılık Kavramlarına Dair Uluslararası Hukuksal Tanımlar	17
2.5.4. Geçici Koruma Kavramı	20
2.6. İLİŞKİLER AĞI (NETWORK) TEORİSİ VE SURİYELERİN TÜRKİYE TERCİHİ.....	22
3. TÜRKİYE’DE SIĞINMACI OLMAK	24
3.1. TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİLER	24
4. KAYSERİ İLİNDE SIĞINMACILARIN PROFİLİ VE HAYATA TUTUNMA STRATEJİLERİ.....	30
4.1. KİMLİK VE SOSYAL DURUMLA İLGİLİ BULGULAR	32
4.1.1. Dil Problemi	32
4.1.2. Geniş ve Çekirdek Aileler	33
4.1.3. Sosyal Yaşamı	35
4.1.4. Siyasi Tutumlar	40
4.2. EKONOMİK DURUMLA İLGİLİ BULGULAR.....	42
4.3. GÖÇ SEBEPLERİ İLE İLGİLİ SORULAR	47
4.3.1. Türkiye’yi Tercih Etme Sebepleri.....	48
4.3.2. Savaş.....	49
4.3.3. Pişmanlıklar.....	52
4.4. YENİ YERLEŞİM YERİNDE YAŞAM.....	60
4.5. TOPLUMSAL UYUM VE ALGISAL SORUNLAR	65
4.6. GELECEK KAYGISI	68
4.6.1. Türkiye’de Yaşamak	69
4.6.2. Bir Gelecek Kurgulamak.....	71
4.6.3. Geri Dönüş Arzusu.....	73
4.6.4. Türk Vatandaşlığı.....	74

5. SONUÇ	78
KAYNAKÇA	82
EKLER	86

TABOLALAR DİZİNİ

Tablo 1 : PEW Araştırma Merkezinin 2017 Verilerine göre Suriyelilerin Göç Haritası.	25
Tablo 2 :Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Sayısındaki Artış Grafiği.....	26
Tablo 3 : Geçici Koruma Kapsamında Türkiye'deki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı.	27
Tablo 4: Kayseri İlindeki Suriyelilerin Sayısı	30
Tablo 5: Sığınmacıların Cinsiyet, Geldikleri Yer, Mezhep Bilgisi ve Eğitim Durumları Tablosu.....	31
Tablo 6: Bildikleri Dil Sayısını Gösteren Tablo.	32
Tablo 7: Sığınmacıların Kayseri'de Yaşadıkları Evdeki Kişi Sayıları	33
Tablo 8: Sığınmacıların Mesleki Durumlarını Belirten Tablo.....	46
Tablo 9: Kayseri İlindeki Suriyelilerin Memnuniyet Durumu	64
Tablo 10 : Tablo 8'de verilerin rakamlarla ifadesi	64
Tablo 11: Kayseri'deki Suriyelilerin Geleceğe Dair Beklentileri.....	75
Tablo 12: Tablo 4'deki Verilerin Rakamlarla İfadesi.....	75

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: Ulusal bir TV kanalında Suriyelilerle ilgili bir haberin sunuş biçimi.....	53
Görsel 2: Suriyeliler aleyhinde açılmış bir facebook sayfasındaki görsel.....	55
Görsel 3: Suriyeliler aleyhinde açılmış bir facebook sayfasındaki görsel.....	56
Görsel 4: Bir siyasi partinin propagandasına yansıtan pankartta Suriyeliler aleyhinde ifadeler bulunmaktadır.....	57
Görsel 5: Sosyal medyada kaynağı belli olmayan bir görsel, Suriyeliler aleyhinde ifadelerle paylaşılmıştır.....	59

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AFAD: Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

AGİT: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

AK: Avrupa Konseyi

Akt: Aktaran

BM: Birleşmiş Milletler

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

Çev: Çeviren

ÇSGB Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Der: Derleyen

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

Edt: Editör

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Haz: Hazırlayan

ÖSO: Özgür Suriye Ordusu

s.: Sayfa sayısı

IŞİD: Irak Şam İslam Devleti

SDG: Suriye Demokratik Güçleri

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

vb.: Ve Benzeri

EKLER LİSTESİ

EK. 1 : Kayseri Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü Verileri	86
EK. 2: Geçici Koruma Belgesi Ön Yüzü	87
EK. 3: Geçici Koruma Belgesi Arka Yüzü	88
EK. 4: Mülakat Soruları ve Cevaplı Bir Örneği.....	89

KAYSERİ'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILARIN HAYATA TUTUNMA STRATEJİLERİ

1. GİRİŞ

İnsanın farklı coğrafyalar arasındaki hareketi bireysel ya da küçük topluluklar halinde olabildiği gibi, özellikle savaş durumlarında kitlesel düzeyde de olabilmektedir. Göç kısaca, ekonomik, toplumsal veya siyasal nedenlerle insanların bireysel ya da kitlesel olarak yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2001, s. 59). Öte yandan göç olgusunu sadece yer değiştirme eylemi ile sınırlandırmamak gerekir. Daha kapsamlı bir tanıma göre göç, çalışmak ve kendine daha iyi yaşama olanakları bulmak umuduyla, insanların oturdukları yeri bırakıp başka yörelere giderek orada kesin ya da geçici olarak yerleşmeleridir (Öngör, 1980). Bu tanımlar, göç olgusunu yer değiştirmekten öteye taşıyan bir unsur olarak 'yerleşme' eylemini vurgulamaktadır. Dolayısıyla göç insanların belirli bir süreyi veya tüm yaşamlarını geçirmek için farklı bir yörede yerleşmelerini kapsamaktadır.

Kuşların mevsime bağlı yer değiştirmeleri, kış aylarında köy ve şehir merkezlerine inen kimi vahşi hayvanların davranışları belli bir zorunluluğunun sonucudur. Aynı şekilde toplumsal bir varlık olan insan türünün de göç etmesinin temelinde birçok zorunlu sebep olabilir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, insanların göç etme nedenleri arasında diğer canlılarda olduğu gibi bazen zorunluluk durumu olmayabilir. Örneğin, yaşamsal bir zorunluluk faktörü olmamasına rağmen, insanlar beğendiği bir şehirde yaşamak için de göç edebilir. Bu göç biçiminin de altında mutlaka bazı sebepler yer alabilir; daha iyi bir iş olanağı, coğrafi konum, tayin, emeklilik, evlilik, iklim ve tarihi doku gibi sebeplerle de insanlar göç edebilir.

Göç olgusuna tarihsel olarak bakıldığında temelinde iki önemli etken çıkar. Birincisi, ekonomik sebepler; ikincisi ise, hayata kalma mücadelesi olarak görülebilir. Sosyolojik olarak, göç olgusunun temelinde yer bu iki temel sebebin aslında birbiriyle sıkı bir bağlantısı bulunmaktadır. Savaşların yol açtığı ekonomik sıkıntılar ve can güvenliği sorunu tarih boyunca olduğu gibi günümüzde de göç ve mültecilik sorunlarının başlıca sebepleri arasındadır.

Bu araştırmanın konusu, Kayseri yerindeki sığınmacı nüfustur. Araştırmanın birincil amacı, Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların hayata tutunma pratiklerini teşhis etmektir. İkincil amacı ise, Türkiye’de sığınmacı algısının gündelik yaşamdaki yansımalarını açığa çıkarmaktır. Araştırma, hem uluslararası hem de ulusal düzeyde son derece güncel bir siyasi problemin sosyolojik boyutunu vurgulamaktadır. Şöyle ki, öncelikle, günümüzde, iç savaş, yoksulluk, terör ve siyasi baskıların etkisiyle birçok insan Ortadoğu ülkelerinden kaçarak özellikle Avrupa’ya yönelmekte ve Akdeniz üzerinden ölüm riskini göze alarak deniz yolculuğu gerçekleştirmektedir. Bu yolculukların iki önemli varış ülkesi İtalya ve Yunanistan’dır. 2016 yılında Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında gerçekleşen ve çok tartışmalı geçen anlaşma ile Türkiye üzerinden gelen Yunanistan başvuruları ciddi oranda azalmış ve bu yük İtalya’ya kaymıştır. Bu anlaşmadan sonra İtalya mülteci sorunundan doğan krizi en ağır şekilde hissetmeye başlamış ve bu durumu her fırsatta Avrupalı devletlere ve AB yetkililerine iletmeye çalışmıştır. Bu konuda uluslararası arenada birçok tartışma yaşanmıştır (Akdoğan ve Sağıroğlu, 2017, s. 147). Kimi Avrupa ülkeleri tarafından Türkiye’nin Suriyeli göçmenlere yönelik tavrı takdir edilirken, bazı ülkeler de Türkiye’nin bu konuyu Avrupa’ya karşı bir koz olarak kullandığını öne sürmektedir.

Göçmenlik sorunun çok hararetli tartışıldığı ve halen tartışılan bir diğer alan ise, Türkiye’nin iç siyaset alanıdır. Suriyeli sığınmacılar sorununun, Türkiye gündeminin başat konuları arasında her geçen gün önemini daha da hissedilir bir noktaya taşıdığı söylenebilir. Üstelik sığınmacılık sorununun ekonomik, demografik ve siyasi sonuçlarının ülke gündemini daha uzun süre meşgul edeceği görülüyor. Çünkü halihazırda hiçbir veri sığınmacılık sorununa sebep olan Suriye iç savaşının yakın bir zamanda çözüleceğine dair güçlü kanıtlar sunmamaktadır. Öte yandan Suriye’de iç barış sağlansa dahi sığınmacıların tekrar ülkelerine geri döneceklerine dair güçlü bir belirti de bulmak güçtür. Bunun için, çeşitli gerekçeler öne sürmek mümkündür. Özellikle Türkiye’ye belli bir sermaye ile gelip ticaret yapan Suriyelilerin belli bir yerleşik düzen kurmuş olduğu söylenebilir. Ülkelerinde yakınlarını kaybeden bazı ailelerin yaşadıkları travmaların geriye dönüşü hem olumlu hem de olumsuz etkileme potansiyeli vardır. Örneğin kimi mültecilerin kendi ülkelerinde ölmek ve yakınlarının yanında gömülmek istemelerinin temelinde bu travmatik durum yatabilir. Ancak kaybettiklerine dair anılarının canlanmasından çekinenlerin, ülkelerine dönmek istememeleri de yine aynı nedenle açıklanabilir. Öte yandan Ortadoğu coğrafyasının

istikrarsız yapısının, sığınmacıların ülkelerine geri dönme konusunda umut vermediği de söylenebilir.

Araştırmanın temel problemi, yukarıdaki satırlarda da ifade edildiği üzere, Suriyeli sığınmacıların, Kayseri ili bağlamında, hayata nasıl hayata tutunduklarını açığa çıkarmaktır. Sığınmacı sorununun Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinde hissedilir boyutta olduğunu görmek mümkündür. Türkiye, Suriyeli sığınmacılarla birlikte siyasi, toplumsal ve ekonomik bakımdan etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Savaşın başlangıcından itibaren süreçten etkilenen durumunda olan Suriyeliler, zamanla Türkiye'nin sosyo-politik denkleminde etkileyen duruma dönüşmüştür (Karaca, 2013, s. 72). Bununla birlikte, ekonomik olarak diğer Orta Anadolu kentlerine kıyasla daha gelişmiş olan Kayseri ilindeki sığınmacı nüfusunun yoğunluğunun genelleştirilebilir veriler sağlaması mümkün olacaktır. Bir diğer deyişle, bu araştırma her ne kadar Kayseri ilini kapsasa da ortaya çıkan veriler, Türkiye genelindeki sığınmacı sorununa dair kapsamlı bir öngörü ortaya çıkaracaktır.

Son yıllarda Suriye sorunu ve sığınmacılık konusu ekonomi, iletişim, medya, sosyoloji ve uluslararası ilişkiler gibi pek çok bilimsel alandaki araştırmanın ilgi odağı olmuştur. Literatür taramasında bu konudaki araştırmaların ağırlıklı olarak üniversitelerde yapıldığı görülmektedir. Yüksek lisans ve doktora çalışmalarının bazıları kitap olarak basılmıştır. Bunun yanı sıra pek çok bağımsız araştırma içeren ve çalışmalara da rastlamak mümkündür. Yine konuya ilgi duyan pek çok araştırmacının popüler çalışmalarını da bu literatürün içerisinde dahil edebiliriz. Özellikle sosyal bilimler bağlamında yapılan bazı çalışmalar şunlardır: M. Murat Erdoğan'ın 2015 tarihli "Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum" adlı çalışması, İbrahim Efe'nin (2015) "Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar", Mahmut Kaya'nın (2017) "Türkiye'deki Suriyeliler", Bahadır Selim Dilek'in "Suriyeli Göçü" (2018), İbrahim Kaya ve Esra Yılmaz Eren'in (2016) "Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu", Meltem Bostancı'nın (2017) "Suriyeli Sığınmacı Sorunu ve Basına Yansımaları", Ahmet Koyuncu'nun (2015) "Kent'in Yeni Misafirleri Suriyeliler", Feride Vural'ın (2018) "Suriyeli Sığınmacı Evli Kadınlara ve Türkiye'deki Evli Kadınlara", Ercüment Akdeniz'in (2016) "Sığınamayanlar: Ölüm Koridorundan Mülteci Pazarlığına", Çağlar Deniz, Yusuf Ekinci ve Banu Hülür'ün (2016) "Bizim Müstakbel Hep Harap Oldu - Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayatı", Nur Köprülü'nün (2018) "Akdeniz'deki Mülteci Krizi Çerçevesinde Müdahale ve Politika". Bunların dışında

yayınlanmamış pek çok tez ve akademik dergi makaleleri de sığınmacılar konusunda literatüre katkı sunmuştur.

İsmi geçen çalışmalar kendi alanlarında önemli veriler ve bulgular sağlamaktadır. Genel olarak güncel sorunlar etrafında şekillenen bu çalışmalardaki ana sorun Suriyelilerin uyumu, gündelik yaşamları ve Suriyeliler etrafında şekillenen politik ve gündelik dil söylemleri ele alınmıştır. Bu araştırmada ise, bu sorunlara temel önem atfedilmesinin yanı sıra hayatta tutunma çabaları ve bu sorunların sığınmacılar nezdinde nasıl görüldüğü konusu üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmada yukarıda adı geçen çalışmaların eksik kalan tamamlamaya çalışarak katkı sunmaya yönelik veriler araştırılmıştır. Detaylı bilgilere ulaşmak için görüşmeler sohbet düzeyinde yapılmaya çalışılmıştır. Görüşmecilerle yapılan mülakatlarda samimi bir diyalog ortamı yaratılmaya istenerek daha fazla bilgiye ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırmaya dair bilgiler özellikle *Giriş* başlığı altında vermeye çalışılmış, alt başlıklarda ise kısa tanımlara dair yöntem hakkında bilgilendirici not verilmiştir. İkinci bölümde, göç teorileri Suriyeli sığınmacıların güncel durumlarıyla ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Bu süreçte güncel duruma ilişkin yorum ve açıklamalardan yararlanılmıştır. Özellikle teorik açıklamalara ağırlık verip konunun görünürlüğünü kaybetmekten olabildiğince kaçınılmaya çalışılmıştır. Çünkü çalışmanın ana gövdesini oluşturan Suriyeli sığınmacıların durumu, olabildiğince lokal ve özgün bir durum arz etmektedir.. Alan araştırmalarında güncelliğin ve yerele dair koşulların belirleyiciliği çalışmada bir iddia olarak görülebilir. Genel geçer önermelerle kurulmuş bir anlatı çoğu zaman öznel durum ve koşulları göz ardı edebilir. Bu yüzden bilimsel bir yargının temelinde –özellikle toplumsal olaylar söz konusu olduğunda- minimal şartlar dikkate alındığında değişkenleri daha kesin anlama olanağı ortaya çıkabilir. Bu düşüncelerle hareketle kritik olarak görülen *göç teorileri* ele alınan konunun içerisinde eritmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ülke genelindeki vakalarla yukarıdaki satırlarda değinilen izlenimlere ışık tutulmaya çalışılmıştır. Bu bölüm mevcut durumdaki toplumsal algıyı mercek altına almaktadır. “Mevcut durumda, sahip olunan bilgiler ışığında nasıl bir Suriyeli algısı var ve onlara yönelik kurulan dil topluma nasıl bir Suriyeli imajı yansıtıyor?” sorusu bu bölüme ışık tutmaktadır.

Araştırma başlangıçta yirmi kişi ile yürütülürken, daha sonra elde edilen verilere daha fazla kesinlik ve geçerlik kazandırmak sayının kırka çıkarılması uygun görülmüştür. İkinci görüşmeler özellikle uzun tutularak ilk yirmi görüşmede karanlıkta kalan konular aydınlatılmaya çalışılmıştır. Yapılan uzun görüşmelerin sağladığı bilgilerin çalışmanın içeriğine nasıl yön verdiği dördüncü bölümde çok açık biçimde görülecektir. Çalışmanın asıl iletisini bu bölümde görmek mümkündür. Bu yüzden görüşme sayısının fazlalığı, elde edilen bilgilerin çeşitliliği dördüncü bölümü daha uzun olmasına neden olmuştur. Görüşmelere dair hem sayısal veriler hem de niteliksel değerlendirmeler birlikte verilerek veriler arasında birbirini destekleyici unsurlar ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır.

1.1. YÖNTEM

Bu araştırmada, Suriyeli sığınmacıların Kayseri ilindeki yaşam koşulları, yaşadıkları problemler ve bu problemlerle mücadele yöntemleri incelenmektedir. Sığınmacı nüfusunun en önemli sorunlarından biri, yerleştikleri yerlerde hissettikleri yabancılaşma duygusudur. Bu ‘yabancılaşma’ duygusu, farklı bir ülkede yaşamın zorlukları nedeniyle hayatta kalma mücadelesine de yön vermektedir. Her ne kadar iki toplum arasında tarihsel bazı bağlar bulunsa da insanlara verilmiş olan ‘mültecilik’ kimliğinin başlı başına yarattığı bazı uyum problemleri vardır. Suriyeliler üzerine yapılan çalışmalar önemli veriler sunmanın yanı sıra özellikle mültecilerin yaşadıkları bireysel dramların sığınmacı olma durumuyla nasıl perçinlediği göz ardı edilmiş denilebilir. Basılı yayınlar özellikle okur ilgisine odaklı hikayeleri işlerken, yapılan bilimsel araştırmalarda ise yoğun metodik argümanların kullanımı çoğu travmatik olguyu sıradan bir sosyal vaka düzeyine indirgemmiştir.

Araştırma kapsamında, katılımcılara yaşadıkları sorunların neler olduğu ve bu sorunlara başa çıkma yollarının neler olduğuna dair sorular yöneltilmiştir. Araştırmada derinlemesine mülakat ve anket yöntemi bir arada kullanılmıştır. En genel anlamıyla ele alındığında sosyolojik bir araştırma sürecinin aşamaları; konunun belirlenmesi, araştırma problemi ve araştırma sorusunun seçimi, hipotezlerin, araştırmanın varsayım ve sınırlılıklarının, deseni ve yönteminin belirlenmesi, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, evren ve örneklemin seçimi, verilerin toplanması ve

analizi, bulgular ve yorumlama olarak özetlenebilir (Öngel, 1983, s. 7-48; Zikmund, 1999, s. 42; Neuman, 2003, p. 13).

Açıklayıcı araştırmalar, keşfedici ve betimleyici çalışmalarla ortaya konulan diğer bir ifade ile zaten bilinen ve bir tanımı olan olgu ve olayların nedenlerini araştırmayı amaçlamaktadır (Neuman, 2003, p. 29). Genel olarak bir alan araştırması olarak nitelendirilebilecek bu çalışma kullanılan derinlemesine mülakat ve anket yöntemlerinin bazı zorluk ve avantajları olmuştur. Özellikle kadınların Türkçeyi tam olarak anlama ve ifade etme konusundaki eksiklikleri sorulara doyurucu cevaplar almayı zorlaştırmıştır. Ancak derinlemesine yapılan sohbetlerde, yer yer anlamadan kaynaklı hatalar düzeltilmiştir. Bunun yanı sıra cevaplanmada isteksizlik gösterilen bazı sorularda kişilerin daha sonraki verdikleri cevaplarda istenilen bilgiye ulaşmak mümkün olmuştur. Örneğin “ülkenizde herhangi bir siyasi örgüte yakınlık duyuyor musunuz” gibi sorulara genelde “hayır” cevabı verilmiştir. Ancak sonraki sorularda rejime ve örgütlere yönelik fikirler daha net ifade edilmiştir.

Katılımcı seçiminde, reşit olmayan adaylarla çalışma yapılmamıştır. Bunun yanı sıra, gönüllük esasına dayalı katılımı, aynı aileye mensup sadece bir kişi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. İki aşamalı görüşmeler de ilk seferinde 33 kişi ile anket çalışması, ikincisinde ise 20 kişiyle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bir anket çalışması için söz konusu sayı hayli yetersizdir fakat bu ilk aşama; (a) sığınmacılar hakkındaki genel geçer toplumsal algının yanıltıcı boyutları olabileceğini göstermesi bakımından, (b) sığınmacıların genel bir profilini sunması ve toplumsal bakış açılarını anlamak açısından fayda sağlamıştır. İkinci aşamaya birinci aşamada alınan cevapların tatmin edici olmaması ve çok kısa cevaplar olması nedeniyle karar verilmiştir. İlk aşama mülakatlarda 9 kadın, 24 erkekle görüşme sağlanmıştır. İkinci aşamadaki mülakatlarda ise 10 kadın ve 10 erkek ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler katılımcıların buldukları mahallelere gidilerek yüz yüze yapıldı. İlk görüşmelerde katılımcılar isteksiz davransa da sonrakilerde daha rahat gerçekleşmiştir. Zamanla katılımcılar bu görüşmelerin sadece bilimsel bir amaç için yapıldığına ikna olduklarından dolayı katılım için daha istekli davrandılar. Görüşmeler ses kaydı alınarak yapıldı. Daha sonra kayıtlar yazıya döküldü.

Araştırmanın katılımcıları, Suriye’den Kayseri’ye gelen sığınmacılar arasında belli yaş ve cinsiyet gruplarından oluşturmaktadır. Bunun nedeni sorunun kadın, erkek, genç, yaşlı bireyler üzerinde hangi etkiler yarattığını belirlemektir. Mülteci,

sığınmacı, göçmen ve en iyimser ifadeyle misafir olma duygusunun farklı bireyler üzerinden yarattığı etkileri göz önünde bulundurmak, hayata tutunma stratejilerini anlamaya yardımcı olacaktır. Araştırma her ne kadar genel olarak nitel bir özelliğe sahip olsa da bazı istatistik veriler kullanılarak konu içerisinde karşılaştırmalı analize yer verilmeye çalışılmıştır.

Çalışma sahasında farklı semt ve bölgeler tercih edildi. Böylece toplumla bütünleşmiş nüfusun yoğunluğunu tespit etme olanağı ortaya çıktı. İlk görüşmeler Eskişehir Bağları, Sahabiye ve Uğurevler mahallesinde 2018 Haziran ve Temmuz aylarında gerçekleşmiştir, ikinci görüşmeler Osmanlı Mahallesi, Kılıçaslan, Hacı Saki, Örnekevler, Fatih, Serçeönü, Cumhuriyet, Yıldırım Beyazıt, Uğurevler, Melikgazi, Yenidoğan, Fevzi Çakmak, Nuri Has ve Mimarsinan Mahalleleri’de 2019 Ocak ve Şubat aylarında gerçekleşmiştir.

1.2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların yoğunluğu sadece sığınmacılar bağlamında bazı sorunlara işaret etmekle kalmayıp aynı zamanda Türk vatandaşları nezdinde bazı yeni sorunların varlığına işaret etmektedir. Bazı vatandaşların, devletin Suriyeli sığınmacılara kendi vatandaşlarından daha fazla ayrıcalıklı davrandığı düşüncesi azımsanmayacak kadar yoğun bir biçimde dillendirilmektedir. Bu konuda birçok ulusal basın ve yayında yer alan haber ve yazılara rastlamak mümkündür (Sözcü, 01.09. 2017; Yeni Çağ, 01.09.2017). Öte yandan yaratılan olumsuz algıya karşın yapılan haber ve yazılara da rastlamak mümkündür (Gazete Duvar, 01.01.2019). Özellikle sosyal medya üzerinden yer yer ötekileştirmeye varan ifade biçimlerinin aslında herhangi bir gerçekliğe dayanmadığı görülmektedir. Suriyelilerin devletten yüklü miktarda maaş aldıkları, yüksek burslarla ve sınavlara girmeden üniversitelerde okudukları gibi birçok bilginin asılsız olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kanıya hem yetkili kurumlardan hem de görüşmecilerden alınan bilgiler vasıtasıyla varılmıştır. Bunun yanı sıra ortaya çıkan bazı suç oranlarının mültecilerin varlığıyla ilişkilendirilmesi, dikkate alınması gereken sosyolojik konulardır. Bu bakımdan araştırma, göçmen sorunun Türkiye’de sosyolojik olarak hangi sorunlara yol açtığı konusuna özel önem atfetmektedir. Araştırmada varılan önemli bilgilerden birisi de Suriyelilerin kendi imkanlarıyla, akraba, tanıdık, hemşeri ilişkilerini kullanarak iş bulduklarıdır. Bu

konuda Suriyelerin daha ayrıcalıklı bir konumda oldukları söylenemez. Özellikle araştırmada görüşmelerin değerlendirme kısımlarında bu konuda ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

Belli bir bölgeyi temel alan bu araştırma ayrıca genel geçer bazı tespitler ve öngörüler sunması bakımından da önemlidir. Araştırma Türkiye Suriyeler bağlamında toplumda yaygın olan önyargıların değişmesinde önemli bir değer sahiptir. Genel olarak yapılan önemli bazı çalışmalara yukarıda yer verildi. Bu çalışmalardan farklı olarak, özellikle bilgilerin doğruluğu bizzat sahada ve muhataplarıyla yapılan görüşmelerde ve gözlemlerde sınanmıştır. Bu yönüyle çalışma, hem konuya akademik olarak ilgiyi daha da arttıracak hem de ön kabullerin yıkılması bağlamında önemli bir boşluğu dolduracaktır.

1.3. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Bu araştırma, geliş tarihleri değişmekle birlikte 2013 ile görüşmelerin yapıldığı 2018 tarihleri arasında Kayseri ilinde ikamet eden Suriyeli sığınmacıları kapsamaktadır. Daha önce de vurgulandığı üzere, araştırma Kayseri ilinde yaşayan sığınmacılarla sınırlıdır. Görüşmeler sadece Kayseri'ye gelip yerleşmiş olan mültecilerle yapılmıştır. Sığınmacıların yetişkin yaş grubu üzerine yapılmıştır. Bu yönüyle sorunun çocuklar üzerindeki etkileri çalışmanın dışında tutulmuştur. Araştırma toplamda 53 kişi ile sınırlı tutulmuştur. Zaman olarak da 2 ay gibi bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşmiştir.

2. GÖÇ VE SIĞINMACILIK HAKKINDA KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. GÖÇ KAVRAMININ TANIMI

Göç kavramı çoğu araştırmacının yorumunda farklılık göstermektedir. Bunun pek çok sebebi vardır. Özellikle göçün birden çok bilimin ilgi alanına girmesi bu farklılığı meydana getirdiği söylenebilir. İnsan veya insan topluluklarının sembolik, coğrafi ya da idari sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumsallıklara doğru yönelmesi şeklinde tanımlanabilecek göç olgusu, içeriğinde homojen bir yapı barındırmaz, farklı sosyallikler içerir ve sebebi, türü ve sonuçlarıyla toplumların yaşamlarını şekillendiren en önemli olgulardan birisidir (Keser, 2011, s. 1). Göç hem bireysel hem de topluluk halinde olmaktadır. Her ikisinin de kaynağında ortak sebepler olabileceği gibi farklı sebepler de olabilir. Örneğin birey kendi yaşamak istediği hayatın koşullarını başka yerde bulup göç edebilirken, toplulukların göç etmesi daha zorunlu ve hayatı koşullara bağlı olabilir.

Göç olgusu, çok boyutlu bir kavram olduğu için farklı farklı tanımlamalar yapılmıştır. Taylan Akkayan, “Göç ve Değişme” isimli eserinde göçü, “kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere bir iskân ünitesinden (köy, kasaba, kent gibi) diğerine yerleşmek kaydıyla yaptıkları coğrafi bir yer değiştirme olayıdır” (Akkayan, 1979, s. 21) şeklinde tanımlamaktadır. Bu genel geçer bir tanım özelliği taşımasına rağmen yine de göçün zorunlu sebeplerine işaret etme noktasında eksiktir. Buna benzer bir tanım Gordon Marshall’ın ifadelerinde görülmektedir. Marshall’ın tanımı, “bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketini içerir” (Marshall, 2003, s. 685) şeklindedir. Her iki tanım da göçün doğal bir yer değiştirme hareketi olduğunu ima etmektedir. Ancak göç olgusunun sosyolojik, politik, coğrafi ve ekonomik sebepleri çok daha karmaşık bir tabloya işaret ederek, büyük kırılma noktalarına temas etmektedir.

Cemal Yalçın, “Göç Sosyolojisi” kitabında şöyle bir tanımla çerçeveyi genişletmektedir: “Ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle bir yerden başka bir yere yapılan kısa, orta veya uzun vadeli, geri dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir” (Yalçın, 2004, s. 13). Bu tanım en azından göçün birçok olgu ve değişkene bağlı olma halini

ifade eder ki; bu şekilde olan bir yaklaşım sosyolojik olarak bir merak uyandırmaya yaramaktadır. Göçün sadece sosyoloji bilimini ilgilendirmediği muhakkak, ancak göç olgusu birçok insan biliminin konusu olması dahi sosyolojik bir vaka olduğunu gösterir. Örneğin ekonomi bilimi göçün etkilerini incelerken sosyolojik verilerden yararlanmak zorundadır. Aynı şekilde diğer bilimlerin de sosyolojiyle böyle bir etkileşimi sürekli olarak vardır.

Birkaç göç tanımına daha bakıldığında sonuç olarak daha kapsamlı bir tanım imkanı doğacaktır. Antropolojik açıdan, “göç, insanın coğrafi hareketliliği ve bu hareketliliğin yol açtığı nüfus dinamiğidir” (Emiroğlu ve Aydın, 2003, s. 341). Böyle olunca bu olgunun toplumsal hayatın başlangıcından beri var olduğu ihtimali güçlenmektedir. Göç ile ilgili teorik yaklaşımların çoğunda da bu durum özellikle vurgulanmaktadır.

2.2. GÖÇ TEORİLERİ BAĞLAMINDA SURİYELİ SİĞİNMACILARIN DURUMU

Göç olgusunun toplumun tarihi kadar eski olduğu düşünüldüğünde, bu konunun bilimsel açıklamalarının da toplum bilimin tarihi kadar eski olduğu sonucu çıkarılabilir. Ancak bu sadece mantıksal bir çıkarım değildir. Bu konuda ilk teorik çalışmalar 19. yüzyılda, yani sosyoloji biliminin de ortaya çıktığı bir dönemde ortaya çıkmıştır.

Göç olgusu ile ilk ilgilenen araştırmacılardan Ernest George Ravenstain (1885-1989) 19. yüzyıl sonlarında İngiltere’deki nüfus değişimi üzerindeki göç faktörü üzerinde durmuştur. Göç olgusunda kadınların önemine işaret eden Ravenstain’ın geliştirdiği “isteğe bağlı yer değiştirme” kavramı 1960’lı yılların sonlarında ortaya çıkan neo-klasik göç teorilerini de temelini kurmuştur (Gitmez, 1983, s. 73). Ravenstain’ın temelini oluşturduğu bu teori “Yerçekimi Modeli” adı altında göçü dört aşamada değerlendirmektedir.

Birincisi çoğunluk sadece kısa mesafelere göç etmekte ve böylece daha geniş merkezler doğru ‘göç akımlarını’ oluşturmaktadır. İkincisi, bu durum ülkenden çıkışa ve göç veren göç alan bölgelerdeki nüfusa bağlantılı olarak kalkınma süreçlerine neden olur. Yayılma ve çekme süreçleri birbiriyle uyumludur. Üçüncüsü, zamanla ticaret ve sanayi merkezlerine doğru çıkış hareketlerine sebep olan göç zincirleri

gelişir. Dördüncüsü, kentsel yerleşimciler ve kadınlar kırsal kökenlilere göre daha az göç eğilimine girerler (Faist, 2003, s. 78).

Ravenstain burada aslında sebepler ne olursa olsun göçün yönüne dair fikirler öne sürmektedir. Kırsaldan kente doğru, sorunlu bir yerden sorunsuz bir yere doğru göçü yönlendiren doğal bir yasaı keşfetmeye çalışmaktadır. Suriyeli göçmenlerin göç davranışına bakıldığında böyle bir yasanın işlediğini görmek mümkündür. Suriye’de ülkelerini terk eden göçmenler genelde savaşın yoğun olduğu bölgelerdendir. Yaptığımız araştırmada Kayseri’ye gelen göçmelerin ağırlıkta Halep olmak üzere savaşın yoğun olduğu Humus, İblip, Şam, Lazkiye, Humus ve Hama şehirlerinden gelmiştir. Ayrıca yapılan görüşmelerde erkeklerin kadınlara oranla daha çok göç etmeye eğilimli olduğuna dair bulgular da Ravenstain tezini güçlendirmektedir.

2.3. SURIYELİLERİN ZORUNLU GÖÇ DURUMLARI

Toplum olgusunun insan hayatını şekillendirdiği günden beri yakınlaşma, uzaklaşma hareketlilikleri de hep olagelmıştır. Bu hareketlilikler toplumlar için hem yıkıcı hem de yapıcı etkileri olmuştur. Bir yandan bireyin hayatında köklü değişiklikler meydana getirirken bir yandan da toplumsal sonuçlar doğurmuştur. Tarihi süreç içinde gerçekleşen göçlerin nedenlerine baktığımızda her göç olayının kendine özgü bir yapıda olduğunu görülmektedir.

Göç, bireyin kendi iradesi dahilinde bir tercihten dolayı ya da iradesi dışında zorunlu sebeplerle de olabilir. Kişi çeşitli koşulları cazip bulup göç edebilir veya kan davası, savaş gibi zorlayıcı sebeplerle göçe zorlanabilir. Burada tercih ve zorunluluk gibi iki karşıt sebep kutbu vardır. Bu durum bir birbirine karşıt olarak gönüllü ve zorunlu göç türünü doğurur. Aslında bu sınıflandırma genel olarak tüm göç hareketlerini bu iki karşıtlık ilkesi altında toplayabilir. Çünkü neredeyse tüm göç türlerini kapsayabilecek nitelikte olan bu göç tanımı göç sürecinin başında kişinin ya da topluluğun göç etme eylemini gerçekleştirmedeki inisiyatifini kullanarak kullanamaması ile ilgilidir.

Gönüllü göç, göç edenlerin daha iyi hayat koşulları, iş olanakları, maddi imkânlar, güvenlik ve çeşitli sosyal imkânlarla ulaşmak için kendi iradeleri ile serbestçe yer değiştirme hareketleri olarak tanımlanabilir (Akkayan, 1979, s. 22).

Kırsal bölgelerden kentsel bölgelere yapılan göçler, eğitim ve yaşam kalitesinin iyileştirmek adına yapılan göçler, işçi bulma amacıyla yapılan işçi göçleri gibi göç edenlerin inisiyatifleri dahilinde gerçekleştirdikleri göçler gönüllü göçü örneklendirir. Gönüllü göçlerde göçmeni göçe iten dışarıdan gelen zorlayıcı ve itici güçlerden çok bireysel arzular ve göç edilecek yerdeki çekici etkenler etkili olmaktadır.

Gönüllüğe karşıt olarak zorunlu göç ise, göç eden kişi ve topluluğun inisiyatifi dışında çeşitli sebeplerin zorlayıcı etkisi nedeniyle yer değiştirme hareketi olarak kısaca tanımlanabilir (Akkayan, 1979, s. 23). Az da doğal afetler; daha çok savaşlar, iç karışıklar, devletin çeşitli sosyal, ekonomik ve güvenlik gibi konularla ilgili gerçekleştirdiği mübadeleler gibi faktörler zorunlu göçü ortaya çıkaran sebeplerdendir. Zorunlu göçlerde göçmenlerin iradelerinden çok, dışarıdan gelen zorlayıcı güçler göç sürecine etki etmektedir. Göç edilen bölgenin cezbedici etkenleri daha çok göç edinilen yerdeki itici faktörler göçe sebep olmaktadır. Nüfus mübadeleleri, doğal afetler nedeniyle gerçekleştirilen ilkel göçler zorunlu göçe örnek gösterilebilir.

Zorunlu göçler de iki gruba ayrılabilir. Birinci grupta göçe zorlanan göçmenler göç etme eyleminde az da olsa karar verebilirken; ikinci gruptaki göçmenlerin göç etme eyleminde hiçbir şekilde karar verme mekanizmaları yoktur. Nazi Almanya'sındaki Yahudi göçleri bu ikinci gruba örnek olarak verilebilir. Nazi Almanya'sının ilk dönem uyguladıkları politikada Yahudiler göçe özendirilmek istenmiştir. Yani göç etmeleri için dışarıdan baskı yapılmış ancak az da olsa göçmenlere göç etme kararı bırakılmıştır. Daha sonraki göç politikalarında ise göç etmeye karar verme mekanizması tamamen Yahudilerin ellerinden alınmış ve zorla hayvan taşıyan trenlere bindirilerek göç ettirilmiştirler (Yalçın, 2004, s. 15). Zorunlu göçlerde önemli olan göçe sebep olan temel faktörün göçmenin inisiyatifi dışında herhangi zorlayıcı bir güç tarafından oluşturulmasıdır. Bu zorlayıcı güç, göçmeni göç etmeye mecbur bırakıyorsa göçmenin göç etme sürecinde az da olsa iradesini kullanmış olması önemli değildir.

Suriyeliler bağlamında değerlendirildiğinde şüphesiz zorunlu göçe uyan bir durum ortaya çıkmaktadır. Suriyeler zorunlu olarak ülkelerini terk etmek zorunda kaldıklarını hissederek, göç ettikleri bölgeleri kendileri belirlediği için zorunlu göçün birinci grubunda yer alırlar. İkinci grup zorunlu göçmenler daha çok bir sürgün durumunu ifade etmektedir. Suriye'de devlet kendi eliyle göçmenlere göç etmeleri

için herhangi bir dolaysız etkide bulunmamıştır. Ancak göç etmeye zorlayan koşulların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

2.4. ULUSLARARASI MÜLTECİ GÖÇÜ VE SURİYELİLER

Tarih boyunca bu göç çeşidine rastlamak mümkündür. Çünkü tarih boyunca savaşlar, büyük doğa olayları insanların yerinden olmaya mecbur bırakmıştır. Bir bakıma göç olgusu göz önünde bulundurulduğunda toplulukların hareketlerinde temel bir duygunun belirleyici olduğunu görmek mümkündür. Bu duygu güvenlik duygusudur. İnsanlar sebebi doğal afetler olsun, ekonomi ya da savaşlar olsun sebebe göre daha güvenli bir yere hareket etmek istemiştir. İkliminin daha iyi olduğu, ekonomik olarak sorun yaşamayacağı ve can güvenliğini sağlayabileceği yerler her zaman göçmenlerin tercih ettiği yerlerdir. Bu yüzden mülteci hareketi çok eski zamanlardan beri var olagelen bir olgudur. Mülteci göçleri çoğu zaman uluslararası zorunlu göç kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Akalin, 2012, s.89). Ortadoğulu çoğu göçmen genellikle yönünü Avrupa'ya veya nispeten daha gelişmiş bölgelere çevirir. Bu sebeple ne Suriyeli, ne Afgan ne de Iraklı göçmenler Müslüman bir ülkeye göç etmektense daha çok Müslüman olmayan/Avrupa ülkelerine göç etmiştir. Çoğu Müslüman göçmenlerin Türkiye'ye gelmesinin nedeni ise, Avrupa'ya gidememelerinden dolayıdır. Ayrıca diğer bir neden de Türkiye'nin diğer Müslüman ülkelere göre daha gelişmiş ve Batı'ya köprü bir ülke olmasından kaynaklanmaktadır.

Uluslararası zorunlu göç; insanların hayatta kalabilmek amacıyla çatışma, savaş, kıtlık, doğal afetler, salgın hastalıklar, etnik ve ya dini sosyal ve siyasal baskılar gibi nedenlerle toplu bir şekilde yer değiştirme hareketi ve sığınmacı, mülteci, yerinden edilmiş kimseleri de içine alan bir kavramdır (Hazan, 2010, s. 183).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kabul edilen 1951 Cenevre Sözleşmesi'yle uluslararası zorunlu göçler yeni bir hukuki boyut kazanmıştır. Sözleşmeye göre bireyler ya da gruplar dini inanç, siyasi düşünce, etnik farklılıklar gibi çeşitli nedenlerle güvenlik ve ya hayati tehlike durumlarında “iltica (siyasi sığınma)” hakkına sahip olmuşlardır. İltica talebinde bulunan bireylerin güvenlik ve korunması bu sözleşme ile devletlerin sorumluluğuna verilmiştir (Çelebi, 2011, s. 2). Sözleşme, ekonomik nedenlerle göç eden göçmenleri kapsamamakta

sadece yerinden edilmiş ve siyasi sığınma talebiyle göç etmek isteyen mültecilerin haklarını düzenlemiştir.

Zorunlu göçmenler üç farklı boyutta sınıflandırılmaktadırlar. Birinci boyut göçmenleri mekâna göre sınıflamaktır. Mekâna göre; uluslararası zorunlu göçmenler uluslararası sınırı geçenler; mülteciler, sığınmacılar ve uluslararası göçmenler gibi terimlerle ifade edilirken ülke içinde göç etmiş göçmenler ise ülke içinde yerinden edilmiş şeklinde ifade edilir. İkinci boyut zorunlu göçlerin nedenlerine göre sınıflamadır. 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde iltica talebinde bulunan sığınmacılar "mülteci" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamalara dâhil olmayıp bölgesel anlaşmalar neticesinde ve ya Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından mülteci olarak tanımlanan göçmenler de vardır. Fakat doğal afet, çevre ve iklim koşullarından dolayı göç etmek zorunda kalan göçmenler için hukuki bir statü verilmemiştir (Hazan, 2010, s. 185). Üçüncü boyut ise zamandır. Zamana göre ise, sığınmacıların ilk göç ettikleri safhada kamplarda kalması ve temel gereksinimlerin karşılanması yönünde bir çalışma yapılırken bu sığınmacılar için daha çok yerinden edilmiş mülteci kavramı kullanılmaktadır. Ancak zorunlu olarak uzun süre kalan sığınmacılar ise uzun süren mültecilik durumu şeklinde ifade edilmektedir.

2.5. HUKUKSAL BİR STATÜ OLARAK MÜLTECİLİK VE SİĞINMACILIK

Uluslararası hukukta mülteciliğe dair ilk ciddi çalışma, 1933 yılında Fransa ve İngiltere öncülüğünde imzalanan "Mültecilerin Uluslararası Statülerine Dair Konvansiyon" belgesidir (Düzkaya, 2016, s. 18). Bu belge daha sonraki zamanlarda hazırlanan mültecilerle ilgili çalışmalara zemin hazırlamıştır. Böylece, iltica talebiyle göçe maruz kalan bir ülke, güvenlik problemleri yaşamadığı sürece sınırına gelip sığınma talep eden kişileri kolluk kuvvetleri ile engellemeyecek veya ülkelerine geri göndermeyecektir. Mültecilerle ilgili yayımlanan daha sonraki metinlerde geri göndermeme ilkesi olarak tanımlanan bu ilke, mülteci hukukuyla ilgili en önemli ve sarsılmaz hak olarak tarihte yerini almıştır.

Mültecilerin Uluslararası Statülerine Dair Konvansiyon ile daha Birinci Dünya Savaşının acı izleri silinememişken patlak veren İkinci Dünya Savaşı, ilticanın temel bir insan hakkı olduğunun kabul edilmesini sağlamıştır. Söz konusu İnsan Hakları

Beyannamesi, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Cenevre Sözleşmesi ile bu sözleşmeye dair 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokolün temelini oluşturması bakımından önemlidir (Düzkaaya, 2016, s. 19). İkinci Dünya savaşı sırasında ve sonrasında yaşanan zulümler özellikle Avrupa’da pek çok kişinin yerinden olmasına ve başka ülkelere sığınmasına sebep olmuştur. Bu durum mültecilik sorununu uluslararası düzeye taşımış ve bunun sonunda 1951 yılı tarihli Cenevre Sözleşmesi ortaya çıkmıştır. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi, evrensel düzeyde mülteci konusunu düzenlemiş olan ilk ve tek çok taraflı antlaşmadır (Topal; 2015, s. 8).

Sözleşmedeki mülteci kavramı madde 1 (A) (2)’deki tanımı daha sonraları 1994 İltica ve Sığınma Yönetmeliği’ne de yerleşmiştir. Avrupa dışından herhangi bir yerden gelenlere, üçüncü bir ülkeye kalıcı olarak yerleştirilene kadar sığınma hakkı tanımaktadır. Buna göre Sığınmacı;

“İrki, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyuğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıdır.” Özkarslı, 2015, s.182).

Kişi vatandaşı olduğu veya yaşadığı ülkenin korumasından yararlanmadığından ya da yararlanmak istemediğinden bir başka ülkeye göç eden kişiler mülteci (*refugee*) ve sığınmacı (*asylum seeker*) olarak adlandırılmaktadırlar (Peker ve Sancar, 2001, s. 7). Bu iki kavram arasında bazı yönleri ile farklılıklar vardır.

Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesine ve 1967 tarihli protokole taraftır. Ancak ülkemiz bu iki düzenlemeye de coğrafi sınırlama ile taraf olmuştur. Yani Türkiye, sadece Avrupa’da meydana gelen olaylar kapsamında ülkemize gelen kişiler için mülteci statüsü tanımaya yükümlü olduğunu belirtmiştir. Bu durum Türkiye’nin Avrupa dışından ülkeye sığınan kişilere mülteci statüsü tanımayacağını göstermektedir. Coğrafi sınırlamanın kaldırılmamasındaki temel sebep; Türkiye’nin bulunduğu jeopolitik konumdan ötürü yoğun göç dalgalarına açık hale gelmesinin engellenmeye çalışılması olarak dile getirilmiştir. Keza Sovyetlerin dağılması ile

birlikte meydana gelen İnan Devrimi, İnan-İrak Savaşı, Yugoslavya'nın bölünmesi, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin sınır dışı edilmesi, Körfez krizi ve Kosova'da yaşanan çatışmalar bu çekincenin haklılığını kanıtlamaktadır (Düzkaya, 2016, s. 19). Bu olayların pek çoğunda Türkiye, transit ülke olarak ilk sırada tercih edilmiştir. Bu gibi durumlarda coğrafi kısıtlama, Türkiye'nin göç dalgaları altında kalıcı hale gelmesini engellemiştir.

Suriye iç savaşının ortaya çıkmasıyla Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin durumu, daha önce 1994 yılında yayımlanan bir yönetmelikle yönetilemeyecek kadar karmaşık bir hale gelmiştir. Bu sebeple İçişleri Bakanlığı, 30 Mart 2012 tarihinde "Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge"yi çıkarmıştır (Resmi Gazete 30.03.2012-22127). Kitleli sığınma durumlarında ortaya çıkan acil koruma ihtiyacının karşılanması amacıyla, sığınılan ülkeye erişimin sağlanması, zulüm riski olan yere geri göndermeme ilkesinin gözetilmesi ve insan haklarına uygun temel asgari standartların sağlanması olarak nitelendirilen geçici koruma kavramı bu yönergenin ruhunu oluşturmaktadır.

2.5.1. Mültecilik

Mülteci kavramı, genel olarak yaşadığı yeri terke zorlanan insanları tanımlamak için kullanılır (Peker ve Sancar, 2001, s. 7). Kirişçi'nin (1996, s. 8) tanımına göre mülteci; kendi ülkesinde ırkından, dininden, sosyal görüşlerinden, siyasi düşüncelerinden dolayı, kendini huzursuz ve baskı altında hissettiği için ülkesine olan güvenini yitiren ve "kendi ülkesinin ona tarafsız davranma imkânını kaybettiği düşüncesine kapılıp" ülkesinin koruması yerine başka bir ülkenin korumasından faydalanmak için başvuran ve başvurusu kabul edilen kişidir.

Penrose (2003, s. 23) mülteciyi; yurtdışında bulunuşu zulüm korkusuna dayanan ve bu zulüm korkusunun haklı nedenlerle oluştuğu tarafsız uzmanlar tarafından yeterli bilgi ile tespit edilebilen kişi olarak tanımlar. Haddad'a göre (2004, s. 22) mülteci, bulunduğu politik toplum tarafından kayda değer derecede dışarıya zorlanan bireydir.

Bugün uluslararası hukukun kullandığı tanıma teşkil eden 1951 Cenevre Sözleşmesine göre mülteci, vatandaşı olduğu ülkeden başka bir ülkede bulunan ve ırkı, dini, tabiiyeti nedeniyle veya belirli bir sosyal grubun ya da siyasi görüşün bir

parçası olduğu için kötü muamele göreceği hakkında ciddi korkuları olan, bu nedenle de kendi ülkesine dönemeyen ya da dönmek istemeyen kimsedir (BMMYK, 2001).

2.5.2. Sığınmacılık

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. maddesinde; “Herkes, zulüm karşısında başka ülkelere sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir” denilmektedir. Sığınmacı kavramı, kendi ülkesinde işkence görme yolunda haklı nedenlere dayanan bir korkusu bulunan ya da silahlı çatışma ve şiddet olayları nedeniyle yaşamı tehlikede olan, bu yüzden de bir başka ülkeden mülteci statüsü isteyen kişi için kullanılmaktadır (BMMYK, 1997: 183).

Sığınmacı, mülteci olarak koruma arayan ancak statüleri henüz resmi olarak tanınmamış (kendilerine henüz mülteci statüsü verilmemiş olan) kişilere denir. Bu terim genellikle, mülteci statüsü almaya yönelik başvuruların hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler için kullanılır (UAÖ, 2009: 5). Statüleri resmi olarak tanınmış olması ihtimaline karşın, sığınmacılar menşe ülkelerine geri göndermeme (*non-refoulement*) ilkesi gereğince zorla gönderilemezler. Sığınmacı kategorisi anlam karmaşasına yol açmaktadır. Bu kategoride hem mülteci statüsüne kabul edilecek insanlar, hem başvuruları reddedilecek insanlar, hem de başvuruları aslında kabul edilmese bile, sığınma hakkı istedikleri ülkeden farklı sürelerde oturma izni alabilecek insanlar vardır. Başvuruları değerlendirilinceye kadar bütün sığınmacılar “varsayımsal mülteci” olarak kabul edilmelidirler. Yaptıkları başvuru mülteci statüsü belirleme yöntemlerine göre incelendikten sonra kesin olarak reddedilen sığınmacılar ise ilgili devletin göçmenler için uyguladığı olağan göçmen yasalarına göre değerlendirilirler (BMMYK, 1997: 184).

2.5.3. Mültecilik ve Sığınmacılık Kavramlarına Dair Uluslararası Hukuksal Tanımlar

Uluslararası hukukta mülteci kavramı, ilk olarak yerinden olan ve milyonlarca mültecinin ortaya çıktığı I. Dünya Savaşı sonrasında yer almaya başlamıştır. 1920 yılında yürürlüğe giren Milletler Cemiyeti bünyesinde ele alınmış olan mülteciler

konusu, bu dönemde daha çok devletlerarası ikili görüşmelerle çözüme kavuşturulacak bir konu olarak görülmüştür. Milletler Cemiyeti'nin 1933 tarihli "Mültecilerin Uluslararası Statüsü" ve 1938 tarihli "Almanya'dan Gelen Sığınmacıların Statüsü" bu alanda ilk uluslararası antlaşmalardır. Ancak her iki sözleşme de az sayıda ülke tarafından imzalanmıştır ve bu sözleşmeler çok fazla çekinceye uğraması nedeniyle dar kapsamlı kalmıştır. Ayrıca mülteciler birey olarak değil daha çok topluluk, grup olarak değerlendirmiştir. Bu iki belgenin bir başka özelliği mültecilere acil destek ve güvenli ortam sağlama yönünde antlaşmalar olup mültecilere dair uluslararası bir hukuki düzenleme amacı taşıyor olmasıdır.

Mülteci hukuku aslında insan haklarına dayanmaktadır ve mülteci hukukunun özünü insan hakları teşkil etmektedir. Nitekim insan hakları açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilen 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde de sığınma hakkına açıkça değinilmektedir. 1948 yılında ilan edilen İHEB' in 14. maddesinde iltica hakkı temel bir insan hakkı olarak ilan edilmiştir: "Madde 14: Herkes, zulüm karşısında başka ülkelere sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir" (İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1948).

Ahrne'ye göre (1998, s. 89) bunun temel zafiyeti büyük bir yaptırım gücüne sahip olamamasıydı. Öte yandan her ne kadar taraf ülke sayısı fazla olsa ve evrensel nitelikte bir belge olduğu vurgulansa da İnsan hakları ihlallerini uluslararası boyutta denetleyecek bir mekanizmanın ön görülmemiş olması da bu bildirgenin en önemli eksikliği olarak görülmektedir (Habermas, 2002, s. 87). Bu haliyle Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi hukuki bir belgeden çok ahlaki bir belge niteliği taşımaktadır (Özyurt, 2004, s. 74). Bu nedenlerle de İHEB'de tanınan haklar için ayrı sözleşmeler ihtiyacı belirlemiştir. Sığınma hakkı ve mülteciler için de 1951 yılı beklenmiştir. Öte yandan uluslararası hukukun esasen güç temeline dayalı bir şekilde gelişmekte olduğu, yani güçlü olanın haklı olduğu bir sistem olduğu da bu açıdan değerlendirilmelidir.

Günümüzde mültecilere ve sığınmacılara dair tek evrensel sözleşme niteliğinde olan, aynı zamanda uluslararası mülteci ve sığınmacı hukukunun temelini oluşturan "Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme" 28 Temmuz 1951 tarihinde taraf olan ülkeler tarafından imzalanarak 22.04.1954 yılında yürürlüğe girmiştir (BMMYK, 1998, s. 67). Mültecilerin statüsüne ilişkin olarak kabul edilen bu sözleşme, mülteci

terimini tanımlamakta ve mülteci statüsünü almaya uygun olan kişilere yönelik uygulanacak olan prosedürün ve muamelenin çizgilerini belirlemektedir (BMMYK, 2001, s. 8). 1951 tarihli sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonraki dönemde dünyadaki mülteci hareketlerinde görülen artış ve birçok mültecinin gerek tarihsel gerekse coğrafi nedenler ile mülteci statüsü kapsamına girmemesi beraberinde birçok sorunu getirmiştir. Ortaya çıkan sorunların çözülebilmesi için herhangi bir sınırlama olmaksızın sözleşme kapsamında sayılan mültecilere tanınan koruma haklarının tüm mültecilere tanınması gündeme gelmiştir. Bilhassa 1960'lı yıllarda mülteci krizlerinin patlak vermesi 1951 sözleşmesinin gerek zaman gerekse coğrafi açıdan genişletilmesi gerekliliğini açıkça ortaya koymuştur. Bu gereklilik neticesinde bir protokol taslağı hazırlanmış ve 1967 protokolü sözleşmeye ek olarak kabul edilmiştir (BMMYK, 2001, s. 8).

1951 Cenevre sözleşmesinin kapsamında yer alan geri göndermeme ilkesi büyük önem arz etmektedir. Sözleşmenin 33. Maddesinin 1. Fıkrasında yer alan maddeye göre, “Hiçbir taraf devlet, bir mülteciyi ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade (*non refoulement*) etmeyecektir”. Aynı zamanda maddenin istisnai durumları sözleşmenin 2. Fıkrasında “Bununla beraber bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan kesinleşmiş bir hükümlü mahkûm olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez” şeklinde ifade edilmektedir (BMMYK, 1998, s. 77).

1977 tarihli Avrupa Konseyi Ülkesel Sığınma Bildirisi, önceki Birleşmiş Milletler anlaşmaları, Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, 1967 BM Sığınma Hakkı ile ilgili Genel Kurul Kararı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmelerini temel alarak atıfta bulunurken; Avrupa konseyi üye ülkelere toprakları içinde sığınma arayan insanlara insanlık görevini yerine getirirken liberal bir tavır sergilemeleri ve 1951 Cenevre anlaşmasında yer alan mülteci tanımına ek olarak insani sebeplerle de sığınma verilebileceği, sığınma tanımının barışçıl ve insanı bir hareket olduğu ve tüm ülkeler tarafın saygı gösterilmesi ve düşmanca tavır sergilememeleri gerektiği üzerinde durulmuştur (Helsinki Yurttaşlık Derneği, t.y.). Bildiri 1951 Cenevre anlaşmasından daha kapsamlı olduğundan büyük önem taşımaktadır, zira bildirinin kapsamında yer

alan “sığınma tanımının barışçıl ve insani bir hareket olduğu ve tüm devletlerce saygı gösterilmesi gerektiği ve bir başka devlete karşı düşmanca bir tavır olarak algılanmaması” ifadesi o dönemde devletlerarasında mültecilerin sorun teşkil ettiğini göstermektedir.

1950 yılının Mart ayında Roma’da imzalanan ve 3 Eylül 1952 yılında yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 1950 yılının Kasım ayında İnsan Hakları Bildirgesinde yer alan yükümlülükleri güvence altına almak için Avrupa Konseyi üyelerinin üzerinde anlaştığı metindir. 1951 Cenevre Sözleşmesinde yer alan geri göndermeme maddesi İnsan Hakları Bildirgesinde de yer almaktadır. Buna göre Sözleşmenin 3. Maddesinde “Hiçbir taraf Devlet kimseyi işkenceye veya insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezaya maruz kalacağına dair haklı nedenlerin olduğu yere geri gönderemez ve iade edemez” (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) ifadesi yer almaktadır. Bu anlamda zorla ihraç etme neticesinde bu tür bir yaptırım ile olası karşılaşma durumunda gerçek bir riskin varlığında geri göndermeme yükümlülüğü AIHM’nin sürekli bir parçası haline gelmiştir.

Afrika kıtasında sömürgeci yılların sonlarına doğru yaşanan karışıklıklar ve çatışmalar büyük çaplı mülteci hareketlerine yol açmıştır. Ortaya çıkan bu karışıklık salt 1967 protokolünün kabul edilmesine değil, aynı zamanda Afrika Birliği Örgütü (ABÖ) Sözleşmesinin Afrika’daki Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen 1969 Sözleşmesi’nin de taslağının hazırlanması ve kabul edilmesine hız kazandırmıştır. Afrika Birliği Örgütü (ABÖ) Sözleşmesi 1951 Cenevre sözleşmesini “mültecilerin statüsüne ilişkin temel ve uluslararası bir belge” olduğunu kabul etmekte ve belge o ana kadar yasal meşruluğu olan tek bölgesel anlaşmadır.

Sözleşme, mülteci tanımını ele alırken 1951 Cenevre anlaşmasını temel almakla birlikte daha nesnel bir yaklaşım sergilemektedir. Sözleşmede yer alan mülteci tanımı, sivil çatışmalardan, yaygın şiddetten ve savaştan kaçan kişilerin, bu sözleşmeye taraf ülkelerde, haklı nedenlere dayalı zulüm korkusuna bakılmaksızın, mülteci statüsü talebinde bulunabilecekleri ifade etmektedir (BMMYK, 2001, s. 13).

2.5.4. Geçici Koruma Kavramı

Bir ülkenin uluslararası sınırlarına doğru kitlesel şekilde yaşanan ve süreklilik arz eden göç hareketleri dolayısıyla, bireysel hukuki koruma sağlayamayacak

derecede o ülkenin kitlesel göçlerden etkilenmesi durumunda, uyguladığı sistem; geçici koruma olarak adlandırılır.

Kitlesel akın olaylarında acil çözümler bulmak üzere geliştirilen bir koruma biçimidir. Devletlerin geri göndermeme yükümlülükleri çerçevesinde kitleler halinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere, bireysel statü belirleme işlemleri ile vakit kaybetmeden, uygulanan pratik ve tamamlayıcı bir çözüm yoludur.

Türkiye'ye kitlesel akınla gelen Suriyelilere sağlanan koruma uluslararası literatüre göre geçici korumadır. Geçici korumanın 3 temel unsuru; açık sınır politikası ile ülke topraklarına kabul, geri göndermeme ilkesi ve gelen kişilerin temel ve acil ihtiyaçlarının karşılanması şeklindedir (Özkarşlı, 2015, s. 19).

Türkiye, 29.04.2011'den bu yana geçici korumayı "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ve 30.03.2012 tarihli ve 62 sayılı "Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge" (İçişleri Bakanlığı Yönergesi) çerçevesinde sağlamaktadır (GİGM, 2018). Ancak 11.04.2014 tarihinde yürürlüğe giren YUKK ile geçici koruma, yasal dayanak kazanmıştır.

YUKK ve Geçici Koruma Yönetmeliği'nde ise geçici korumanın belirli bir süresi belirtilmemiştir. Geçici Koruma Yönetmeliği, Bakanlar Kurulu'nun geçici korumanın başlangıç tarihini ve gerekli görülmesi halinde süresini belirleyebileceğini belirtmiştir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014, m. 10).

Geçici Koruma Yönetmeliğinde süre öngörülmemiş olması, doktrinde, geri gönderme yasağına ilişkin maddeyle birlikte değerlendirilmiş ve süresiz olarak düzenlenmiş olması isabetli bulunmuştur. Geçici korumanın sona ermesi halinde bu korumadan yararlanan kişilere bireysel başvuru olanağının getirildiği veya YUKK hükümlerine göre Türkiye'de kalmalarına izin verildiği ayrıca koşullarını taşıdıkları statünün toplu olarak verilmesinin mümkün olduğu vurgulanmıştır (Elçin, 2016, s. 35).

Yukarıdaki satırlarda yer alan kavramsallaştırmalar ve çizilen teorik çerçeve, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların hukuksal, sosyal ve ekonomik koşullarına dair

kayda değer açıklamalar barındırmaktadır. Ancak bu çalışma özelinde sığınmacıların durumuyla ilişkilendirilmesi gereken bir boyut daha söz konusudur ki bu boyut Suriyelilerin Türkiye tercihlerine önemli ölçüde ışık tutan İlişkiler Ağı (Network) Teorisinden söz etmeyi zorunlu kılmaktadır. Zira bu çalışma özelinde zorunlu göçün bir aşamadan sonra bir ilişkiler ağına sebebiyet verdiği ve savaşın en hayati safhalarının ardından bu kez göçün bir ilişkiler ağı sarmalında devam etmekte olduğundan söz edilebilir.

2.6. İLİŞKİLER AĞI (NETWORK) TEORİSİ VE SURİYELERİN TÜRKİYE TERCİHİ

Göç hareketinde önemli hususlardan birisi de göç veren ve göç alan ülkeler arasındaki toplumsal bağlantıların göç üzerindeki etkisidir. Bu bağlamda İlişkiler Ağı Teorisi, göçmenlerin göç ettikleri ülke ile göç veren ülke arasında kurdukları sosyal ağları ve bu ağların, devam eden göç sürecine etkisini temel alır. Birçok araştırma göçün sebepleri üzerinde dururken bu teorinin asıl amacı, göç olgusunun zaman ve mekân açısından etkilerini ve devamlılığını araştırmaktır. Burada ilişkiler ağı denilen durum akrabalık, arkadaşlık, dostluk, soydaşlık, hemşerilik gibi bağlarla bağlı olan kişiler arasındaki iletişimi ve birbirlerine etkileşimi ifade etmektedir. Söz konusu ağlar, göçü teşvik eden, özendirilen veya cesaretlendiren bağlantılardır (Unat, 2002, s. 18). Göç eden kişiler göç ettikleri yerde yerleşim yeri olarak kendi yaşadıkları yerleşim yerlerine benzer yerleri seçmeleri ve kendilerinden sonra gelen kişilerin de onlara yakın yerlerde ikamet etmeleri bu teoriyi desteklemektedir.

İlişkiler Ağı Teorisi'ne göre göç edilen ülkeye ilk defa gelen öncü göçmenler, bu ülke ve geldikleri ülke arasında bir ilişki kurarak, buraya daha fazla göçmen gelme ihtimalini yükseltirler. Öncü göçmenlerin yaşadıkları tecrübelerinden faydalanarak, zamanla ülkeye göç akımları artarak devam eder (Yalçın, 2004, s. 50) İlişkiler ağı, ülkeye yeni gelen göçmenlerin sosyal uyumunu kolaylaştırır ve bu ağlar sayesinde göç edilen ülkedeki sosyal hayata uyum süreci daha yumuşak bir geçişle sağlanabilir.

İlişkiler ağı teorisi, göç olgusunu göçmenler üzerinden açıklamaya çalıştığı için diğer teorilerden daha farklıdır. Bu farklılığın temeli ise, diğer teorilerde göz ardı edilen göçmeni önceleme yani göç sürecinde bireyi ön plana çıkarmasıdır. Bu açıdan bakıldığında bu kuram göç olgusunu göç veren ve göç alan ülkeler özelinde

anlamaya ve anlamlandırmaya imkân sağlamaktadır (Çağlayan, 2006, s. 86). Bu teoride göç olgusu bir süreç olarak ele alınarak, ilerleyen süreçteki göçmenlerin göç etme sebepleri sürecin başındaki göçmenlerle kurdukları ilişkilerle açıklanmaya çalışılmaktadır. Göç olgusunu neden sonuç bağlamında tek bir sebebe bağlamadan, göçün zaman ve mekân ilişkisi ile göçmenlerin göç etmedeki bireysel farklılıkları vurgulanmaktadır. Bu açıdan son derece karmaşık ve girift olan göç olgusunu açıklamada diğer teorilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Türkiye'ye göç eden Suriyelerin büyük çoğunluğu kültürel olarak Türk toplumunu kendine yakın görmesinden dolayı bu ülkeyi tercih etmiştir. Doğrudan bu duruma yönelik sorulan “Kültürel olarak Türkiye halkını kendinize yakın hissediyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplarda ortak din, yaşam biçimi, coğrafya ve tarih vurgusu yapılmıştır. Yine Network teorisinin işaret ettiği gibi Suriyelilerin Türkiye'ye göç etmesini cesaretlendiren en önemli faktörlerin başında kendilerinden önce gelen akraba, hemşeri ve arkadaşlık bağlarıyla bağlı oldukları öncü göçmenlerin olmasıdır. Bu nedenle belli bölgelere göç eden sığınmacılar hemşeri ve akraba grupları halinde yerleşmiştir. Yine göç edilen yerler arasındaki geçişlerin temelinde de akraba ve tanıdık vasıtasıyla ev kiralama ve iş bulma gibi nedenler yer almaktadır.

3. TÜRKİYE'DE SİĞINMACI OLMAK

3.1. TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLER

ABD merkezli PEW araştırma şirketine göre, 2011 yılından bu güne kadar devam eden Suriye'deki iç savaş nedeniyle 13 milyon Suriyeli evlerini terk etti. Bunların büyük çoğunluğu Ortadoğu ülkelerini tercih etti, yaklaşık 1 milyonu da Avrupa'ya göç etti. Dünya'da en çok Suriyeli alan ülke Türkiye oldu. Araştırmaya göre, son yıllarda en çok göç veren halk Suriyeliler oldu. Toplamda 13 milyon Suriyeli göç etmek zorunda kaldı. Bu rakamın 6 milyonu ülke içinde yer değiştirdi, bu sayı toplam göç oranınının 49'unu oluşturmaktadır (Connor, 2018).

Türkiye sadece Suriye'deki savaş sonrasında değil, Afganistan, Türkmenistan ve Irak dahil olmak üzere pek çok ülkeden gelen göçmenlere ev sahibi olması sebebiyle sığınmacılık konusunda oldukça deneyim kazanmış bir ülkedir. Bu süreç Cumhuriyet'in kuruluş sürecinden beri süre gelmiştir. İlk kez 1920'lerden 1990'lara kadar Balkanlardan gelen 1,5 milyonu aşkın mülteci Türkiye'ye gelmiştir. Verilen resmi bilgilere göre, 1995-2013 arasında 48 bin İranlı, 24 bin Iraklı ve yaklaşık 29 bin Afgan Türkiye'ye sığınma başvurusunda bulunmuştur (GİGM, 2018).

Ortadoğu'daki çatışmalar ve sorunlar nedeniyle son yıllarda göç hareketleri yoğunlaşmış ve özellikle 2011 yılından itibaren Türkiye'ye Suriye'den kitlesel göçler başlamıştır. Suriye'den gelen kitlesel göçlerin başlangıcı olarak 15 Mart 2011 tarihinde Deraa kentinde yaşanan çatışmalar gösterilir. Şiddet olaylarının tüm ülkeye yayılması ve artmasının ardından toplu halde göç hareketleri meydana gelmiştir. Mısır, Lübnan, Ürdün, Irak ve Türkiye'ye binlerce kişi göç etmek zorunda kalmıştır. Olayların ve çatışmaların özellikle ülkenin kuzeyine yayılması, daha çok Türkiye'ye gelen insanların sayısında hızlı bir artışa sebep olmuştur. 911 kilometrelik sınır komşuluğu bulunan Türkiye'ye gelen Suriyelilerin sayısı 2018 yılı itibariyle resmi verilere göre 3,6 milyon civarındadır. İçişleri Bakanlığı'nın verilerine göre, 2018 Ekim ayı itibariyle Türkiye'ye sığınanların sayısı 3 milyon 588 bine ulaşmış görünmektedir. (GİGM, 2018).

Tablo 1 : PEW Araştırma Merkezinin 2017 Verilerine göre Suriyelilerin Göç Haritası.

Most displaced Syrians are in the Middle East, with about a million in Europe

Estimated number of displaced Syrians, 2017

Kaynak: <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/01/29/where-displaced-syrians-have-resettled/>

İçişleri Bakanlığı Göç İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre, Türkiye'ye sığınan Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yüzde 36'sı Türkiye'deki 10 kentte bulunan 20 kampa yerleştirilmiştir ve yüzde 64'ü kampların bulunduğu 10 kent de dâhil olmak üzere çeşitli kentlerde kamplar dışına yerleşmiştir. Sayıları artmaya devam eden Suriyeli sığınmacılar göç ettikleri yerlerde çeşitli sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Öncelikle Suriyelilerin hukuki statüsü konusunda belirsizlikler devam etmektedir. Çünkü Türkiye uzun zamandır mültecilik alanında insan hakları sözleşmelerine uygun ulusal mevzuatı oluşturmak yerine geçici ve duruma özgü genelgeler ile sorunu çözmeye çalışmaktadır (Doğan, 2015, s. 135).

Tablo 2 :Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Sayısındaki Artış Grafiği

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713. E.T:

10.12.2018

İltica ve sığınma konusunda 1994 tarihinde çıkartılan 6169 sayılı “Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik de bu duruma örnektir. Mülteci hukuku açısından halen geçerliliği bulunan tek ulusal mevzuat olan söz konusu İltica/Sığınma Yönetmeliği’nin dışında 2006 tarihinde ise AB müktesebatı ile uyum çerçevesinde 57 Sayılı Uygulama Talimatı bulunmaktadır. Suriyeli sığınmacıları veya mültecileri ilgilendirecek son yasal düzenleme 11 Nisan 2013 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’dur. Kanununun 91. maddesi çerçevesinde Suriyeli mültecilere “Geçici Koruma Statüsü” tanınmaktadır. Ancak kanunda öngörülen “Geçici Koruma Statüsü”ne ilişkin yönetmelik çıkartılmamıştır.

Tablo 3 : Geçici Koruma Kapsamında Türkiye’deki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı.

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

İL SIRA	ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİN DAĞILIMI 18.10.2018 (ALFABETİK)								
	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
	TOPLAM	3.587.930	80.810.525	4,44%		TOPLAM	3.587.930	80.810.525	4,44%
1	ADANA	227.066	2.216.475	10,24%	42	KAHRAMANMARAŞ	80.969	1.127.623	7,18%
2	ADİYAMAN	28.341	615.076	4,61%	43	KARABÜK	722	244.453	0,30%
3	AFYONKARAHİSAR	5.175	715.693	0,72%	44	KARAMAN	696	246.672	0,28%
4	AĞRI	966	536.285	0,18%	45	KARS	150	287.654	0,05%
5	AKSARAY	2.454	402.404	0,66%	46	KASTAMONU	1.225	372.373	0,33%
6	AMASYA	597	329.888	0,18%	47	KAYSERİ	76.619	1.376.722	5,57%
7	ANKARA	86.153	5.445.026	1,58%	48	KIRIKKALE	1.399	278.749	0,50%
8	ANTALYA	1.272	2.364.396	0,05%	49	KIRKLARELİ	2.567	356.050	0,72%
9	ARDAHAN	141	97.096	0,15%	50	KİRŞEHİR	1.194	234.529	0,51%
10	ARTVİN	43	166.143	0,03%	51	KİLİS	125.013	136.319	91,71%
11	AYDIN	7.222	1.080.839	0,67%	52	KOCAELİ	51.933	1.883.270	2,76%
12	BALIKESİR	4.106	1.204.824	0,34%	53	KONYA	101.335	2.180.149	4,65%
13	BARTIN	119	193.577	0,06%	54	KÜTAHYA	763	572.256	0,13%
14	BATMAN	21.870	585.252	3,74%	55	MALATYA	27.928	786.676	3,55%
15	BAYBURT	32	80.417	0,04%	56	MANİSA	12.905	1.413.041	0,91%
16	BİLECİK	557	221.693	0,25%	57	MARDİN	91.106	809.719	11,25%
17	BİNGÖL	868	273.354	0,32%	58	MERSİN	206.974	1.793.931	11,54%
18	BİTLİS	754	341.474	0,22%	59	MUĞLA	13.694	938.751	1,46%
19	BOLU	1.932	303.184	0,64%	60	MUŞ	1.346	404.544	0,33%
20	BURDUR	8.800	264.779	3,32%	61	NEVŞEHİR	9.288	292.365	3,18%
21	BURSA	158.380	2.936.803	5,39%	62	NİĞDE	4.179	352.727	1,18%
22	ÇANAKKALE	3.827	530.417	0,72%	63	ORDU	666	742.341	0,09%
23	ÇANKIRI	515	186.074	0,28%	64	OSMANIYE	48.162	527.724	9,13%
24	ÇORUM	2.446	528.422	0,46%	65	RİZE	824	331.041	0,25%
25	DENİZLİ	12.472	1.018.735	1,22%	66	SAKARYA	14.904	990.214	1,51%
26	DİYARBAKIR	33.172	1.699.901	1,95%	67	SAMSUN	4.992	1.312.990	0,38%
27	DÜZCE	1.529	377.610	0,40%	68	SİİRT	3.756	324.394	1,16%
28	EDİRNE	953	406.855	0,23%	69	SİNOP	122	207.427	0,06%
29	ELAZIĞ	12.272	583.671	2,10%	70	SİVAS	3.811	621.301	0,61%
30	ERZİNCAN	111	231.511	0,05%	71	ŞANLIURFA	468.725	1.985.753	23,60%
31	ERZURUM	1.049	760.476	0,14%	72	ŞIRNAK	15.186	503.236	3,02%
32	ESKİŞEHİR	4.071	860.620	0,47%	73	TEKİRDAĞ	11.579	1.005.463	1,15%
33	GAZİANTEP	406.183	2.005.515	20,25%	74	TOKAT	1.003	602.086	0,17%
34	GİRESUN	147	437.393	0,03%	75	TRABZON	2.924	786.326	0,37%
35	GÜMÜŞHANE	81	170.173	0,05%	76	TUNCELİ	50	82.498	0,06%
36	HAKKARİ	5.597	275.761	2,03%	77	UŞAK	2.249	364.971	0,62%
37	HATAY	438.335	1.575.226	27,83%	78	VAN	2.051	1.106.891	0,19%
38	İĞDIR	94	194.775	0,05%	79	YALOVA	3.231	251.203	1,29%
39	ISPARTA	7.267	433.830	1,68%	80	YOZGAT	3.969	418.650	0,95%
40	İSTANBUL	560.385	15.029.231	3,73%	81	ZONGULDAK	483	596.892	0,08%
41	İZMİR	139.684	4.279.677	3,26%					

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713. E.T:

12.12.2018

Suriyelilerin sayısının 3 milyonu aşmasıyla sorun ile ilgili bir süreç yönetimi planının oluşturulması ihtiyacı da doğmuştur. Suriye'den Türkiye'ye göç eden insan sayısının hızlı artışıyla birlikte çeşitli kamu kurumları, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ve Birleşmiş Milletler bu kriz için ayrı ayrı çalışmaya başlamıştır. Böylece konuyla ilgili yürütülen süreç yönetimi ilk başta çok karmaşık bir hal almıştır. Daha sonra hükümet bu konuda çeşitli düzenlemeler yapma yoluna gitmiştir. Bu sebeple, 2012 yılında Gaziantep'te Suriyelilerle ilgili konulardan sorumlu koordinatör bir valilik oluşturulmuştur. Bunun ardından 2015 yılında doğrudan Başbakan'a bağlı olarak Başbakanlık Göç Koordinatörlüğü oluşturulmuştur. Ancak bu sorunun çözümünde 6458 sayılı yasa ile kurulan İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile Başbakanlık AFAD Başkanlığının özel bir yeri bulunmaktadır. Bu iki kurum, merkez ve taşra teşkilatı ile bu konudaki koordinasyonu oluşturan kurumlar haline gelmiştir (Zelluh, 2018, s. 29).

Geçici koruma altındaki Suriyeli nüfus içindeki 18 yaş altı kişi sayısı ise 1.5 milyon civarındadır. Bu olağanüstü sayı ilerde uygulanacak politikalarda mutlaka dikkate alınması gereken bir sayıdır. Bu oranlar içindeki genç nüfus, bizi geçici korunan Suriyelilerin eğitim durumu hakkında da düşünmeye itmektedir. Türkiye'de okul çağındaki, yani 5-17 yaşları arasındaki, Suriyeli sayısı yaklaşık 1 milyon civarındadır. 2016 verilerine göre okul çağındaki yaş grubu içinde eğitime katılan Suriyeli sayısı ise sadece 311.256'dır. Üstelik bu sayı içinde Türk okullarında eğitim gören Suriyeli sayısı 62.357'dir. Geri kalan 248.902 kişi ise Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan Geçici Eğitim Merkezleri'nde eğitim görmektedir (Coşkun ve Emin, 2016, s. 10). Geçici Eğitim Merkezlerinde Suriyeli öğretmenler tarafından Suriye müfredatına bağlı kalarak Arapça eğitim verilmektedir. Bu durum doğal olarak kişilerin, Türkçe öğrenmesini zorlaştırmakta ve uyum problemlerini artırmaktadır. Üstelik daha sonraki süreçte bu kişilerin Türk eğitim sistemine entegre edilmesi de zorlaşmaktadır. Görüldüğü gibi okul çağındaki Suriyeliler içinde eğitime katılanların oranı yüzde 50'yi bile bulmamaktadır. Bu oran çok ciddi bir eğitim politikasının faaliyete geçirilmesi gerektiğini bizlere göstermektedir.

Düzenli bir eğitim politikası ile Suriyeli çocuk ve gençlerin eğitime katılması sağlanmalı ve kayıp nesiller oluşması engellenmelidir. Ancak bu durum uzun ve masraflı politikalar yapılmasını gerektirmektedir. Murat Erdoğan'ın bu konudaki tespitlerine göre, Suriyeli çocukların yüzde 80'inin bile Türk eğitim sistemi içine

entegre edilebilmesi için en az 40 bin yeni öğretmene, 30 bin dersliğe ihtiyaç bulunmaktadır (Erdoğan, 2017, s. 25).

Türkiye'deki Suriyelilerin durumunu genel çerçeveden incelemek için ülkeden çıkış yapanların verilerine bakmak da yararlı olacaktır. Geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin ülkeden çıkabilmeleri için pek çok yol bulunmaktadır. Her şeyden önce çıkış yapmak isteyen kişi ülkesine kendi isteği ile dönebilir. Bunun için kişi bulunduğu ildeki Göç İdaresi İl Müdürlüğüne başvuru yapar. Bunun yanında bayram ziyaretleri için Hatay'ın Cilvegözü sınır kapısından çıkış yapmak da bir diğer yol olarak görülebilir. Zira 1 Haziran 2017 ile 17 Haziran 2017 tarihleri arasında, Ramazan Bayramı dolayısıyla, Cilvegözü sınır kapısından Suriye'ye geçen 120.826 Suriyeli olmuştur. 25 Ekim 2017 tarihi itibarıyla dönüş yapan kişi sayısı ise 98.126'dır (Zelluh, 2018, s. 33). Görüldüğü gibi bayram sebebiyle ülkesine giden Suriyelilerden 22.640 kişi Türkiye'ye geri dönmemiştir.

4. KAYSERİ İLİNDE SİĞİNMACILARIN PROFİLİ VE HAYATA TUTUNMA STRATEJİLERİ

Kayseri Valiliği İl Göç İdaresi'nden alınan verilere göre, 2019 yılı itibariyle, kentte geçici koruma altında bulunan Suriyeli sayısı toplamda 75,394 kişidir. Bunlar aşağıdaki tabloda yaş ve cinsiyet göre ayrılmıştır. (EK.1).

Tablo 4: Kayseri İlindeki Suriyelilerin Sayısı

0-5 YAŞ	6-18 YAŞ	19-34 YAŞ	35-59 YAŞ	60+ YAŞ	TOPLAM
14.911	21.184	26.913	10.717	1.669	75.394
KADIN		ERKEK		TOPLAM	
33.064		42.330		75.394	

Kayseri ilindeki Suriyeli göçmenlerle yapılan mülakatlarda sorular beş başlık altına sınıflandırıldı. Başlıklar şu şekildedir:

- 1- Kimlik ve Sosyal Durumla ilgili Sorular
- 2- Ekonomik Durumla İlgili Sorular
- 3- Göç Sebepleri İle İlgili Sorular
- 4- Göç Edilen Yerle İle İlgili Sorular
- 5- Gelecekle İlgili Sorular (EK.2)

Soruların sayısı her başlıkta değişkenlik gösterebilmektedir. Yapılan görüşmeler, ilk aşamada 9'u kadın, 24'ü erkek olmak üzere 33 kişi ile; ikinci aşama görüşmelerde ise 10 kadın, 10 erkek olmak üzere 20 kişi ile sınırlı tutulmuştur. Kadınların yaş aralığı 22 ile 55, erkeklerin ise 16 ile 66 arasındadır. Yaşa yönelik özel bir kriter belirlenmedi, ancak göz önünde bulundurulmuş husus ailenin ekonomik geçimiyle ilgilenen kişilere ulaşmak ve göç durumunun kadın ve erkekler üzerindeki etkilerinin neler olduğuna dair belirlemelerde bulunmaktır. Bu nedenle görüşme yapılan kişilerin cinsiyet farkı ve yaş çeşitliliği dikkate alınmaya çalışılmıştır. Özellikle kadınlarla yapılan görüşmelerde dil bilmeme nedeniyle bazı zorluklar yaşanmıştır. Bunun için Türkçe bilen kişilerden destek alınmıştır. Bazıları da görüşme

yapmayı kendileri istememiştir. Özellikle dil bilememe veya yeterince kendini ifade edememe endişesi nedeniyle görüşmeye istek olmadıkları anlaşılmıştır. Çünkü bu kişiler kendileri görüşme yapmak istemeseler de yapılan görüşmeleri ilgiyle gözlemledikleri görüldü. Görüşülen kişilerin 28'i Halep'ten, 2'si Şamdan, birer kişi de Hama, Humus, Lazkiye ve İdlip şehirlerinden gelmiştir. Kayseri'deki Suriyeli sığınmacıların çoğunluğu Halep'ten gelen kişilerden oluşmaktadır ve etnik köken olarak da Araptırlar. Dinsel inanç olarak, görüşülen herkes İslam inancına sahip olup, bunlardan 28'i Hanefi mezhebine, 25'i de Şafi mezhebine mensup olduğunu söylemiştir.

Tablo 5: Sığınmacıların Cinsiyet, Geldikleri Yer, Mezhep Bilgisi ve Eğitim Durumları Tablosu

	Cinsiyet		Toplam	Mezhep		İlk		Ort.		Lise		Ün.		Yok	
	Kadın	Erkek		Hanf	Şafi	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Sayı	19	24	53	Hanf	Şafi	Hanf	Şafi	K	E	K	E	K	E	K	E
Hama	1	2	3		1	1	1						1	2	
Halep	9	26	35	7	2	13	13	3	9	2	9	3	3	1	2
Humus	1		1	1											1
Lazkiye	1	1	2	1		1			1				1		
Deyrizor	1		1	1									1		
Şam	5	3	8	1	4		3			1			4	3	
İdlip	1	2	3	1		1	1			1			2		

Tabloda mavi sütun, sığınmacıların hangi şehirlerde geldiği bilgisini vermektedir. Kırmızı sütun, ortada yer alan sarı sütun mezhep ve sağ turuncu sütun da eğitim bilgilerini içermektedir. Kırmızı ve sarı kısımlar arasındaki yeşil sütün ise her iki tarafın toplam sayısını vermek için renklendirilmiştir.

4.1. KİMLİK VE SOSYAL DURUMLA İLGİLİ BULGULAR

Bu başlık altında dört adet soru sorulmuştur. Sorular bildikleri dil sayısı, ailedeki kişi sayısı, evli ise kaç çocuğu olduğu, mesleği ve meslek dışı sosyal-siyasi faaliyetlerinin neler olduğuna yöneliktir. 53 kişiyle yapılan görüşmelerde cevapların genellikle birbiriyle örtüştüğü görülmektedir. Bu durum, sığınmacıların genelde aynı bölgeden gelen ve aynı sosyal tabakadan insanlar olduğunu göstermektedir.

4.1.1. Dil Problemi

Görüşme yapılan kişilerin büyük çoğunluğu Arap kökenlidir ve bir kısmı sadece Arapça bilmektedir. Bazı kişiler çok az Türkçe bildiklerine söylemelerine rağmen aşağıdaki tabloda Türkçe biliyor diye kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra görüşülen iki kişi Kürtçe bildiğini, iki kişi ise Türkmen olduğunu belirtmiştir. Özellikle kadınlar dil konusunda daha fazla zorluk yaşamaktadırlar. Çünkü Türk vatandaşlarıyla iletişim kurma imkânları erkeklere göre daha düşüktür. Ancak buna rağmen, tabloda görüldüğü üzere kadınlar oran olarak nerdeyse erkeklerle eşit sayıda dil bilmektedirler. Erkekler çalışma hayatlarında daha aktif olmaları dolayısıyla Türklerle daha fazla iletişimde oldukları için kadınlara göre Türkçeyi daha iyi konuşmaktadırlar.

Tablo 6: Bildikleri Dil Sayısını Gösteren Tablo.

	Arapça	Türkçe-Arapça		Türkçe-Kürtçe-Arapça		
Kadın	3	10	4 İng.	1.Alm.	1	
Erkek	11	17	5 İng.			1 İng.

Yabancı dil bilenlerin çoğunluğu üniversite okumuş kişilerdir. Bir kısmı yabancı dili az bildiğini söylemiştir. Bu haliyle biliyor kabul edilerek tabloda belirtilmiştir. Almanca bildiğini söyleyen tek bir kişi olmuştur. Bu kişi Almancayı anadiline yakın seviyede bilmektedir. Görüşmeciler genel olarak yabancı dil öğrenmeye istekli olduklarını vurgulamış ve bu ilgilerinin göç öncesinden beri var olduğunu söylemiştir.

4.1.2. Geniş ve Çekirdek Aileler

Tablo 7: Sığınmacıların Kayseri’de Yaşadıkları Evdeki Kişi Sayıları

Anne-Baba-Çocuklu Aile					
Kız	Erkek	Anne	Baba	Akraba	Toplam
4	3	Var	Var		9
1	3	Kendisi	Yok	2 Gelin	7
5	3*	Var	Var		10
1	3	Eşi	Kendisi		6
2	3	Var	Var		7
3	3	Eşi	Kendisi		8
5	5*	Var	Var		12
1	0	Eşi	Kendisi	2 An.Bb.	5
3	4	Var	Var	1 Hala	10
3	0	Eşi	Kendisi		5
1	2	Eşi	Kendisi	6 kardeş	11
2	3	Kendisi	Eşi		7
1	1	Eşi	Kendisi	5* kardeş	9
4	6	Var	Var		12
2	2	Kendisi	Eşi		6
2	6	Var	Var		10
0	2	Eşi	Kendisi	1 Anne	5
5	6	Var	Var		13
2	2	Var	Var		6
2	2	Var	Var		6
1	3	Eşi	Kendisi		5
1	2	Var	Var		5
3	2	Var	Var		7
2	2	Kendisi	Eşi	9 kardeş	15
1	1	Eşi	Kendisi		4
2	3	Var	Var		7
4	7	Yok	Kendisi		12
2	3*	Var	Var		7
3	1	Eşi	Kendisi	2 An-Bb	8
1	0	Kendisi	Eşi	1 Kardeş	5
2	1	Kendisi	Eşi		5
1	3	Var	Yok		5
1	1	Eşi	Kendisi	2An-Bb	6
1	3	Kendisi	Eşi	1 Kardeş	7
3	7	Var	Var		12
5	5	Var	Yok	1 Hala	12
1	1	Kendisi	Eşi		4
0	0	Eşi	Kendisi	2An-Krdş	4
3	0	Kendisi	Eşi		5
8	3	Eşi	Kendisi		13
1	4	Eşi	Kendisi		7
0	0	Eşi	Kendisi	1 Kardeş	3
2	2	Eşi	Kendisi		4
1	0	Eşi	Kendisi		3
0	1	Eşi	Kendisi	2 Ann-Bb	5
3	4	Var	Var		9

Aileler genelde üçten fazla bireyden oluşmaktadır. Bazı ailelerde aile reisinin kardeşleri ve diğer akrabaları ile birlikte sayı on beşe kadar çıkabilmektedir. Çoğu ailede evli erkekler diğer aile bireyleriyle birlikte yaşar. Baba, anne, büyükbaba, büyükanne, amca ya da hala ve çocuklar aynı evde yaşayan aileler de var. Bazı ailelerde çok eşlilik olduğu için aile nüfusu otuza kadar çıkabilmektedir. Aile bireyleri ile veriler yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Bazı ailedeki bulunan iki kişi ile görüşme yapıldığı için tabloda yer verilmemiştir. (*) İşaretli kısımlarda bazı aile bireylerinin Suriye'deki çatışmada hayatını kaybettiği veya halen Suriye'de muhalif saflarda yer aldığı bilgisi verilmiştir. Şu görüşmedeki kişinin anlattıkları ailelerin nasıl parçalandığına fikir sunmaktadır:

“Biz 8 kardeşiz. Ben 7.yim 2 kardeşimizi Suriye’de kaybettik İkisi de erkekti biri benden büyük diğeri küçük. 2 ağabeyim şu anda İsveç’te çalışıyorlar. 1 ağabeyim savaştan önce Yunanistan’a çalışmak için gitti onlar orada mobilyada çalışıyorlar. Vefat eden küçük kardeşim suçsuz yere, Esad’ın askerleri tarafından 2 kere yakalandı yakalananları alıyorlar hapisaneyeye, zindana atıyorlar işkence yapıyorlar. Önce hani sokağa çıkıyorlar ya Esad’ı istemiyoruz diyorlar, kardeşimi de orada yakaladılar (gösteri, protesto yürüyüş vb.). Birincisinde 60 gün, ikincisinde 6 ay tuttular çıktıktan sonra muhaliflere katıldı ondan sonra bir yerdeydi gözüne mermi geldi kafasından çıktı ondan sonra vefat etmiş. Onların yanından çıkıp geldiğinde, 2 ay durdu. Ama onların yanında neler yaşadığını hiç anlatmadı ve yanımızda kalmadı çünkü bizim de kalacak bir evimiz yoktu arkadaşlarında kaldı. Biz bir ev tuttuk ama çok kalabalıktık ev küçük ve yer yoktu. Bu yüzden bizde kalamadı. Ve savaşmayı düşünüyordu. Ara sıra bize gelirdi ziyarete ama hiç bir şey anlatmak istemezdi biz üzülmeylem diye. Biz hiç bir şeyini duymadık arkadaşlarına derdi sadece ama bazı şeyler gördük yani. Mesela sırtında izler var öyle anladık bir de onların elinden çıktığında çok zayıflamıştı. Büyük kardeşim yakalanmadı ama biz çıkarken mahalleden, çıkmak istiyorduk. Esad’ın askerleri onları rehin aldı bir yerde kaldılar kadınlar, çocuklar, adamlar vardı. Ondan sonra kadınları ve çocukları serbest bıraktılar genç olanları tuttular. Şey istediler mesela içerde muhalifler var diğer tarafta onların askerleri var çatışma oldu askerlerden ölen oldu cesetleri istiyorlar o askerlerin. Onları getirin kimlikleri veririz, ondan sonra serbest bırakırız dediler. Ağabeyim muhaliflerden de değildi ama rehin aldılar. Cesetleri getirdiler, getirdikten sonra infaz ettiler. Ağabeyimin cesedi de onların içindeydi. Ağabeyimin infaz edildiği sırada biz orada

yoktuk ama görenler oldu. Silahla vurdular. Olayı anlattılar bize... Cesedi orada kalanlar kaldırdı. Biz o sırada başka bir mahalleye taşınmıştık. Çok uzak yerde değildik ama biz artık gelemiyorduk bu tarafa. Esad'ın askerleri olduğu için... Orada kalanlar zaten çıkmadı o mahalleden. Hatta biz öldüğüne inanmadık. Çünkü görmedik. Cesedini o mahalleye gömdüler. Bize söyleyen kişi ise onların arasından kaçmayı başardı o söyledi. Olayları o kişi anlattı. Bizim için zordu inanmak istemiyoruz. Küçük kardeşimi gördük ama 2 tane İsveç'te, 1 tane burada, 1 ablam da Suriye'de kaldı, 1 ablam burada. Suriye'de kalan ablamın sadece ev meseleleri var başka bir şeye karışmıyorlar. Bir ev tutuyorlar ama çok sürmüyor sürekli ev değiştiriyorlar kendilerini güvende hissetmek için. Buradaki ablam evli... Ağabeyim de evli 4 çocuğu var. Buradaki ağabeyim kaynakçı sanayide çalışıyor. Annem babam buradalar onlarla yaşıyorum. Babam Suriye'de memurdu bir şirkette depo sorumlusuydu. Ondan sonra hasta olduğu için ameliyat geçirdi ve emekli oldu.(Oradayken) Suriye'deyken maaş alıyordu gelirken hiçbir şey getiremediğimiz için hepsi orada kaldı.” (K2).

4.1.3. Sosyal Yaşamı

Görüşülen kişilerin çoğu mesleklerinin dışında belli bir ilgi alanı belirtmemişlerdir. Bu durum yaşadıkları sosyal çevre ve eğitim durumlarıyla ilişkilendirilebilir. Bir kısım görüşmeci ise meslek dışında farklı ilgi alanlarının olup olmadığı sorusuna yaptıkları ek işleri cevap olarak vermişlerdir. Bazıları satranç, müzik, tiyatroya gitmek gibi yaygın ilgi alanlarından bahsetmiştir. Verilen cevapların bir kısmında Türkiye ve Suriye arasındaki yaşam alışkanlıkları ve düşünce biçimleri arasındaki farkları net bir biçimde yansıtabilmektedir. Örneğin şu görüşme Suriye'de dinsel kuralların yaşam alanlarında nasıl belirleyici olduğuna dair fikir sunmaktadır:

“Satranç seviyorum. Arkadaşlarla, dayımla oynardım zaten bana satranç dayım öğretti. Yüzmeyi severdim orda havuzlar var. Biz bazen denize gidiyorduk Lazkiye şehrine. Kadınlar için de yüzme havuzu vardı. Burada bazı havuzlar karışık ya, bizim orada öyle bir şey yok. Kadınlar ayrı, erkekler ayrı.” (E1)

Yine Suriyeli kadınların kendi ülkelerindeki yaşam alışkanlıklarıyla Türkiye'deki durum arasında nasıl çelişkiler yaşadığını dair fikir veren görüşmeler de oldu. Özellikle kadın hakları bağlamında Suriye'deki durumun Türkiye'ye kıyasla

birçok farklılıkları vardır. Çoğu kadın Türkiye'deki durumu şaşkınlıkla karşılasa da makul olanın Türkiye'de olduğunu düşünmektedirler.

“Ev hanımıydım başka bir yerde çalışmadım. Kapıyı bile süpürmezdim dışarı çıkmazdık orada. Buraya geldik kapıyı süpürmek için başlarda utandım nasıl dışarı çıkacağım diye. Bizim oradaki düzende doktor da eve gelir ilacı da eve getirir. O yüzden rahattık maddi olarak da öyle. Oradaki herkes öyle değildi tabi bizim durumumuz iyi olduğu için öyleydi benim mahallemde fakir aileler de vardı. Bizim evi kayınbabam aldı bize hediye olarak verdi. Kalan her şeyi de mesela düğünde takılan altınım vardı onları bozdurup eşya aldım. Kendi ailemin durumu iyi değildi onlar fakirdi. Ben Türkmen kökenliyim komşulara çok gitmezdim onlar Arap'ı, Araplardan korkardım. Çok az gider gelirdik. Kaynanamgile hep gider gelirdik girip çıkma aynı buradaki gibi. Burada da iki komşum var Türklerden, onlara gidip gelirim. Suriyelilerin hiçbirinin evine gitmem. Tanımadığım için. Türklerde de Suriyelilerde de iyisi de var kötüsü de. Ben 17 yaşında evlendim. Türkmen olduğum için bana 'Araplarla evlenme' dediler ama ben 13 yaşından beri eşimi seviyordum. Bu yüzden 4 sene bekledim. Bizim orada 15 yaşında da evlenenler var. Orada kanunen yasak değil, yaşı kaç olursa olsun buluş çağına gelince artık evlenebilirler.” (K1).

Yukarıdaki satırlarda yer alan ifade, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar arasında kadınların temel ilgi alanını annelik ve ev içi sorumluluklarla sınırlayan, ataerkil bir bakış açısının hakim olduğunu göstermektedir. Onlara göre Türklerin aile ilişkileri çok güçlü değildir. Türkleri daha milliyetçi bulmaktadırlar. Buna karşın kendilerini de daha muhafazakar olarak tarif etmişlerdir. Suriyelilere göre, Türkiye daha batılı, daha Avrupalı bir yapıya sahiptir. Bu konuda örnek teşkil eden bir görüşmedeki ifadeler şu şekildedir:

“Sadece dil farklılığı var. Türkiye biraz Avrupa sistemini takip ediyor. Benim için Avrupa sistemi daha iyi. O yüzden benim için hiç farkı olmadı hatta daha iyi oldu. Şimdi eskiden ben modalı (modaya uygun giyim kastediliyor) çıkıyordum oradaki millet laf atıyordu bana. Burada öyle bir şey yok. Senin ne yaptığını anlıyorlar Suriye'de hiç anlamıyorlar.” (E3).

Bu görüşmedeki kişi, genç bir Suriyeli, ülkesinde toplumun giyim kuşamı farklı olan kişilere yönelik garipseyci bir tutum içinde olduğunu belirtmektedir. Ona göre, Türkiye bu konuda daha hoşgörülü bir ülkedir. Bir bakıma Türkiye ona göre Batılı

değerleri özümsemiş bir ülke; Türkiye’de farklılıklara karşı daha kabullenici bir kültür var.

İki diğer katılımcı, din boyutunun iki ülke insanlarına yakınlaştırdığı kanaatini korurken, Türkiye’nin Batılı yönünü aile ilişkileri çerçevesinde vurgulamayı tercih etmektedirler:

“Din konusunda Türkiye bize çok yakın. Bu konuda zorluk çekmiyoruz, yemek konusunda çok benzerlikler var. Ama din konusunda bizde daha dindar bir ortam vardı. Burada değişiyor daha çok Avrupa’ya benziyor. Çocuk konusunda az çocuk yapıyorsunuz. Bizde de çok değil ama çok yapan var. Türkiye de daha çok 1 ya da 2 çocuk yapıyorlar. Bir de burada anne babaların çocuklara sözü geçemiyor. Çocuklar anne babalarının sözünü pek dinlemiyorlar. Bir de evlendikten sonra ayrılıyorlar, başka bir eve çıkıyorlar. Burada mesela çok gördük anne baba yaşlı ama çocukları ayrı evde oturuyor. Bizde öyle bir şey olursa evli çocuklar anne babayı bırakmazlar. Bizde ayrı eve çıkarlarsa çok büyük bir kabahat olur hata yapmış olurlar. Yani anne baba tek başına yaşamazlar orada. Ya bir çocuğun yanında kalırlar ya da her ay birinin evinde kalıp gezerler. Mesela anne baba son evlenen çocuğun evinde kalırlar. Başka ev tutmazlar. Anne baba isterlerse diğerlerinin evine gidebilir. Eğer başka türlü olursa ayıplanırlar. Burada mesela komşularımız tatlı insanlar 70-75 yaşlarındalar ama çocukları yok yanlarında. Ayrı yaşıyorlar.” (E4).

“Türkiye’de aile bağları zayıf, mesela biz her gün birlikte akrabalarla otururuz her gün çay içeriz, nargile içeriz, gezeriz, evde yalnız kalmıyoruz. Burada akrabalarımız yok ama arkadaşlarımız var. Mesela şu anda ya ablam gelir ya da biz oraya gideriz. Ya da babamın arkadaşları, oradaki köyden tanıdığı arkadaşları burada, Eskişehir Bağları’nda oturuyorlar. Çıkıp oraya gidiyoruz misal. Akşam saat 11’e kadar orada oturuyoruz ben de bir çıkayım misal M. ’nin yanına gideyim, orada saat 11’e kadar duruyorum, yarın iş olsa da gidiyorum.” (E7).

Bu ifadelerde Suriye’de feodal aile geleneklerinin Türkiye’ye göre daha baskın olduğu görülmektedir. Kendi ülkeleriyle Türkiye’yi karşılaştıran bu tür cevaplarda aslında birbirinden çok fazla uzak iki toplumsal yaşam tarzının ifade edilişi görülmektedir. Suriyeliler kendi geniş aile biçimleriyle Türkiye’deki çekirdek aile yaşantısı arasında derin bir farklılaşmayı şaşkınlıkla karşılamaktadır. Kendi aile yapıları onlara göre daha samimi bir ilişkiyi ifade etmektedir. Ancak farklılaşmanın

nedeni olarak da Türkiye’de modernizmin kurumsal olarak yerleşmesiyle ilişkilendirmektedirler. Şöyle ki:

“Sizin devlette memurlar hep iyisiniz. İyi düşünüyorsunuz, işinizi iyi yapıyorsunuz. Mesela benim bir sıkıntım var sizin devlet bize diyor sen haklıysan haklısın, haklı değilsen sen haksızsın diyor. Ama Suriyeliler böyle değil. Kim daha çok para veriyor o daha iyi. Adalet yok tamam mı? Kimin referansı varsa ona göre işler yürüyor.” (E5).

“Türkiye daha çok batılılaştı. Mesela Türkiye Suriye’den daha gelişmiş. Devlet sistemi, kanunları, anayasası... Ondan sonra altyapıları, evleri, evlerin şekilleri... Sonra insanları... Bizde açık kadınların yani hicap giymeyenlerin sayısı daha az. Sizde daha çok... Öyle farkları görebiliyorum. Bu konularda daha çok batıya benziyor. Bizimkiler biraz daha muhafazakâr diyelim öyle düşünüyorum. Tabi herkes değil. Bazı toplumlarda kadın erkek birlikte geziyor. Bizde de farklı toplumlar, farklı ırklar, farklı dinler var. Ama genel olarak ayırım var yani erkek kadın arasında.” (E8).

“Suriye’de resmi kurumlarda torpil çoktu. Mesela bir tanesi işini yaptırmak için para veriyor, parayı verirsen işin hemen yapılıyor Arada çaktırmadan parayı veriyordun kimse görmeden. Bazen de iyi insanlar var bir şey vermeden yapıyordu.” (K4).

Kişiler Suriye ile karşılaştığında, devlet kurumlarının Türkiye’de daha fazla yasal bir zeminde kurumsallaştığını düşünmektedirler. Buna karşın, kendi ülkelerinde devletin tam olarak kurumsallaşmadığını ve bunun sonucu olarak rüşvetin devlet kurumlarında çok yaygın olduğunu belirtmeleri Suriye’de modern devlet sisteminin hiç oturmadığına dair fikir vermektedir.

“Türk halkı biraz kavmiyetçi (milliyetçi). O da çok iyidir. 15 Temmuz’da gördük. 15 Temmuz’da bir darbe oldu ya, herkes çıktı Türkler, Kürtler. Neden? İşte devlet bozulmasın, insanlar çıkmış.” (E7).

“Bazı insanlar daha çok milliyetçi gibi davranıyorlar. Mesela biz Türk’üz diyorlar. Aşağılayıcı buluyorum bu davranışı. Mesela Türkler, Türkçeden başka bir dil öğrenmek istemiyorlar. Daha doğrusu sevmiyorlar. Hangi dil olduğu fark etmez. Hiçbir dili öğrenmeyi sevmiyorlar.” (E10).

Bilindiği gibi milliyetçilik moderniteye ait bir kavramdır. Türklerin milliyetçi oluşu doğrudan vatandaşın devleti korumaya yönelik bir refleksi olarak

görülmektedir. Farklı etnik grupların birlikte hareket etmesinin odak noktası olarak devleti koruma güdüsü olarak anlaşılmıştır. Bu durum Türk milliyetçiliğin Suriyeli nezdinde nasıl anlaşıldığını göstermektedir. Buna karşın kendi toplumların dinsel anlamda muhafazakar olduğu belirtilmiştir. Suriye’de devletin kurumsallaşmaması, anayasal sistemin tam olarak yerleşmemesi devleti korumaya yönelik bir milliyetçiliğin doğmamasına yol açtığı sonucuna varmak mümkündür. Suriyelilerde sadece kendi geleneksel yapılarını ve yaşam biçimlerini korumaya yönelik bir muhafazakarlık gelişmiştir, sonucu çıkarılabilir. Çoğu Suriyeli kadının görüşmelerde verdiği ifadelerde bu iddiayı haklı çıkaran bilgilere ulaşılabilir.

“Eşim isterse ikinci eş getirebilir ama getirmez tabi. Birinci eş dururken ikinciye kimse getirmez. Bizde küslük olmaz küersen eşim ikinciye getirir hemen. Kadınlara değer verilir ama eşini de mutlu etmen gerekir bunun karşılığında. Sizde hemen boşanma var sizde çok kolay bizde öyle olmaz hemen. Eşimle anlaşamayınca birkaç gün annemin evine küs giderim sonra tekrar gelirim. Ben dayak yemedim dayak yersem dayanmam giderim. Ama eşim ameliyattan sonra strese girdi her şeye çabuk sinirleniyor.” (K1).

“Benim ve çocuklar için burada yaşamak daha iyi. Suriye’de dışarı çıkarken yüzümü örterdim ama burada istediğim gibi çıkabiliyorum. Yukarıdan aşağıya kadar siyah giyinirdim. Tek başına kadının dışarı çıkması yasaktı yanında bir erkek olması gerekirdi. Yalnız dışarı çıkarsan herhangi biri yanına gelip seninle konuşmak isteyebilir seni rahatsız edebilirdi. Onun için ağabeylerim beni yalnız bırakmazlar. Eşim yengemin dayısı oluyor yengem sayesinde eşimle tanıştık. Şu an yaşasaydı eşim 33 yaşında olacaktı.” (K10).

Söz konusu farklar, Türkler ve Araplar arasındaki farklılıklardan çok Türk vatandaşlarıyla Suriyeliler arasındaki farklardır. Çünkü Suriyeliler aynı farklılığı Türk vatandaşı olan bir Arap ya da Kürt ile arasında da görmektedir. Bu sebeple iki kimliğin kesin ayrımından bahsedilebilir. Bunlar Türkiyelilik ve Suriyelilik kimliğidir. Böylece ortaya çıkan ötekinin adı “Suriyeli”dir; Arap değildir. Bu öteki kimliğinin giderek toplumun tüm etnisiteleri tarafından kullanılır hale gelmesinin nedeni, vatandaş olanın olmayana kıyasla kendisini ayrıcalıklı hissedememesinin yarattığı rahatsızlıktır. Bu rahatsızlık kendisini bilhassa sosyal medya üzerinden dile getirilen ifadelerle açığa vurmaktadır.

Türkiye’de olduğu gibi Suriye’de televizyon dizilerin son yıllarda yaygınlaşmasıyla birlikte insanlar için yeni bir eğlence ve ilgi alanı doğmuştur. Bu konudaki anlatılarda iki ülke arasındaki büyük farklılıklara rastlamak mümkündür. Türkiye’de yıllar önce yasal düzenlemelerle sansürlenmeye başlanan içki, sigara, kanlı şiddet sahneleri, Suriye’de halen dizilerde sansürlenmediği belirtiliyor. İki ülkenin dizilerini karşılaştıran görüşmeci bu konuda ilginç gözlemler sunmaktadır:

“Savaştan önce boş zamanlarımda hep kitap okuyordum. Televizyonda diziler izliyordum. Şimdi burada Türk dizileri izliyorum. Suriye’de Suriyeli dizileri izliyordum, Suriye dizileriyle Türk dizileri arasında kültür farklılığı var. Tüm diziler gerçek değil. Yalan var, gerçek hayat değil. Mesela dizilerde hep en mükemmel hayatı yaşıyorlar, kadınlar her gün tertemiz, bakımlı, en güzel kıyafetlerle, en en en... Bu gerçek değil. Doğru mu? Ama dizilerde daima mükemmel... Erkekler de öyle. Hepsi iş sahibi, patron, mafya, parası çok... Düzgün çalışmaz ama parası çoktur. Her gün oturur ama kitap okumaz. Ama arabası Rand Rover. Yahu yakıtı nasıl karşılayacaksın? Üstüne şoförü de var. Onu da karşılıyor. Hiç işleri yok ama konuşurken şirketimiz var diyorlar (gülerek). Suriye’deki diziler tam olarak böyle değil, bazen gerçek oluyor, mesul değiller hiçbir şeyden yani sorumlulukları yok. Mesela öldürecek hapishane yok hiç kimse yok, nasıl yaşıyorlar. Bazı diziler böyle ama Türk dizilerinde güzel olan bir şey var. Mısır’da, Suriye’de henüz yok ama Türkiye’de sigara, alkol çekmiyorlar dizilerde. Yasaklıyorlar göstermeyi. Bunlar güzel. Suriye ve Mısır dizileri sigara ve alkolü gösteriyor Türkiye’de gösterilmiyor bu güzel. Bazen böyle güzel tarafları oluyor değişiyor duruma göre.” (E6).

4.1.4. Siyasi Tutumlar

Görüşme yapılan sığınmacılar genelde sıradan vatandaşlardan oluşmaktadır. Eğitim ve sınıfsal durumları göz önüne alındığında farklı ilgi alanlarının olmaması anlaşılır bir durumdur. Yanı sıra tüm görüşmeciler herhangi bir siyasi örgüt ve partiye bağlantılarının ya da sempatilerinin olmadığını belirtmiştir. Ancak birçok görüşmecinin ailesinde savaş esnasında ölen veya protesto yürüyüşleri gibi hükümet karşıtı gösterilerde tutuklanan yakınları bulunmaktadır. Genelde bu kişiler muhalif saflara yakın kişilerdir. Bu soruda kişilerin gerçek siyasi fikirlerini saklamaları büyük

bir olasılıktır. Hemen hemen görüşülen kişilerin tümü Esad’a karşı olduğunu ve ondan nefret ettiklerini söylemiştir.

“Savaş bitebilir. Biterse zorla bitecek, Esad yine kalır orada, bazı milletler istemeyecek. Aileler de birbirine düşman olacak mesela ben Esad sevmiyorum sen seviyorsun. Benim oğlum Esad tarafında olacak, senin oğlun Özgür Ordusu’nda olacak. Eğer Suriye’de ben kazanırsam seni öldüreceğim, sen kazanırsan beni öldüreceksin. IŞİD var PKK var, Özgür Suriye askeri var, Esad var. Yani onlar hepsi birbiriyle savaşıyorlar. Ben kazanayım herkes ölsün diyorlar. İnsanlar da öyle olmuş, devlet gibi. Orada yaşayan akrabalarımız var, onlar nasıl yaşıyorlar ben anlamıyorum. Ne elektrik var, ne su var, elektrik ile su belki ama iki üç saat geliyor. Devlet de savaştan dolayı borca girmiş. Savaş biterse Suriye diğer ülkelerden 100 sene geride kalır. Ben her zaman şöyle derim: Keşke Osmanlı Devleti oradan hiç çıkmasaydı. Orada kalsaymış Suriyeliler bu hale gelmezdi. Ailece böyle düşünüyoruz. Türk olsam ben vatanımı çok severdim. Burası Türkler için çok kolay... Her şeyi devlet veriyor, imkânları sağlıyor. Burada zengin ya da fakir olsan devlet sana bir şey yapmaz. Ama orda rüşvet çok var. Eğer ben burada kalsam ehliyet almak için giderim. Orda ehliyet almak için hiç gitmem ehliyet benim önüme gelir. Para verirsene her şey olur. Zenginsen her şeyi yaparsın.” (E3).

Çoğu sığınmacı Esad rejiminden rahatsız, dolayısıyla Esad’ın yanında yer almaları beklenemez. Öte yandan çoğunluk Esad rejiminin yanı sıra DEAŞ zulmünden kaçan kişilerdir. Bu kişilerin Esad’a karşı DEAŞ’ın yanında yer alması da beklenemez. DEAŞ’ın Suriye’ye girmesinden sonra Arap direnişi örgütlerin çoğu gücünü kaybetmiştir. Sadece ADB destekli YPG’nin ağırlıklı olduğu Suriye Demokratik Gücü (SDG) adlı örgüt etkinlik göstermiştir. Ancak bu organizasyon da Esad rejimiyle neredeyse hiç çatışma içinde olmamıştır. Dolayısıyla Suriyeliler, ‘vatan savunması’ yapacakları ve birlikte mücadele edebilecekleri hiçbir güç olmadığı için ülkelerinde kalıp savaşmayı tercih etmemiştir. Yine yukarıdaki örnek görüşmelerde görüldüğü gibi Suriye’nin ulus devlet anlamında kurumsallaşamaması, vatandaşın devlet kurumlarına karşı güven duymaması toplumda devleti korumaya yönelik toplumsal bilincin oluşmamasına yol açmıştır. İnsanlar savunmaya ihtiyaç duyacakları bir devlet olmadığına inandıkları için böyle bir tercihte bulunduğu söylenebilir. Öte yandan Suriye’de hali hazırda ABD destekli Kürt örgütleri dışında birçok örgütün dini referanslara ve söylemlere sahip olması bu tezi güçlendirmektedir.

Suriye’de modern anlamda bir milliyetçilikten çok, gelenekselliğe ve dine dayanan bir dünya görüşü daha fazla gelişmiştir. Bu durumdan da en çok dini söylemlere sahip örgütler faydalanmıştır.

4.2. EKONOMİK DURUMLA İLGİLİ BULGULAR

Bu başlık altında sekiz adet soru sorulmuştur. Sorular meslek ve aylık kazançlarının ne olduğunu öğrenmenin yanı sıra Suriye ile Türkiye’deki durumların karşılaştırılmasına yöneliktir. Görüşmecilere aşağıdaki sorular sorulmuştur.

- Ülkenizde hangi mesleği yapıyordunuz?
- Aylık kazancınız ne kadardı? Türkiye ile kıyasladığınızda artış mı, yoksa düşüş mü var?
- Türkiye’de hangi işi yapmaktasınız?
- Ailenizde kaç kişi çalışıyor? Kazancınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Türkiye’de verilen ekonomik desteği yeterli buluyor musunuz?
- Türkiye’de kendi mesleğinizi yapabiliyor musunuz?
- Hayat pahalılığı bakımından Türkiye ile savaş öncesi Suriye’yi karşılaştırabilir misiniz?
- Ekonomik sebeplerden dolayı başka bir ülkeye gitmeyi düşünür müsünüz? Düşünürseniz hangi ülkeye gitmek istersiniz?

Birinci aşamada 33 kişi ile yapılan görüşmelerde, ilk soruda meslek bilgisine yönelik alınan cevaplar, erkeklerin genellikle küçük sanayi sektörüne ait işlerde çalıştığı bilgisini vermektedir. Meslek bilgisine yönelik alınan cevaplar şu şekildedir: Lastikçilik, oto tamirciliği, plastikçilik (6 kişi), matbaa işçiliği, makine ekipman işçiliği, oto yıkamacılığı, çiftçilik, pimapen işçiliği, terzi (3 kişi), mobilyacılık, elektrikçilik, tamircilik, şoför, çadır imalatçılığı (2 kişi), duvar ustalığı, marangozluk. 16 ve 17 yaşındaki kişiler Suriye’de bir meslek belirtmeyip okula gittiklerinin belirttiler. Kadınların bu soruya verdikleri cevaplarda da ikisi kuaför, ikisi Kuran kursu hocası ve diğerleri de ev hanımı olduğu cevabını vermiştir. İkinci aşamada 20 kişi ile yapılan görüşmelerde daha farklı bulgulara rastlanmıştır. İçlerinde eğitim seviyesi yüksek kişilere rastlanmıştır. Bu kişilerden eczacı, öğretmen, okutman veya ailesinde akademisyen olanlar vardır. İkinci aşamada yapılan görüşmede kişilerin

meslek bilgileri şu şekilde tespit edilmiştir: Pastacı (1), eczacı (1), araba tamircisi (1), öğretmen (3), işçi (1), terzi (2), öğrenci (6), gazeteci (1), ev hanımı (3), okutman(1).

Görüşmecilerin büyük çoğunluğu küçük ve orta ölçekli meslek gruplarında olduğu görülmektedir. Öte yandan azımsanmayacak oranda da belli bir akademik yetkinlik gerektiren meslek sahiplerine rastlamak da mümkündür. Hiçbir görüşmede serbest meslek gibi bir cevap verilmemiştir. Yani sığınmacıların çoğu kendi ülkelerinde belli bir mesleğe yönelip o meslekte yetkinlik kazanmış insanlardır. Bu durum ise, bu kişilerin ülkelerinde düzenli ve rutin bir hayatlarının olduğunu dair kanıt sunar. Belli bir mesleğe sahip olmak aynı zamandan belli bir düzene ve yaşam standardına sahip olmak demektir. Buradan şöyle bir sonuca ulaşmak mümkündür. Eğer savaş gibi güvenlik tehdidi oluşturabilecek bir durum olmasaydı, sığınmacılardan hiçbirisi ülkesini terk etmek gibi bir düşünceye sahip olmazdı. Görüşmelerde genelde kişiler belli bir yaştan sonra insanların çalışmasını şaşkınlıkla karşılıyorlar. Bu durumun nedeni Suriye'deki emeklilik yaşının düşük olması değil; daha çok toplumda belli bir yaştan sonra çalışmama eğiliminin çok yaygın olmasıdır. Bir başka sebebi ise, Suriye'de ekonomik durumun daha çok geleneksel üretim ve ticari faaliyetlerine dayanmasıdır. Bu görüşmede bu izlenime ulaşabiliriz:

“Suriye’de öğrenciydim. Çalışmaya da gerek yoktu, durumumuz iyiydi, o zamanlarda. Tarlalarımız vardı, üç tane evimiz vardı, arabamız vardı. Babam 1971 doğumlu 49 yaşında. Buradaki insanları görüyorum yaşı 50 ama hala çalışıyor, Suriye’de tarlamız vardı, tarlanın 2-3 aylık bir işi oluyor, ondan sonra adam yatıyordu. Yatıyor derken, kazanıyordu yani sonuçta geliri oluyordu. Tarlalarda elma, zeytin, kayısı oluyordu onları satıyorduk.” (E7).

Bu sonucu ikinci soruda alınan cevaplarla da teyit etmek mümkündür. Çoğu kişi ülkesinde yerleşik bir düzenlerinin olduğunu ve yaptıkları mesleklerden dolayı ekonomik kazançlarının Türkiye’dekine göre iyi olduğunu belirtmiştir. Sadece mesleki bir yeterlilik istenmeyen oto yıkamacılığı gibi işlerde Türkiye’de daha çok kazanıldığı cevabı verilmiştir. Aynı zamanda Türkiye’nin Suriye’ye oranla daha pahalı bir ülke olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle Türkiye’de yaşam şartlarının daha zor olduğu belirtilmiştir. Kadınların çoğu ev hanımı olduğu için kendi ülkelerinde ekonomik bir faaliyetin içerisinde olmamıştır. Dolayısıyla kazanç olarak eşlerinin kazançlarına dair bilgiyi bu soruda cevap olarak sunmuşlardır. Bu sorunun cevaplarından birkaçı şu şekildedir:

“Ben de çalışıyordum Suriye’de babam da. Babamın kazancı çok iyiydi. Şu anki kazancım haftada 300 lira. Buraya gelince kazancımız düştü. Orada bin kat daha iyiydi.” (E3). *“Ben Suriye’de 4000 dolar kazanıyordum. Burada o zamanlar en az 6000-8000 lira ederdi. Gelirken para getirdim biraz ama harcadım, zaten beş kişiydik uçak biletine verdik aileme para gönderiyorum hala. Suriye’de annem ve kardeşim var. Babam 2009’da kanserden dolayı vefat etti.”* (E4). *“Dolar olarak yaklaşık 300 dolardı 1500 lira gibi. O para bana yetiyordu. Neden mesela? Arabam var, evim var kira vermiyorum sadece yemek masrafı veriyordum. Burada 1600 TL kazanıyorum. Aldığım para yetmiyor burada.”* (E5).

Türkiye’deki yaşam koşullarını zorlaştıran başka bir unsur ise, kendi mesleklerini burada yapamamalarıdır. Mesleklerini kendi işyerlerinde icra eden kişiler Türkiye’de işçi durumuna düşmüşlerdir. Bu durum ise, dolayısıyla kazancın düşmesine yol açmıştır. Aynı zamanda çalıştıkları yerlerde sigortasız ve Türk vatandaşlarına göre daha düşük ücrete çalıştıklarını belirtmektedirler.

Genelde aileyi geçindiren evin erkek bireyleridir. Kendi ülkelerinde (Suriye’de) olduğu gibi Türkiye’de de sığınmacı kadınlar ev hanımı olarak mesleklerini belirtmiştir. Tek kişinin çalıştığı ailelerde geçinmenin çok zor olduğu belirtilmiştir. Bunun en büyük nedeni ise barınma, yakıt ve gıda ürünlerinin çok pahalı olması olarak söylenmiştir. Kendi ülkelerinde kira sorunu hiç yaşamamış olanlar çoğunluktadır. Ülkelerinde kendi evleri ve kendilerine ait işyerleri olan kişiler Türkiye’de kira yaşamaktadır. Yine işyeri kiralalarının fazla olması çoğu Suriyelilerin kendi mesleklerini sürdürmelerine engel olduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye’de hayat pahalılığın Suriye’ye göre yüksek olması ve kazançlarının da düşük olması en çok vurgulanan hususlardan biri olmuştur.

Görüşme yapılanların çoğunda Türkiye’de devlet tarafından herhangi bir yardımın yapılmadığını belirtmiştir. Ancak Kayseri valiliğinden alınan bilgiye göre belli oranda maddi yardımlar yapılmaktadır. Yapılan görüşmede yardım almıyorum diyenlerin sayısı 16, yapılan yardımların (Kızılay Kartı olanlar) yeterli olmadığını söyleyenlerin sayısı 14, hayırseverlerden yardım aldığını söyleyenlerin sayısı 2 ve sadece kömür, toplu taşıma indirimi, burs, ilaç yardımı gibi destekler aldığını söyleyenlerin sayısı 21’dir. Suriyeli sığınmacılara Kızılay Kart uygulamasıyla parasal yardımlar yapılmaktadır. Aşağıdaki görüşmelerde bu yardımların belli şartlara bağlı olduğu görülmektedir.

“Bizim Kızılay kartımız var, babamın kalp hastalığı olduğu için, babam bu karttan faydalanıyor. 300 lira alıyor. Kaymakamlıkta hasta olanlara, çocuklara, fakirlere bir kart veriyorlar. Oraya gittik bizi kabul ettiler her ay 300 lira alıyoruz babamın adına. Başka aileden yardım alan yok o da zaten bir sene oldu önceden almıyordu. Raporun yenilenmesi gerektiği için Kızılay Kartından aldığımız yardım üç aydır kesildi. Biz tekrar başvuruda bulunduk aramalarını bekliyoruz henüz bize dönüş yapmadılar.” (E1).

“Önceden destek yoktu şimdi kırmızı kart var. (Kızılay Kart). Bunlar 18 yaşından küçük olanlara veriliyor. Benim çocuklarım için veriliyor şu anda. Önce 100 TL idi, şimdi 120 TL oldu kişi başına... Ama sigorta aldığım zaman yani sigorta çıkarttığım zaman bu hakkımı kaybetmiş olacağım. Yardımı sigortasız olanlar alıyor. Kızılay yardımımız zaten yurtdışından geliyor, herkes de alamıyor. İlk başladığı zamanlarda kimse alamadı sonradan almaya başladılar.”(E4). “Devlet bize bir şey vermedi sadece kömür... Önce ekmek veriyordu, ben her gün gidemiyordum çocuklar yüzünden. Komşuya aldırma istedim onlar da vermediler ya sen gel yoksa ekmek yok dediler bu yüzden ekmeği kestiler. Ben önce alt katta oturuyordum ev sahibim üstte oturuyordu sonra onlar Mimsin’e taşındılar ben bu kata çıktım çünkü burası daha iyi daha sıcak. Ama yaz kış hep su kaynatıyorum çünkü güneş enerjisi yok. Soba yakıyorum ısıtmak için. Ben hesapladım böyle daha rahat oluyor.” (K3). “Türk vatandaşlığı almadan önce Kızılay Kartımız vardı sadece iki ay para aldık. O zaman 700 TL almıştık, sonra bu aldığımız yardım kesildi. Çünkü artık Suriyeli değiliz.” (K9).

Türk kamuoyunda, popüler basın yayın organları ve sosyal medyada sıkça dile getirilen Suriyelilere yönelik en büyük önyargılardan bir diğeri, devletin Suriyelilere yüksek maaşlar verdiği söylemidir. Kısa adı SUY olan Sosyal Uyum Yardımı adlı destek programı biri finansör, toplam dört ortaktan oluşmaktadır. Bu programın finansörü AB üyesi ülkeleridir. Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı olan SUY’un diğer uygulayıcıları ise, Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP), Türk Kızılayı (Kızılay) ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB)’dir. SUY; Türkiye’de Uluslararası Koruma veya Geçici Koruma altında yaşayan, 99’lu kimlik kartına sahip ve yardıma ihtiyacı olanlara nakit yardımı vermektedir. Program, Türkiye genelinde kamp dışında yaşayan sığınmacıların ve mültecilerin gıda, barınma, giyim gibi temel ihtiyaçlarını onurlu bir biçimde karşılamalarını

amaçlamaktadır. Yardım, muhtaçlık durumunun değerlendirilmesi yapıldıktan sonra, KIZILAYKART aracılığı ile verilir. Bu yardımın 2018 yılında aylık yaklaşık olarak 120 lira civarındadır. (<http://kizilaykart-suy.org/TR/faq0.html>). Bunun yanı sıra bazı bölgelerde STK ve belediyeler tarafından kömür ve gıda yardımı yapılabilmektedir. Ancak bu oran söylentilerde geçtiği kadar yüksek değildir. Öte yandan esnafılık yapan ve belli bir mülkiyet edinmiş Suriyelilere hiçbir yardım yapılmamaktadır. Yapılan yardımların çoğunluğu kamplarda yaşayan Suriyelilere yöneliktir. Bu kamplarda sığınmacılara belli mesleki ve sanatsal etkinlikler ve çocuklara yönelik eğitim programları verilmektedir.

Görüşülen kişilerin büyük kısmı Türkiye’de kendi mesleğinin dışındaki işlerde çalışmaktadır. Bu işler genellikle düşük ücretli ve güvencesiz işlerdir. Bununla birlikte, Türkiye’de Suriye’ye oranla çok fazla olması, kira ve yakıt ücretlerinin yüksek olması sığınmacılar için ekonomik zorlukların başat nedenidir. Ancak buna rağmen görüşmecilerin büyük çoğunluğu Türkiye dışında başka bir ülkeye gitmek istemediklerini söylemiştir. Bu düşüncenin arkasında kültürel ve coğrafi yakınlık gibi nedenler olduğu gibi güvenlik kaygısı, göç etmenin tecrübesini yaşadıkları için yeni bir yere yerleşme ve alışma sorunu gibi nedenler ileri sürülebilir. Ayrıca Türkiye’nin coğrafi yakınlığı sığınmacıların tekrar ülkelerine gitme umudunu canlı tutmaktadır.

Tablo 8: Sığınmacıların Mesleki Durumlarını Belirten Tablo

	Erkek	Kadın	Toplam
Çalışmayan (Ev Hanımı, İşsiz, Yaşlılar)	1	3	4
Küçük Esnaf (Pastaneci, Oto tamircisi, Terzi, Eczacı vb.)	17	3	20
Çiftçi	13		13
Çalışan (İşçi, Öğretmen, Gazeteci vb.)	4	2	6
Öğrenci	6	4	10

Suriyeli sığınmacılardan görüşülen kişilerin ekonomik bakımdan birbirlerine yakın değerde profiller ortaya koymaktadır. Genel olarak orta ve alt tabakadan oluşan kişilerden meydana gelmektedirler. Sosyal sınıf olarak yakın konumda olduklarından dolayı kültürel söylemleri ve eğitim seviyeleri birbirine yakın kişilerden oluşmaktadır. Öte yandan yapılan görüşme analizlerinden eğitim seviyesi ve ekonomik durum arasındaki görece farklılıklar dünya görüşlerinin ve yaşam biçimlerinin farklılaşmasında hissedilir şekilde etkisinin olmadığı görülmektedir. Sosyolojik olarak her toplumsal tabakanın kendine özgü söylem ve yaşam biçiminin olması gerekmektedir. Ancak Suriye'nin din temelli muhafazakar yapısı sosyal tabakalar arasındaki kültürel farklılıkların gelişmesine olanak tanımadığını söylemek mümkündür. Yapılan çoğu görüşme analizinde bu durumu destekleyici bulgulara rastlamak mümkündür. Örnek verilen tüm görüşmelerin içeriğine bakıldığında bu durum net görülebilir.

4.3. GÖÇ SEBEPLERİ İLE İLGİLİ SORULAR

Bu sorunun amacı sığınmacıların Türkiye'ye gelmelerinin gerisinde yatan tercihe dayalı ya da zorunlu sebepleri tespit etmektir. Diğer bir gerekçe ise, göç ederken neler yaşadıkları ve şartlar normalleştiğinde dönmek isteyip istemediklerini anlamaktır. Bu başlıkta şu sorular sorulmuştur.

- Savaş sonrası neden başka bir ülkeye değil, Türkiye'ye geldiniz?
- Ailenizden kaç kişi göç etti.
- Ülkenizde kalıp savaşmayı düşündünüz mü?
- Türkiye'de başka bir şehre gittiniz mi? Kayseri'yi seçmenizin nedeni nedir?
- Türkiye'ye geldiğiniz için pişmanlık duyuyor musunuz?

Bu başlıkta sorular arasında ortak cevaplar olduğundan dolayı, sadece belli sorular başlık haline ele alınmıştır. Örneğin "Ailenizde kaç kişi göç etti?" sorusuna cevap olabilecek ifadeler ilk sorunun cevabında da yer almaktadır. Bu sebeple sadece birinci, üçüncü ve beşinci sorular başlık olarak belirlenmiştir.

4.3.1. Türkiye'yi Tercih Etme Sebepleri

Bu soruya verilen yaygın cevaplardan birincisi Türkiye'nin yakın olması ve ikicisi de Müslüman bir ülke olmasıdır. Bazı sığınmacılar Türkiye'ye gelmeden önce başka ülkelere gittiklerini de belirtmiştir. Bu ülkeler arasında çoğunlukla Müslüman ülkeler yer almaktadır. En çok sözü geçen ülkeler Ürdün, Lübnan, Mısır, Suudi Arabistan'dır. Görüşmecilerden bazıları Arabistan, Katar ve Mısır gibi ülkelerin kabul etmediğini, Ürdün'de ise sığınmacıların çok zor koşullarda kaldıklarını belirtmiştir. Dolayısıyla Türkiye'yi seçme nedenlerinin "Müslüman olma" cevabı çok gerçekçi görünmüyor. Çünkü Türkiye'ye gelen sığınmacıların bazıları diğer Müslüman ülkelere gitmelerine rağmen oralarda kalmamıştır. Buna karşın Avrupa'ya gidip de sonradan Türkiye'ye gelen bir Suriyeliye rastlanmamıştır. Burada etkili olan faktör, Türkiye'yi Avrupa'ya geçmek için bir geçiş bölgesi olarak görmek ve Türkiye'nin sığınmacılara yönelik belli bir kota uygulamasının olmayışındır. Başka bölgelerde Avrupa'dan Türkiye'ye dönen Suriyelilerin çoğunluğu da isteyerek değil, bazı engellemelerle karşılaşmalarından dolayı dönmüştür. Neden Türkiye? Sorusuna verilen birçok cevap "Bizi kimse almadı, mecburen Türkiye'ye geldik" şeklindedir. Bazı cevaplarda da daha önce göç eden akrabaları olduğu için, onlardan dolayı Türkiye'ye geldiklerini belirtmişlerdir.

Bu soruya yönelik verilen cevaplarda sebepler çok açık bir biçimde ifade edilmiştir.

"Başka bir ülkeyi düşünmedik çünkü hiçbir ülke kabul etmiyor bizi. Arap ülkesi olmasına rağmen hepsinde vize vardı. Ürdün de Arabistan da Katar da izin vermediler, o zaman Türkiye sadece izin verdi biz de öyle geldik." (K5).

"Lübnan'da geçim zordu küçük bir ülkeydi. İşçiler çok az maaş alıyorlar. O aldıkları maaş Lübnanlılara ancak yetiyor. Zaten başka ülkeler de mültecileri almıyorlar. Arabistan bizi almadı, Ürdün de dışarıda çadırda bırakıyor. Girersen içeriye alırlar ama ikamet çok pahalı orada 3000 dolar aylık. Zenginler oraya gittiler biz gidemedik. Ama Türkiye yakın olduğu için buraya geldik." (E1).

"Biz önce Lübnan'a gittik. Buraya geleli 5 sene oldu. Şam'ın merkezinde çok savaş yoktu hala da yok ama Şam'ın etrafında vardı. Biz merkezdeydik kardeşlerimi kaybettikten sonra artık orda kalmak istemedik, sonra Lübnan'a gittik otobüsle. Ama bir asker engeli vardı. Sadece kimliklere bakıyorlardı. Lübnan bize iki saat kadardı"

yakındı. Lübnan'da bir gece kaldık, abimin arkadaşında kaldık, bizim gideceğimizden haberi vardı. Sonra Mersin'e gittik deniz yoluyla. Direkt olarak buraya gelemedik uçak, araç vs rezervasyon bulamadık. Bilet bulamadık.”(K2).

“En iyi burasıydı parası çok olanlar başka yerlere kaçtılar ecnebi memleketlerine. En yakın yer burasıydı, biz buraya geldik. Zengin akrabamız yok. Kocamın akrabalarından Ürdün'e gidenler oldu aralarında zengin olanları da var. Biz dört çocuk biz geldik altı kişi.” (K1).

Göç bir bakıma aileleri de dağıtmış. Bazı aile bireyleri Suriye'de kalmış, Türkiye'ye gelen bazıları da başka şehirlere gitmiştir. Yine de Kayseri'de yakın yerlerde oturan kişilerin önemli kısmı ya akraba ya da daha önce birbirlerini tanıyan kişilerdir. Türkiye'ye göç eden sığınmacıların yerleştikleri şehri belirleyen en önemli faktör, daha önce oraya yerleşen akraba ve tanıdıklarının kendilerine rehberlik etmesinden kaynaklanmaktadır. Bunun yanı sıra çoğu sığınmacı Kayseri'ye gelmeden önce pek çok şehir dolaşmıştır. Ankara, İstanbul, Bolu, Gaziantep, Şanlıurfa ve Bursa bu şehirlerden bazılarıdır. Gidilen şehirlere bakıldığında genelde bölgesinde sanayi ve istihdam bakımından gelişmiş yerlerdir.

4.3.2. Savaş

Göç edenlerin çoğu ailece geldiklerini belirtmiştir. Hatta yakın akrabalarla aynı yere göç etme eğilimi göstermişlerdir. Bazı aileler savaş esnasında Suriye'de aile bireylerinden bazıları ölmesi nedeniyle göç etmeye karar verdiklerini belirtmiştir. Görüşülen bir kişi kendi ailesinde iki asker kaçağının olduğunu söylemiştir. Sebebi ise Esad'ın haksız olduğunu düşünmeleri ve bu nedenle onun safında savaşmak istemedikleridir. Sığınmacılar sadece savaştan kaçmamışlar, savaşmak istemedikleri için kaçmışlardır. Çünkü kendilerini savaşan hiçbir tarafa yakın hissetmemektedirler. Bu durum diğer soruların cevaplarından da açıkça anlaşılmaktadır. Görüşme yapılan kişilerden hiçbiri savaşmama kararından en ufak bir pişmanlık ifade etmemiştir.

Genellikle Suriyelilere yönelik söylenen en bilindik ifadelerden biri “ülkelerini korumak için savaşmadılar” ifadesi sığınmacılara karşı önyargıların merkezinde yer alır. Görüşmecilerin hepsi Sünni Müslüman kişiler, verdikleri cevaplara göre Esad'ın alevi olması dolayısıyla Suriye'de Sunni Müslümanlara karşı büyük baskılar yapıldığı yönündedir. Bu sebeple en azından bazı ailelerde muhaliflere katılım gösteren kişiler

olmuştur. “Ülkenizden kalıp savaşmayı düşündünüz mü?” sorusuna hiçbir görüşmeci “evet” cevabı vermemiştir. Hepsinin benzer cevapları olmuştur. Savaşan tarafların hepsinin Müslüman ve hiçbirinin haklı taraflarının olmadığı kanaatindedir. Bu soruya verilen bazı cevaplar şu şekildedir:

“Biz de savaşmayı düşündük aslında. Esad ölürse savaş bitecekti. Ama mesele öyle değildi. Rusya Esad’a yardım etmeye geldi, İran da yardım etmeye geldi. Biz öyle bilmiyorduk. Biz düşmanımızı sadece Esad sanıyorduk. O devletler zaten vardı, gizliydi, biz bilmiyorduk. Rusya’nın gemilerinin denizde olduğunu bilmiyorduk biz. Herkes Suriye’yi istiyor. Esad zaten onların elinde. Oyuncak gibi yani... Onlar nasıl istiyorlar, Esad da öyle hareket ediyor. Esad Suriyeli ama Müslüman değil. Alevileri biliyor musun? Öyle! Mesela bazı aleviler Müslüman sayılır, bazı aleviler Müslüman değil. Burada alevi Türk fark etmiyor camilere de gidiyorlar, bayramları var. Ama bizim aleviler öyle değil. Orada Arapların içinde Suriyeliler çok, aleviler Sünnileri hiç sevmiyorlar ama bir şey yapamazsın. Niye Esad alevi olduğu için onlara bakıyor. Hiç bir şey yapamadılar. Kendi akrabalarımızdan kaybettiklerimiz oldu savaştan dolayı. Ailemizden savaşa katılan olmadı ama katılanlar oldu. Şimdi savaş olduğu zaman her yer ikiye bölündü yarı Esad, yarı muhalif oldu. Sen Esad sevmiyorsan, muhalif olacaksın.”(E1).

“Düşmanımız belli olmadığı için savaşmayı düşünmedim.” (E2).

“Savaşmayı hiç düşünmedim. Bana zarar vereceğini, aileme zarar vereceğini düşündüm. Suriye’de savaş nasıl başladı mesela bazen yolda çıkıyorlar Esad’ı istemiyorum diyorlar. Onlar tepki gösteriyorlar. Bazen mesela Esad’a asker veriyorlar. O veriyor, o veriyor sonra Esad büyüyor. İkisi de birbirini yanlış anladılar. Esad’la muhalif birbirini yanlış anladı, savaş çıktı. Esad beni Askere gitmem için çağırırdı. Ben zaten askerlik yaptım ama tekrar çağırıldılar. Sonra ne kadar sürecektir bilmiyorum 1 sene 2 sene 3 sene bilinmez. Bazı arkadaşlarım var hala askerlik yapıyorlar gelmediler. Ben asker olarak gitmeyi istemedim. Hemen karar verdim okulu bıraktım bugün Çarşamba ise, Perşembe günü Türkiye’ye geldim.” (E5).

“Suriye’de ırkçılık fazlaydı, siyaseti hiç iyi değildi, çok fazla gruplar oluştu bu yüzden kiminle savaşacağım belli değil.” (E7).

“O zaman orada yaşam uygun değildi. Ama şu an orada da olsam savaşa girmem. Çünkü Müslümanlar birbirini öldürüyor. İç savaş oluyor, dış savaş olsa

direk girer savaşırdım. İnsanlar ve gruplar şu anda birbirine düştü. İki grup ikisi de Müslüman, ama bir grubu Esad destekliyor, bir grubu başka bir ülke destekliyor. Onları birbirine düşürüyorlar.” (E9).

“Eşim savaşmayı istemedi ama onlar eşimin yanlarında olmasını istediler. Çocuğu olanlar nasıl savaşsın? Hem çocuğun var hem de bilmiyorsun ki kiminle savaşacağını iki taraf bakıyorsun kardeşlerin. Biri Işid'den biri Esad'dan o ona soruyor diyor ki: Sen niye bundansın? Diğeri de: “sen niye bundansın?” diye soruyor. Bilmiyorum savaş nasıl oldu. Komşun gelir oturur burada bilmezsin iyi mi kötü mü? Bilmezsin kimin tarafındandır. Ağzından bir şey kaçırдын bakarsın akşam gelir seni vururlar. Onun için eşim kimle savaşacak?” (K1).

“Düşündüm ama kimse izin vermiyor (gülerek) kardeşimi kaybettikten sonra çok üzüldüm, çok kızdım bir şey yapmak istedim ama yapamadım çünkü ne yapsam bir önemi olmuyor. Kiminle savaşacaksın belli bir düşman yok ki. Çünkü Suriyeliler birbirini öldürüyorlar. Yani Esad'ın askerleri ve muhaliflerin askerleri ikisi de Suriyeli. Esad bence hükümette kalmak için yapıyor. Savaşmak sadece aklıma geldi. Kimseye söylemedim tabi. Kardeşlerim ölünce annem çok üzüldü, sabretti, babam da hastaydı, hemen söylemedik ona. Birkaç gün geçtikten sonra söyledik fazla bir tepki vermedi, belki içinden üzölmüştür.” (K2).

“Neden savaşmadınız?” sorusunun cevabı belki de Türkiye’de en çok merak edilen sorudur. Çünkü genelde Suriyeliler hakkında ölkelerinde kalıp savaşmaları gerektiği düşüncesi dillendirilir. Ancak bu soruyu yönelttiğimiz Suriyeliler aslında ilk akla gelebilecek basit bir cevap vermektedirler. Fakat insanların bu soruyu sormadan önce, başka bir soruya cevap vermeleri gerekir. “Neden savaşsınlar ve kimin yanında kime karşı savaşsınlar?” Sığınmacıların çoğu Sünni mezhebinde olan insanlar ve Suriye’de kendilerine karşı bir baskı olduğunu düşünüyorlar. Öte taraftan isyancı örgütler var; çoğu diğer ölkeler tarafından terörist kabul ediliyor. IŞİD ölkede pek çok katliam yapmış bir örgüt ve militanların çoğu Suriyeli dahi değil. Özellikle IŞİD’in Suriye’ye gelişinden sonra Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) gibi yerel örgütlerin etkinliği azalmış ve bunun sonucunda göçler artmıştır. Diğer yandan YPG(PYD) gibi PKK uzantılı örgütlerin IŞİD’e karşı gücü artsa da yerel halka karşı uyguladıkları etnik baskı, insanlara göç etmekten başka bir yol bırakmamıştır.

4.3.3. Pişmanlıklar

“Türkiye’ye geldiğiniz için pişmanlık duyuyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların çoğunda pişmanlık duymadıkları yönündedir. Bu soruya “pişman oldum” şeklinde cevap veren iki kişi Türkiye’nin çok pahalı olmasından dolayı pişmanlığını belirtmiştir. Bir kişi de iş bulma konusunda sorun yaşadığını belirtmiştir. Yine pişmanlık duyduğunu belirten başka birisi ise, Türkiye’de Suriyelilerin dışlandığını düşündüğü için pişman olduğunu söylemiştir. Yine bu soru bahsinde Türkiye’de yaşanan sıkıntılardan dolayı sorun yaşadığını ve ülkesine tekrar gitmek istediğini belirtenler olmuştur. Pişman olmadıklarını söyleyenler ise, savaşı gerekçe göstererek bu şekilde cevap vermiştir. Pişman olduğunu söyleyenler sadece erkeklerdir.

“Arap ülkelerini gördük hiç bir şey yapmadılar, bu yüzden buraya geldiğim için pişman olmadım. Bize çok yardım ettiler iyi ki geldik.” (E1). “Pişman olmadım, çünkü orada kalsam ölecektim ve Suriye’ye dönmeyi kesinlikle düşünmüyorum.” (E3).

Bu aşamada, Suriyeliler için Türkiye’de yaşamayı zorlaştıran hayli hayati bir unsur devreye girmektedir ki bu bilhassa sosyal medyada yaygın bir taraftar ağı bulan, Suriyelilere yönelik nefret söylemidir. Söz konusu söylem bir dizi önyargıdan beslenmektedir.

Meydana gelen bir olaya dair haberlerin görsel ve yazılı medyada sunuş biçimi toplumsal algının oluşmasında oldukça etkilidir. Aşağıdaki görselde Suriyelilerin yaşadığı kampta çıkan bir olay “Suriyeliler kampta olay çıkardı” şeklindeki bir haber bandıyla verilmiştir. Aynı haberin videosu bir sosyal medya hesabında, ifade bir adım daha ileri götürülerek “Suriyeliler yine olay çıkarttı” şeklindeki başlıkla paylaşılmıştır. Başlığın hemen altındaki yorum ifadesinde kışkırtıcı ve ötekileştirici bir söylem kullanılmıştır.

Görsel 1: Ulusal bir TV kanalında Suriyelilerle ilgili bir haberin sunuş biçimi.

Bu tür kışkırtıcı söylemler sokakta, mahallede ve kentte de dilden dile çabuk yayılabilmektedir. Kayseri’de yaşanan ve ölümlle sonuçlanan bir kavga olayı yapılan görüşmelerde şu şekilde dile getirilmiştir:

“Kayseri’de Küçük Mustafa Mahallesi’nde bir olay oldu. Suriyeliler Türkleri öldürdü. Suriyeliler hırsızlık yaptı, Türkler geldi kavga ettiler, bıçakladılar bir tanesi. Bir kişiyi öldürdüler Eskişehir Bağları’nda. Burada bizim arkamızda okul vardı, orada da bir adamı öldürdüler. Eskişehir Bağları’nda olaylar çok oluyor sadece Suriyeliler değil başka memleketlerden de insanlar Iraklılar geldi, Ermeniler geldi... Bazı kötü gençler de var sokaklarda dolaşıyorlar akşam akşam. Geçerken geliyorlar: ‘Ya bana bir sigara ver, telefonu çıkar’ gibi. O adam kavga edecek ya da öldürecek. Hamd olsun ben karşılaşmadım, böyle bir olayla. Karşılaşısam ben de kavga ederim mecburen. Kavga bittikten sonra gider polise söylerim. Polis de hemen gelmez zaten. Şimdi ben geçtim sokaktan diyelim, beni çağırdılar benden bir şey çalacaklar şimdi ben bekleyin mi diyeceğim polise haber verip geleyim (gülerek). Ama geçenlerde Suriyeliler Türkleri öldürmüştü ya ondan sonra Türkler sürekli Suriyelilerin dükkanlarına taş atıyorlar, asarlar keserler, dışarıda bir Suriyeli görürlerse vuracaklar. Hemen polisler geldi dağıttılar yani.” (E1).

Bir başka önyargı kaynağı ise, Suriyelilerin üniversiteye sınavsız girdiği söylentisidir. Suriyeliler de diğer “Yabancı Uyruklu” öğrenciler gibi belli şartlarda

üniversitelere kabul edilmektedir. Suriyeli gençlerin Türk üniversitelerine kabul edilmesi için Türkiye’de denkliği olan bir yükseköğretim kurumuna geçiş sınavına daha önce kendi ülkelerinde girmiş olması gerekir. Bunun yanı sıra not ortalamasının girmek istediği üniversitenin belirlediği ortalamayı tutması gerekmektedir. Bazı üniversiteler, yabancı öğrencileri kendi sınavlarına tabi tutarken bazı üniversiteler ise öğrencilerin not ortalamasına göre değerlendirme yapmaktadır. Ayrıca her üniversitede belli bir yabancı öğrenci bulunmaktadır. Kısacası isteyen her Suriyeli şartları sağlasa bile istediği üniversiteye kayıt yaptıramamaktadır (Türkiye’de Yaşayan Suriyeliler, 2017).

Yine yanlıgılı bir başka kanı da Türkiye’deki Suriyelilerin vergiden muaf tutulduğu üzerinden hayat bulmuştur. Ancak Suriyelilerin vergiden muaf tutulacağına dair Türkiye’de herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Araç ve işyeri sahibi Suriyeliler, yasal çerçeveler dahilinde vergi ödemek zorundadırlar.

Geleneksel medyanın kökenleri bir yandan Gutenberg’in matbaasına, diğer yandan haber mektuplarının kullanıldığı döneme kadar dayanmaktadır. Gazetelerle başlayan geleneksel medya, ilk ortaya çıktığı günden bugüne kadar, olay ve olgulara karşı toplumun fikirlerinin oluşturulmasında ve biçimlendirilmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Özellikle iktidarlar tarafından dikkate alınan gazete ve diğer kitle iletişim araçları yeni bir söylem alanını oluşturmuştur. Söz konusu söylem alanı özellikle egemen ideolojiler veya sistemler tarafından yaygınlaştırma, meşrulaştırma ve itaati sağlama aracı olarak kullanıla gelmiştir. Chomsky’nin “Rızanın İmalatı” başlıklı çalışması da egemenler tarafından kitle iletişim araçlarının nasıl konumlandırıldığını ve işlevsizleştirildiğini aktarmaktadır. Kontrol altına alma ve rızanın imalatını birlikte değerlendiren Chomsky’e göre, kontrol altına alma söylemi global yönetim projesine savunmacı bir çehre kazandırmak amacıyla geliştirilmiştir ve dolayısıyla ülke içindeki düşünce denetimi sisteminin bir parçası işlevini görmektedir (Chomsky, 1999, s.48).

Medyanın en işlevsel ve kitleye nüfuz etme gücü yüksek olan televizyon salt kitle iletişim aracı veya bir teknoloji olarak değerlendirilemez. Televizyonun aynı zamanda bir endüstri, kültür sanat üretiminin bir aracı, siyasal ve toplumsal bir kurum olarak değerlendirilebilir. Buna göre, televizyonun ilettiği fikir, imge, simge ve davranış örüntüsü insanlara yön vermekte ve yol göstermektedir (Mutlu, 1991, s.15). Dolayısıyla televizyon, sadece bir aktarıcı ya da toplumsal değişimin bir ‘etkileneni’ olarak değil, aynı zamanda bir ‘oluşturucusu’ olarak da sistem içerisinde aktif işlev

yüklenmiştir. Televizyonun kendisi toplumsal öğrenme araçlarından bir tanesi olarak değerlendirilmektedir (Taylan, 2011, s.38). Öğrenme aracı ve anlam üretme, oluşturma aracı olarak değerlendirilen televizyon, toplumsal yaşamı ve toplumsal ilişkileri örgütlemeye belirleyici bir rol üstlenebilmektedir. Ancak günümüz itibarıyla, sosyal medya ve yeni bilgi-işlem teknolojilerinin bilgi edinme hususunda televizyonu geride bıraktığından söz etmek mümkündür.

Görsel 2: Suriyeliler aleyhinde açılmış bir facebook sayfasındaki görsel.

İnternet ve onun ürünü olan sosyal medyanın, geleneksel medyada veya ana akım medyada temsil edilmeyen kimliklerin ve olguların temsil edilmesine olanak verdiği ve bu anlamda toplumların demokratikleşmesine katkı sağladığı savunulmaktadır. Ancak diğer yandan yeni medya ortamlarında, kullanıcılar tarafından üretilen olumsuz içerik örneklerinin yanı sıra geleneksel medyada rastlanan olumsuzlukların, erkek egemen söylem, temsil sorunları, nefret söylemi, yeniden üretildiği ve yeni medya ortamlarının bu olumsuz içeriklerin yayılımını kolaylaştırdığı gözlenmektedir. Sonuçta geleneksel medya ve yeni medya açısından

değerlendirildiğinde gerek kullanılan araçlar, gerekse de ortamların birbirinden farklı olması; onların aslında birbirlerine eklenen ve birbirlerini destekleyen yapılar olduğu ve işleyişleriyle sistemin güç/iktidar yapısına süreklilik kazandırdıkları gerçeğini değiştirmemektedir (Törenli, 2005, s.16). Dolayısıyla yeni medya ortamları da bir yandan demokratikleşme için diğer yandan da nefret söylemi gibi olumsuz pratikler için alternatif ortamlar sunabilmektedir.

Görsel 3: Suriyeliler aleyhinde açılmış bir facebook sayfasındaki görsel.

Türkiye’deki sığınmacıların toplumsal açıdan bir tehdit olarak algısını sağlamak üzere çeşitli kesimlerin en fazla başvurduğu yöntem, sosyal medyada asılsız haberlerle kamuoyunu yönlendirme çabasıdır. Bu uğraşın arkasında iç siyaseti yönlendirme ve sığınmacılarla yerleşik toplumsal çevreler arasında gerginlik hatta düşmanlık yaratma gayesinin bulunduğu söylenebilir.

Görsel 4: Bir siyasi partinin propagandasına yansıtan pankartta Suriyeliler aleyhinde ifadeler bulunmaktadır.

Zigmund Bauman, yaşadığımız çağda siyasetle ilişkili kurumların ve daha doğrusu siyasi eylemleri yönlendiren eğilimlerin merkezine güvenlik sorununu koymaktadır. Çoğu politikacı artık bir programa ihtiyaç duymamaktadır. Kendi koltuklarını güvenceye alma eğilimleri, onları daha geçici söylemlere yönlendiriyor. Siyasetin toplumu biçimlendirme vasfının yitirildiği günümüzde toplumun kontrol edilemez histerik eğilimleri politikada daha belirleyici hal almıştır (Bauman, 2000, s. 17). Popülizm denilen bu tavır, günümüz politikacıların iktidara gelmek için kullandıkları en sıradan ve zahmetsiz yoldur. Sonuçları hesaplamadan “halk böyle istiyor” şeklinde ifade edilecek bu söylem şüphesiz halkın da beklentilerini karşılıyor gibi görünmektedir.

Aynı zamanda Bauman’a göre popülizm, kendisinden faydalanmasını bilen kişiye ender fırsatlar sunuyordu. “Birinden gerçekten, yüksek sesle, herkesin önünde, cezalandırılma korkusundan tamamen muaf olarak nefret etme fırsatını veriyor” (Bauman, 2000, s. 23). Kısacası, toplumda yaygın olan, çabuk onay gören eğilimler kişiye nefret, öfke, dışlama gibi duygularını daha rahat dışavurma olanağı vermektedir.

Türkiye’de yaşayan Suriyelilere yönelik en fazla seslendirilen asılsız haberlerin başında, sığınmacıların devletten maaş aldığı iddiası gelmektedir. Örneğin, bir tarafta PTT önünde Suriyelilerin oluşturduğu para çekme kuyruğunu gösteren bir fotoğraf ile diğer taraftan pazarda seyyar satıcılık yapan köylü kadınları gösteren bir fotoğraf yan yana getirilerek, “işte Suriyeliler devletten bedava maaş alırken, bizim halkımız çalışarak para kazanıyor” babından yapılan sosyal medya paylaşımları ve benzeri ögeler çok yaygın olarak kullanılmıştır. Bu tür gerçek dışı paylaşımlarda Suriyelilerin devletten maaş almak için PTT şubesi önünde kuyruğa girdikleri iddia edilmiştir. Oysa bu kuyruğun sebebi devletin dağıttığı maaş değil, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından belli şehirlerde yoğun olarak bulunan sığınmacılara, PTT kartlarıyla tek seferlik yapılan kış yardımudur. Bu gerçek dışı paylaşımı vatandaşlarımızın pazar görüntüleriyle vermenin nedeni, sığınmacılara karşı toplumsal öfke ve nefreti kışkırtmaya çalışmak, şeklinde açıklanabilir (Türkiye’de Yaşayan Suriyeliler, 2017)

Görsel 5: Sosyal medyada kaynağı belli olmayan bir görsel, Suriyeliler aleyhinde ifadelerle paylaşılmıştır.

Türkiye'nin diğer pek çok yöresinde olduğu gibi, Kayseri'deki Suriyeli sığınmacılar dil ve kültür farklılıkları dolayısıyla yabancılık duygusu ve sosyal uyum problemiyle karşılaşsa da, ortak dini değerlerin, Batı'daki gibi ırkçı yabancı düşmanlığına ve nefret suçlarına yol açmadığı ileri sürülebilir. Ancak, şunu da eklemek gerekir ki, Kayseri'deki sığınmacıların içinde buldukları siyasi, ekonomik ve kültürel krizin devam ediyor oluşu ve kentte kalış sürelerinin belirsizliği toplumsal gerilimi tırmandırmaktadır. Suriyeli bazı grupların karıştıkları adli olaylar, basında

çıkan asılsız ve abartılı yayınlar ve belli aralıklarla devam eden terör saldırıları, yerel halkın sığınmacıları bir güvenlik sorunu olarak görmesine yol açmaktadır.

Yukarıdaki satırlarda tasvir edilen koşullar altında, görüşülen Suriyelilerin yarısından fazlası, ülkesine geri dönme arzusunu dile getirmiştir. Ancak görüşmelerde kendilerinden temel bir gerekçe sunmaları istendiğinde büyük kısmı geri dönme arzusuna temel olarak dışlanma ya da ayrımcı pratikleri değil, hayat pahalılığını esas etken olarak nitelendirmiştir. Soruda Türkiye'ye geldiğine pişman olmadığını söyleyenlerin çoğu da tekrar ülkesine gitmek istediğini belirtmiştir. Bunun en önemli sebebi Türkiye'yi çok pahalı bir ülke olarak görmeleridir. Dönmek isteyenlerin sayısı 37, istemeyenlerin sayısı ise 16 kişidir. İstemeyenler ise, çoğunlukla Suriye'deki durumun düzeleceğine inanmadıklarından bu şekilde cevap vermişlerdir. Öte yandan Türkiye'de artık belli bir düzen kurduklarını düşünmekteler, tekrar Suriye'ye gitmek yıkılan bir düzeni yeniden kurmak olacaktır.

4.4. YENİ YERLEŞİM YERİNDE YAŞAM

Bu başlık altında Kayseri'de yaşanan sorunlara dair cevaplar istendi. Kayseri'de sığınmacıların yaşadığı sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma yöntemleri çalışmanın ana konusu olduğu için bu kısım daha detaylı ele alındı. Sığınmacıların Türkiye'de bulunmalarının kültürel nedenlerden dolayı, gayrimüslim nüfusun ağırlıkta olduğu ülkelere kıyasla bazı avantajlı durumlar yarattığı gözlenmiştir. Sığınmacı olma halini zorlaştıran nedenlerin başında şüphesiz bulunulan yerin yabancı olmasından kaynaklanır. Kişi her bakımdan alışık olmadığı bir ortamla karşılaşır ve bu karşılaşmada uyum sağlama noktasında bazı stratejik hatalar ya da başarısızlıklar yaşayabilir. Göç edilen ülkenin kültürü, yasaları ve yaşam alışkanlıkları ne kadar farklıysa kişinin uyum sağlaması o derece güç olabilir. İşte bu durumu irdelemek için sığınmacılara aşağıdaki soruları yönelttik.

- Türkiye'yi savaş öncesi Suriye ile karşılaştırdığımızda ne gibi farklılıklar ve benzerlikler var?
- Kayseri'de insanların sizlere bakış açısını nasıl buluyorsunuz? Dışlandığınızı düşünüyor musunuz?
- Kayseri'de, yerli halka göre daha düşük ücretli işlerde mi çalışıyorsunuz?

- Kayseri’de yaşadığınız en büyük sorun nedir? Kayseri dışında Türkiye’nin başka bir şehrine gitmeyi düşündünüz mü?
- Kayseri’de başka akrabalarınız var mı? Göç ederken onlarla beraber mi hareket ettiniz?
- Kültürel olarak Türkiye halkını kendinize yakın hissediyor musunuz?
- Kayseri’de kurduğunuz bir akrabalık ilişkisi oldu mu? (Ailede bir Türk’le evlenen var mı?)
- Kayseri’de başka akrabalarınız var mı? Göç ederken onlarla beraber mi hareket ettiniz?
- Kültürel olarak Türkiye halkını kendinize yakın hissediyor musunuz?

Göçmenlerin Türkiye ve savaş öncesi Suriye karşılaştırması, bir bakıma gelişmiş, az gelişmişlik, şehir ve kırsal arasındaki bir karşılaştırmayı anımsatmaktadır. Bazıları bu karşılaştırmayı Suriye’nin Türkiye’ye göre çok daha ucuz bir ülke olduğunu, ancak Türkiye’de tüketimin daha fazla olduğunu söylemiştir. Türkiye’de bu durumun nedeni ürün çeşitliliğinin fazla olmasıdır. Türkiye’nin ekonomik olarak daha gelişmiş bir ülke olması, pahalılığın da nedeni olarak görülmektedir. Kültürel olarak her iki ülke arasında benzerlikler olduğu söylenmiştir. Özellikle Müslüman iki ülke olması bakımından benzerlikler dile getirilmiştir. Öte yandan Türkiye daha demokratik bir ülke olarak görülmektedir. Özellikle kadınların bu soruya Türkiye’de kadın haklarının daha ilerde olduğunu söylemiştir. Suriye’de çok eşliliğe karşın Türkiye’de tek eşliliğin olması örnek olarak verilmiştir. Çoğu katılımcı Türkiye’de devletin daha kurumsal bir yapı olduğu düşüncesindedir. Kamu hizmetlerinin Suriye’ye göre daha ileride olduğu belirtilmiştir. Buna karşın Suriye rejiminin mezhepçi yaklaşımından şikayetçiler; savaş öncesi ve sonrasında Suriye’de rejiminin tavrında hiçbir değişiklik olmadığını, her iki durumda da baskıcı olduğunu söylemişlerdir. Suriye’de kamu hizmetleri gelişmemiş olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra Suriye’de kamu görevlilerinin rüşvet ve keyfi tavırlara sahip olduğu söylenmiştir. Ancak kendi ülkelerinde insan ilişkilerinin daha samimi ve sıcak olduğu düşüncesindedirler. Tüm katılımcılarda olmasa da çoğunluk ötekileştirildiğini düşünmektedirler. Bu ötekileştirilmenin ifadesi “Suriyeliler” şeklinde kalıplaşmıştır. Bu dışlanmayı sokakta, devlet dairelerinde, patronlardan, ev sahiplerinden ve hatta

camide bile hissettiklerini söylemişlerdir. Hatta bir görüşmeci ayağında çorap olmadığı için imam tarafından camiden kovulduğunu söylemiştir.

Kayseri ilinde dışlandıklarını, belli olayları örnek vererek doğrudan ifade edenlerin sayısı 37, etmeyenleri sayısı ise 16 olmuştur. Ancak sorularda verilen cevaplara göre bu durum değişkenlik gösterebiliyor. Örneğin dışlanmayı hissetmiyorum diyen biri “Kayseri’de yaşadığınız en büyük sorun nedir?” sorusuna ağlayarak hastanede yaşadığı bir dışlanma olayı anlatmaktadır. Farklı sorularda verilen cevaplarla aslında dolaylı olarak bazıları dışlandığını ifade etmektedir. Yine diğer bir soruda Türk vatandaşlarına göre çoğunluk düşük ücretle çalıştığını söylemektedir. Yanı sıra birçok kişi çalıştığı işyerlerinde parasını alamamaktan yakınmıştır. Bazıları ise, kazandıkları parayı açıklamaktan kaçınmıştır.

Dışlanmışlık duygusuna bazı olayların sebep olduğu söylenebilir. Örneğin bir kavga veya hırsızlık olayları suçu genelleştirebiliyor. Bu duruma örnek oluşturan bazı olaylar görüşmelerde de söylenmiştir.

“Bazen, insanlar Suriyeliler olarak söylüyorlar. Siz ne zaman gideceksiniz? İstanbul’a gidip tekrar Kayseri’ye geldikten sonra, yaşadığım mahallede bir tane çocuk vardı, yeni sanayide, bazen müşteriler ya da insanlar diyor ki: “Siz ne zaman def olup gideceksiniz?” Çok zoruma gidiyor. Bir kere intihar etmeyi düşündüm gerçekten. Ama intihar edersem ne kazanacağım, ailemi düşündüm, kimsenin umurunda değil o yüzden vaz geçtim. Kavga etmedik ama çok kötü laflar duydum. Ben de onlara: “Siz o hale gelmediniz, gelseydiniz böyle demezdiniz” diye söyledim, ama anlamadılar tabii.” (E3).

“İnsanların çoğu bana baktığı zaman milliyetçilik yapıyorlar. Yani eczanede beni gördükleri zaman rahatsız oluyorlar. Arap olduğum için öyle oluyor. Bu sıkıntı beni çok etkiledi. Konuşmak istemiyorlar. Buyurun yardımcı olalım diyorum, yaklaşmak istemiyorlar. Bunu yaşadıktan sonra eczacıdan Suriyelilerin bölümü ayrı olsun, Türklerin bölümü ayrı olsun diye bir istekte bulundum. Eczacı kabul etti sonra daha rahat oldum. Suriyeliler geldiği zaman bana geliyorlar, Türkler geldiği zaman diğer çalışana gidiyorlar. Çalıştığım mahallede (Eskişehir Bağları’nda), Suriyeliler daha çok olduğu için Suriyeliler Türk dükkanlarına fazla giremiyorlar. Başka bir eczacıya gidiyorlar. Bu durumu çok farklı gördüm yani beğenmedim. Hatta hepimiz

Müslümanız böyle bir ayırım yapılması hoşuma gitmiyor. Bizi tanımadıkları için yanlış düşünüyorlar.” (E4).

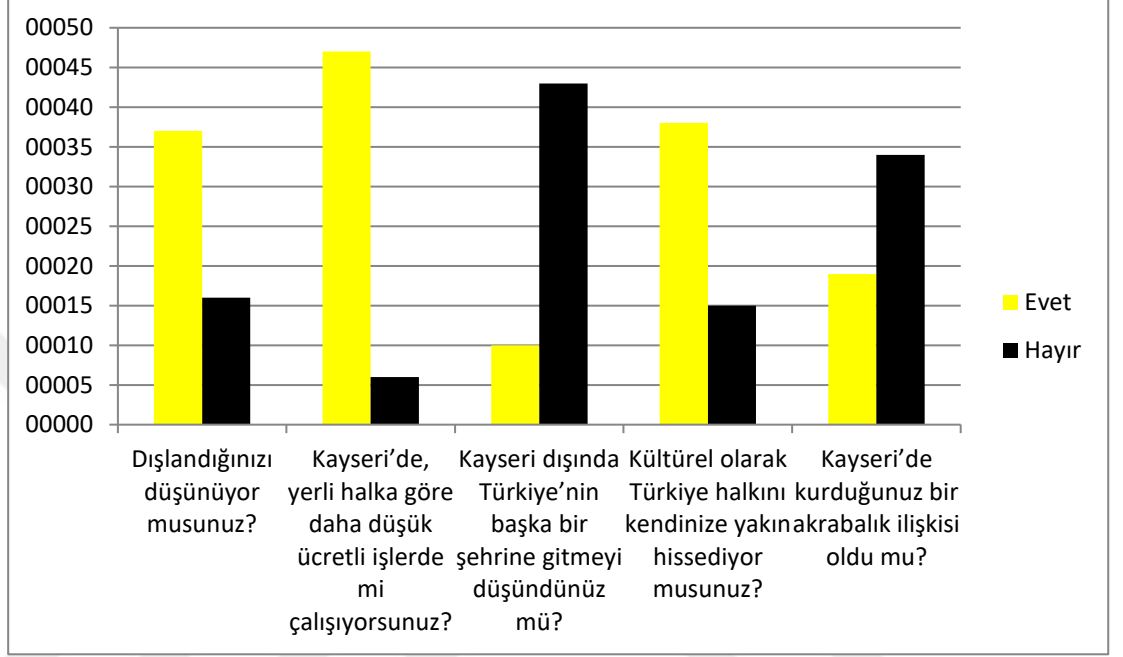
“Eşim devlet hastanesine doğum yapmaya gittiğinde oradaki doktorlar, hemşireler neden böyle geliyorsunuz, neden bu kadar çocuk yapıyorsunuz dediler. Hâlbuki bizim iki çocuğumuz var bilmiyorlar. Hemşirenin de başka bir Suriyeli kadına vurduğunu görmüş, çünkü kadın doğum sancısıyla bağırması, hemşire de kadına bağırma diye vurmuş. Çünkü Suriyeli... Bazen şöyle düşünüyorlar: Bir Suriyeli adam kötü ise, bütün Suriyeliler kötü oluyor. Ama hep aynı değil, yani mesela biz şimdi Türk vatandaşı olduk, bazı kişiler soruyor: Nasıl Türk oldun? Sen nerede ne zaman Türk oldun? Oh siz şimdi iyice rahatladınız diye sinirli sinirli kızıyorlar. Neden Türkçe konuşmuyorsun gibi. Böyle yani. Ben hemen düşünüyorum maaşım yetecek mi burada oturuyorum, kaygı yaşıyorum, Türkler de bazen daha zorlaştırıyorlar.” (E5).

Kayseri’deki sığınmacıların bazıları Türklerle evlilik vasıtasıyla akrabalık ilişkisi kurmuş durumdadır. Ancak bu akrabalık ilişkisi tek yönlüdür. Türkler Suriyelilerden kız alabiliyor, ama hiçbir Türk Suriyelilere kız vermek istemiyor. Yapılan görüşmelerde böyle bir örnekle karşılaşmamıştır. Bazılarının ailesinde Türk’le evlenmiş kadın olmasına rağmen, Türklerden kız almış hiçbir erkek yoktur. Bunun haklı görülebilir birçok nedeni olabilir. Ancak en temel nedenin Suriyelerin sığınmacı olması ve Türkiye’deki durumlarına dair kesin bir bilginin olmayışdır. Öte yandan Türklerle evlenen çoğu kadın resmi nikahı yok, sadece çocuk sahibi olduklarında nikah yapıldığı söylenmiştir. Yine verilen bazı örneklerde kadın hamile kaldığında Türk kocası tarafından kovulduğu, yani boşadığı da belirtilmiştir.

“Benim akrabalarımın Suriyelilerle evlenen olmadı. Sevdiğim Türk insanlarından akrabalarımın biriyle evlenmesini, bu konuda istekli olur muydum bilmiyorum. Hiç düşünmedim. Olursa iki taraf da kabul ederse tebrik ederim. Ama ben hiç düşünmüyorum. Mesela Suriyeliler Türkleri alıyor mu, böyle sorun. Yüzde doksan Türkler Suriyelilere vermiyorlar. Çünkü ırkçı davranıyorlar. Kız vermiyorlar ama kız alıyorlar tersi yok. Buradayım Kayseri’de dört yıldır yaşıyorum Suriyeliler Türk almadı, hiç görmedim. Sen de görmeyeceksin.” (E6).

Kültürel olarak iki toplum arasındaki benzerliğin dine dayandığı belirtiliyor. Ancak diğer sorularda verilen cevaplara paralel olarak Türkiye’de insan ilişkilerinin

daha resmi, soğuk ve mesafeli olduğuna dair bir kanıya rastlanmıştır. Sığınmacılar genelde yakın akrabaları ile birlikte hareket ettiği için buldukları yerde belli bir gettolaşma ve kendi içerisinde kapalı bir yapıya bürünmüştür. Böylece kendi yaşam alışkanlıklarını Türkiye’de de sürdürebilme olanağını yaratmışlardır.

Tablo 9: Kayseri İlindeki Suriyelilerin Memnuniyet Durumu

	EVET	HAYIR
1. SORU	37	16
2. SORU	47	6
3. SORU	10	43
4. SORU	38	15
5. SORU	19	34

Tablo 10 : Tablo 8’de verilerin rakamlarla ifadesi

4.5. TOPLUMSAL UYUM VE ALGISAL SORUNLAR

Suriyeli mülteci krizinden siyasi, toplumsal ve ekonomik olarak etkilenen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Savaşın kısa ve geçici bir süre devam edeceği düşüncesiyle ilk zamanlarda göçün kalıcı olmayacağı düşünülmüş fakat beklenenin aksine kitlesel göçün Türkiye üzerindeki etkisi kalıcı bir durum haline gelmiştir. Savaşın başlangıcından itibaren süreçten “etkilenen” durumunda olan Suriyeliler, zamanla Türkiye’nin sosyo-politik denkleminde “etkileyen” duruma dönüşmüştür (Karaca 2013, s. 72).

Suriyelilerin göç ettiği ülkenin halkı ile bazı kültürel farklılıklar, dil problemi ve yaşam tarzı nedeniyle sorunlar yaşadığı görülmektedir. (Oytun ve Gündoğar 2015, s.16). Dolayısıyla bu sorun toplumsal kabul ve uyum sürecinin önünde engel oluşturmaktadır. Suriyeli gençlerin yetişkinlere oranla yeni yaşam alanlarına, tüm farklılıklara rağmen, daha rahat adapte olduğu görülmektedir. Fakat uzun bir süre bir arada yaşayacağı yerel halka, mültecilerin uyum sağlaması önemli ve gereklidir.

Türkiye’deki Suriyelilerin yerel halk açısından bir tehdit unsuru olarak algılanması ekonomik kaynaklar üzerindeki hakimiyetle yakından bağlantılıdır. Bu sorun Kayseri örneği özelinde yerel halkta tedirginlik yaratmaktadır. Kent halkındaki huzursuzluğun ve öteki düşmanlığının maddi kökenleri onların işlerini kaybetme ve gelir kaynaklarından olma kaygıları yatmaktadır. Oysa kitlesel göç hareketlerinde “çalışma hakkı” büyük önem teşkil etmektedir (Erdoğan 2014, s. 19).

Suriyelilerin çalışma hakları kamuoyunda en çok tartışılan konular arasındadır. Türkiye tarafından Suriyeli sığınmacılara tanınan şartlı mülteci statüsü ile Suriyeliler çalışma iznine sahip olmak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvuru hakkına sahip olmuştur. Böylece, çalışma koşullarının ve sürelerinin yasal güvence altına alınması sağlanmıştır. Suriyelilere aynı zamanda ticaret yapabilme, işyeri açabilme koşulları sağlanmıştır. Fakat Suriyelilerin genel olarak enformel sektörde çalışması, eğitim düzeylerinin düşük olması, çalışma koşullarına dair çalışmaların yetersizliği ve istihdam gibi sorunlar sebebi ile yerel halkın mültecilere bakış açısı olumsuz bir şekilde seyretmektedir.

Kayseri’de mülteci sorunu artan nüfus yoğunluğuyla bir araya geldiğinde kayda değer bir risk unsuru oluşturmaktadır. Suriyeliler genellikle sınır illerine yerleşmeyi tercih etmişlerdir. Suriyelilerin yaşamaya başladığı il nüfusuna oranı ile yerel halkın

Suriyelileri tehdit olarak görmesi ve güvensiz hissetmesi arasında doğru bir orantı bulunmaktadır. Kent nüfusu içerisindeki Suriyeli nüfusunun yükselmesi, tehdit algısını arttırmaktadır. Suriye nüfusunun demografik veri üzerindeki etkisi sonucu, ilin sosyal dokusunda meydana gelen farklılaşmalar yerel halkın, Suriyelileri tehdit unsuru olarak görmesine neden olurken, güvensizlik hissini oluşturmaktadır. Nitekim bu nedenle bazı illerde etnik ve mezhepsel kutuplaşmanın körüklendiği görülmektedir (Oytun, Gündoğar 2015, s. 25). Bu duruma örnek teşkil edebilecek görüşmelerden bir kaçını şu şekildedir:

“Şimdi Kayseri içinde Arap sevmeyenler çok. Neden sence? Neden bazıları Arapları sevmezler? Ben bu sorunun cevabını bulmak istiyorum ama bulamıyorum. Dışarıda çocuklar gelince diyorlar siz Suriyelisiniz sizi sevmiyorum gidin, diyorlar. Belki iş için mi, iş yerlerini aldık mesela olabilir mi yani bu sorunun cevabını bulamıyorum. Belki eskiden Osmanlı bittiği zaman Araplar hainlik yaptılar ondan olabilir mi ondan mı sevmiyorlar bizi. Bazı yaşlılarla konuştuk o hikayeyi anlattılar. Ama bizim ne suçumuz var. Bazı adamlar hain olabilir her yerde hain var. Yüzde atmış olumsuz düşünüyorlar Suriyelilerle ilgili. Adamın dediklerinden belli olur sana bakışından belli olur. Sen hissedersin. Bazıları söyler Suriyeliler Türkiye’ye geldi Türkiye bozuldu, burayı batırdınız diyorlar. Şu anda aileler bize eskisi gibi yardım etmiyor. Ama Suriyelilerden bazıları dükkan açıyor, bazıları araba alıyor. Onların gelirken parası vardı buraya geldiklerinde, iş yaptılar dükkan açtılar. Türkler onları görünce yardım etmek istemiyorlar artık. Bazıları da savaşta para çalmışlar bombalanan evlere girip, değerli eşyaları almışlar evleri boşaltıp satmışlar öyle yapan çok var. Bu zengin olanlar diğer Suriyelilere yardım etmiyor sadece kendileri için çalışıyorlar.

“Bir kere annem pazara gitmişti orada bir adam demiş: “Siz ne zaman gideceksiniz?” Öyle bir şey demiş. Babam çok sinirlendi o adamı gidip döveceğim dedi. Ben de izin vermedim gitme boş ver dedim. Suriyelilerin hepsi iyi değil. O adamın başına kötü bir şey gelmiş o yüzden öyle demiş. Ama bütün Suriyeliler iyi değil, bütün Suriyeliler de kötü değil. Bazen Suriyeliler çok kötü oluyor. Bazen bağıryorlar sokakta, kavga çıkarıyorlar. Ama siz burada yabancısınız, biraz edepli olmanız lazım. Problem çıkarmamanız lazım değil mi? Bazen kötü olaylara karışıyorlar hırsızlık yapıyorlar. Her şey var. Bazen evde kalan gençler yapıyorlar. Gençler ev açıyorlar bekar evi gibi. Onların içinde her şey var. Uyuşturucu, şarap vs.

kerhane gibi bir şey oldu yani. Çok kötü. Bir tane çok yakın bir arkadaşım var o evin içinde yaşıyor. Hem benim arkadaşım hem babamın arkadaşı. Sonra oradan çıktı. Adam orada çok şey gördü yani. Oraya girmiş, onun ailesi Suriye’de, başka kimsesi olmadığı için ve Ailesine para gönderebilmek için o evde mecbur kalmış.” (E3).

Sığınmacıların özellikle iş bulabileceği sanayi bölgelerine yakın mahallerde yaşamayı tercih etmesi gecekondulaşma ve çarpık yapılaşma sorununa neden olmaktadır. Şehir merkezine uzak olan semtler, ev kiralari uygun olduğu için çok sayıda mülteci tarafından tercih edilmektedir. Nitekim Suriyelilerin merkeze uzak mahallelerde bir arada yaşadığı yerel halk ile uyum içerisinde yaşamaya çalışma süreci zorlaşmaktadır.

“Parkta karşılaştığım insanlarla aramız bazen iyi bazen kötü oluyor. Bazen Suriyeli olduğum için selam veriyorlar, gülüyorlar, çocuklara para veriyorlar. Bir arkadaşım diyor benim komşum hiç selam vermiyor. Ben diyorum benim komşularım akraba gibi elhamdulillah. Bu bahseden arkadaşım Argincık Mahallesi’nde oturuyor. Orada Suriyelileri hiç sevmiyorlar ama bu mahallede(Uğur evler Mahallesi) hiç öyle sıkıntı yok. Benim komşularım her zaman bize geliyorlar. Bir kere bana siz neden ülkenize gitmiyorsunuz? Bizim askerlerimiz sizin ülkeye gidiyor? Siz vatani bırakıp gelmişsiniz niye? Diye sordular o zaman eşim çok sinirlenmişti çok üzülmüştü. Mesela bizi devlet vuruyor Erdoğan sizi vursa ne yapacaksınız?” (K3).

Suriyeli mültecilerin, yaşadıkları kentin güvenliğini tehdit ettiği algısı oluşmuştur. Risk altında olduğunu düşünen yerel halk, Suriyelileri, semtlerde yaşanan suç unsuru olayların sorumlusu olarak görmektedir. Bu algının sebebi ise, sığınmacıların yaşam koşullarının yetersizliği ve eğitim imkânlarından faydalanamama durumu, uzun süreçte suç oranlarının artmış olması dâhilinde bir takım sosyal sorunların yaşanmasına zemin hazırlamaktadır (Oytun ve Gündoğar, 2015, s. 20).

Türkiye tarafından toplumsal kabul süreci üzerine olumlu adımlar atılmıştır. Fakat toplumsal kabulün yerini kaygı duygusuna bırakmasının sebebi ise son yıllarda bazı olumsuz gelişmelerin yaşanmasından kaynaklanmaktadır (Erdoğan 2014, s. 22). Suriyeli mültecilerle bir arada yaşama sürecinin iyi yönetilememesi durumunda ötekileştirme, yabancıya karşı hissedilen nefret duygusu, yabancı düşmanlığının saldırı boyutuna gelmesi mümkündür. Bugüne kadar toplum tarafından kabul görmüş

ve her türlü olanaklardan faydalanan Suriyelilerin, dışlanma ve toplum tarafından kabul görememe ihtimali yüksektir. Eğitim oranının ve gelir seviyesinin düşüklüğü, elverişsiz yaşam koşulları çocuklar, gençler ve kadınların istismara açık duruma gelmesine neden olmaktadır. Suriyeli sığınmacıların olumsuz yaşam koşulları, suça teşviki artırmakta ve yasadışı işlere bulaşmalarının zeminini hazırlamaktadır. Özellikle, Suriyeli genç erkekler, uyuşturucu satışı gerçekleştirdikleri için risk altında bulunmaktadır. Eğitim olanaklarından faydalanamamış, toplum tarafından dışlanmış, ekonomik yetersizlik nedeniyle kimlik bunalımı ya ayan gençlerin ileride önemli sorunlara neden olacağı ve tehdit unsuru olabileceği düşünülmektedir (Oytun ve Gündoğar 2015, s. 20).

Suriyeli mültecilerin temel insani hizmetler alanında en çok karşılaştıkları sorunlar barınma, sağlık ve eğitim alanındaki yetersiz koşullardır (Ataman 2015, s. 29). Kamplarda yaşayanların temel hizmetlerden faydalanması mümkündür fakat kamp dışı nüfusun büyük bir çoğunluğu temel haklardan faydalanma şansına sahip değildir. Kamp dışında yaşayanlar kayıt yaptırdıklarında sağlık hizmeti alabilmekte ve ilaçları ücretsiz temin edebilmektedir. Kayıt yaptıramayan mültecilere hiçbir sağlık hakkı sağlanamamaktadır. Sınırdaki bulunan vilayetlerde çok sayıda Suriyeliye hizmet verildiği için fiziki koşullar ve sağlık personeli açısından kapasite problemi yaşanmaktadır. Bu devlet hastanelerinin yüzde 30 ile yüzde 40'ı arasında bir oranda Suriyelilere hizmet verdiği bilinmektedir (Oytun, Gündoğar 2015, s. 20).

Suriyelilerin mevcut sağlık hizmetlerinden yararlanıyor olması ve özellikle acil servislerde oluşan yoğunluk nedeniyle mültecilere karşı toplumsal tepki oluşmaktadır. Sınır bölgelerinde yerel halkın sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamıyor olması, kapasite yetersizliği, acil serviste yoğunluk nedeniyle hizmetin yetersiz olması, salgın hastalıkların ortaya çıkması nedeni ile halkın huzursuzluğunun ve olumsuz bakış açısının gün geçtikçe artması söz konusudur.

4.6. GELECEK KAYGISI

Bu bölümün amacı, Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki geleceklerine yönelik nasıl bir beklenti içerisinde olduklarını öğrenmektedir. Şimdiye kadar alınan cevaplardan aslında henüz yerleşmiş bir düzene sahip olmadıkları ortaya çıkıyor. Geleceğe dair hem bir karamsarlık hem de bir umut olduğu çıkarılabilir. Ancak bunun

kararı sadece mültecilere ait olmadığı gerçeği de var. Koşullar değişir ve Suriye’de istikrar sağlansa dahi, dönmek istemeyen önemli bir kitle var. Aynı zamanda eski düzenlerine dönmek isteyen ve ülkeleri arasındaki duygusal bağı kaybetmemiş, daha doğrusu bu duyguyu sürekli canlı tutmaya çalışan bir kitlenin varlığından da bahsetmek mümkündür. Bu sonucu aşağıdaki sorulardan bağımsız şimdiye kadar alınan cevaplardan çok kolay çıkarılabilir. Son olarak aşağıdaki sorulardan daha kesin sonuçlara gidilebilir.

- Türkiye sizce yaşanabilecek bir ülke mi?
- Türkiye’de gelecek kaygısı taşıyor musunuz?
- Ülkenizde savaş bittiğinde ve istikrar sağlandığında dönmeyi düşünüyor musunuz?
- Ülkenizde savaşın biteceğine inanıyor musunuz?
- Türk vatandaşlığına geçmeyi ister misiniz?

4.6.1. Türkiye’de Yaşamak

Görüşülen kişilerden 46’sı Türkiye’yi yaşanılabilir bir ülke olarak görmektedir. Bu kişilerin temel gerekçesi Türkiye’nin bölgedeki en güvenli ülke olmasıdır. Hayat pahalılığından dolayı bu soruya olumsuz cevap veren 7 kişinin temel gerekçeleri ekonomik nedenlerdir. Kendi ülkelerinde kendi kendilerine yetebilen güçleri olan insanlar Türkiye’de sürekli çalışmak zorunda olmayı çok zor bir yaşam olarak görmekteler. Oysa bu kişiler güvenlik dolayısıyla Türkiye’yi yaşanabilir bir ülke olarak görenlerle aynı fikirdeler ancak onlar için ekonomik koşullar daha belirleyici olmuştur.

Türkiye’nin yaşanabilir bir ülke olup olmadığı sorusuna kişilerin verdiği cevaplar güvenlik, ekonomi ve kültürel uyum bağlamında olmuştur. Örneğin güvenlikle ilgili şu cevaplar verilmiştir:

“Türkiye’yi seviyorum, Türkleri seviyorum. Kendimi güvende hissediyorum.”
(E2).

“Türkiye’yi beğendim insanları da sevdim ama Türklerle Suriyeliler arasında problem olduğu için dönmeyi düşünüyorum. Artık Türkler Suriyelileri istemiyorlar. O açıdan yani. Önce Suriyelileri istiyorlardı şimdi istemiyorlar. Çünkü Suriyeliler çok

oldu bazıları burada sıkıntı çıkardılar. Ben direkt olarak duymuyorum ama başkalarından öğreniyorum. Yeğenlerime okulda diyorlar siz niye buraya geldiniz diye.” (K2).

Buradaki cevaplar doğrudan yaşamsal bir tehlikeye karşı olan güvenlik duygusunu yansıtmasa da belli bir huzursuzluğu ima etmektedir. Örneğin şu cevaptaki huzursuzluk daha serbest bir yaşam biçimini istemekle alakalıdır:

“Türkiye’de kalmak isterim ama Kayseri’de yaşamak istemem. Suriye’deyken ailemin yakınında durmadım yani oturduğum yer çok yakın değildi bu yüzden daha rahattım. Şimdi de uzak bir yer olsun isterim. Özgür olmak istiyorum çalışmak istiyorum. Her şeye karışıyorlar makyaj yaptıysam makyaj yapma diyorlar vs. İyi ki okumama izin verdiler.” (K10).

Yine güvenlikle ilişkilendirebilecek başka bir husus da kamusal alandaki devlet otoritesinin kurumsallığı ilgilidir. Türkiye’nin Suriye’ye göre daha düzenli bir yapıda olduğu genel olarak düşünülmektedir. Bu soruya verilen cevaplardan biri bu hususu net ortaya koymaktadır:

“Ama bence burada hayat sistemi olarak daha iyi... Suriye de 20 milyon nüfus var ama burası İstanbul gibi. Herkes ben kafama göre çalışırım derse burada hayat olmaz. Düzenli sistemli kanunları var. Buradaki devlet halkı için çok çaba harcıyor, halkın geleceği için, iyiliği için. Bunu görüyoruz. Mesela buradaki Suriyeliler Erdoğan’ı neden seviyorlar? Çünkü kendi ülkelerinde görmek istedikleri ilgiyi geldiler burada gördüler. Türkiye onlara sahip çıktı. Bizde böyle bir başkanın Suriye de olmasını isterdik. Mısır da olsun Lübnan da olsun. Ama olmuyor. Tam tersi oluyor yani düşmanlık gibi bir şey. Mesela Türkiye’de hayat kolay ama Suriye’de düzgün internet yok, düzgün yollar yok. Devlet yapamıyor, biz çaba gösteriyoruz ama devlet bir şey yapamıyor.” (E4).

Özellikle ekonomi konusu sığınmacılar için hemen her cevapta çok fazla vurgulanan bir husustur. Bu soruyu ekonomi bağlamında değerlendiren görüşmecilerin cevapları daha çok olumsuz yöndedir. Çünkü önceki başlıklarda da değinildiği gibi çoğu sığınmacı için Türkiye pahalı bir ülkedir. Bu nedenle de devletten beklentileri ekonomik güvenceler elde etme yönündedir. Bunun dışında bazı sosyal destekler ve dernek yardımları da bu sorudaki cevaplarda yer almıştır.

“Eskişehir Bağları’nda Hilal Derneği var o bütün üç mahalleye dağıldı. Osmanlı Mahallesi, Danişment Mahallesi, Selçuklu Mahallesi... Bu mahalleler bu derneğe bağlı. Dernekte ne varsa yardım ediyorlar. Tabi her istediğini bulamazsın. Gidersin Hilal’e benim buzdolabım yok, çamaşır makinem yok. Bulaşık makinesi yok, televizyon yok, kanepeler yok. Varsa verirler, yoksa yok derler gönderirler. Bize Iraklılar geldi Irak’ta savaş oldu ya. Biz de onlara yardım ettik.” (E1).

“Pahalılık yüzünden pek sevmiyorum bir de doktorlar yüzünden. Doktorlar Suriyeli olduğum için iyi davranmıyorlar.” (K1)

Bu soruyu kültürel bağlamda değerlendirenler ise benzer cevaplar vermişler. Din olgusu, benzer kültürel öğeler cevaplar içinde örnek olarak verilmiştir:

“Türkiye ve Suriye çok farklı değil hatta bazen aynı. Camiye gittiğim zamanlarda dua Arapça söyleniyor anlıyorum. Burada bazen Arapça konuşabiliyorum bazı Türkler Arapça biliyor onlarla konuşabiliyorum. Ben bir kere dükkana gittim, Türkçe konuştum oradaki adam bana Arapça karşılık verdi. Nereden biliyorsun diye sordum. Adam Arabistan’da çalıştığını söyledi.” (E5).

“Türkiye güzel bir ülke iyi bir ülke... Dinimize kültürümüze, örf ve adetlerimize uygun bir ülke...” (E8).

Savaş mağduriyetini iki kat yaşayan çocuklar ve kadınlardır. Savaştan kurtulmuş Suriyeli kadınlar yaşadıkları kentte evlenerek hayata tutunabileceğini düşünerek evliliği bir kurtuluş yöntemi olarak görmektedir. Yapılan evlilikler neticesinde dünyaya gelen çocukların nüfusa kayıt ettirilememesi sonucunda vatansız çocuklar sorunu ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu durum, kadın ve çocuk istismarını arttırmış, aileler tarafından çocuklar okula gönderilmek yerine çalıştırılmış, ortaya çocuk işçilik sorunu çıkmış ve kayıp bir nesil oluşmuştur. Bu durum Suriyeli kadınların ve çocukların uzun vadede risk altında kalmasına sebebiyet vermektedir.

4.6.2. Bir Gelecek Kurgulamak

Bu soruda, düşünceler biraz yön değiştirerek ekonomik kaygılar ön plana çıkmıştır. Böylece Türkiye’yi yaşanabilir bir ülke olarak görenlerin bir kısmı bu soruda ekonomik kaygıları hissedip belli bir gelecek kaygılarının olduğunu belirtmişlerdir. Yine de cevaplarda olumsuz yargılar öne geçmemiştir. 34 kişi evet

gelecek kaygısı duymuyorum derken, 29 kişi gelecek kaygısı hissetmediğini söylemiştir. Bu durumda halen daha güvenlikle ilgili nedenlerin baskın olduğu sonucu çıkmaktadır. Üstelik giderek yerleşmiş bir düzen kurulduğundan dolayı işlerin Türkiye’de daha da iyi bir noktaya gideceği hissini beslemiştir, denilebilir. Bunun yanında cevapların altında gizlenemeyen Türkiye tarafından geri gönderilme kaygısı çok fazla hissedilmektedir. Bu kaygı göç olgusunun doğasında da olan bir duygu olarak görülebilir. Ancak bu duyguyu ifade ederken genelde Türk vatandaşların kendilerine olan bakış ve davranışlarından hareket etmektedirler.

Bu sorunun cevaplarından bazıları şu şekildedir:

“Bazen maaşımın azlığından dolayı kaygı yaşıyorum acaba bu ay yetecek mi diye. Mesela okulum kapatıldığında ne olacak diye korkuyorum. Bir kere müdüre sordum ne olacak diye o da dedi ki: “Bu karar Ankara’dan geliyor bizim yapabileceğimiz bir şey yok.” O zaten memur o da bir şey yapamaz.” (E5).

“İçimde korkulu bir hastalık var psikolojik. Türkiye’nin bizi Suriye’ye göndermesinden korkuyorum. Hem savaştan hem buradaki hayattan yani sen olsan sen de hasta olursun.” (E3).

“Türkiye’yi bizim vatanımız gibi görüyor ve hissediyoruz. Başına bir şey gelmesini istemiyoruz ondan korkuyoruz. Biz Suriye’yi nasıl seviyorsak Türkiye’yi de seviyoruz. Başına bir şey gelirse elimizden ne gelirse savunmaya hazırız. Hatta bir örnek vereyim: Darbe gecesinde Ankara’da birkaç arkadaş vardı, oradaki askerlerden tank almışlar ve orada bulunan Türk kardeşlerimizden kimse tank sürmeyi bilmiyormuş. Oradaki Suriyeliler alıp sürmüşler. Bir de darbe vaktinde herkes meydana indi. Ellerinden ne gelirse yapıyorlar. Türkiye’nin bize yaptığı iyiliği hiçbir zaman unutmadık, unutmuyoruz, unutmayacağız. Sadece ben değil herkes, benim tanıdığım Suriyeliler böyle düşünüyor.” (E8).

“Biz şu anda vatandaşlık bekliyoruz, alamazsak belki sıkıntı olur. Türkiye ’de mesela bir problem yaşanırsa Suriyeli olduğumuz için bize sıkıntı olacak.” (E10).

“Gelecekle ilgili bir planım yok, yaşayıp gidiyoruz. Mesela bir gün Suriyelileri gönderecekler. Öyle diyorlar duyuyoruz şuradan buradan. Kaç defa duydum yılbaşından sonra ne kadar göçmen varsa göndereceğiz diye. Suriyelilerden hepsini sınır dışı edecekler ama devletin böyle bir şey yapacağını zannetmem. Türkiye’nin

yaptığı politikaları beğeniyorum. İşimiz daha iyi olsaydı ev alırdım kira vermezdim, daha çok kazanırdım çalışırdım kimseye muhtaç olmazdım.” (K4).

4.6.3. Geri Dönüş Arzusu

“Savaş sonrası ülkenize döner misiniz?” sorusu da diğer soruların cevaplarıyla ilintili olarak düşünülmesi gerekmektedir. Özellikle savaşın bitmesine dair cevaplarla zıt anlamlar barındırorsa da iki cevap karşılaştırıldığında yeni bilgilere ulaşılabilir. Bu iki soruya tersi yönden cevaplar verilmiştir. Ülkesine dönmek isteyenlerin sayısı 47 iken, savaşın biteceğine inananların sayısı 31’dir. Her iki soruya böylesine karşıt cevaplar verilmesinin nedeni birinci soruya verilen cevabın barındırdığı umudun giderek kaybolacağını gösteriyor. Suriyeli göçmenler sanıldığı aksine, her şeye rağmen ülkelerine karşı yoğun duygular beslemektedir. İnsanlar savaş bitse dahi zor koşulların devam edeceğini düşünüyorlar. Zaten çoğu kişi savaş öncesi Suriye rejiminden de şikâyetçidirler. Buna karşın ülkelerine dönme arzusunun ağırlıkta olduğu görülmektedir.

“Ne zaman savaş biterse dönmek istiyorum çünkü orada evim var arsalarım, çiftliğim var. Çiftlik benim değil babamın ama güzel. Babama para bazen gönderiyorum ama çoğu zaman gönderemiyorum çünkü bana zor yetiyor.” (E5).

“Zaten Suriye’de o kadar yaşamadım bu yüzden gitmek istemiyorum. Sadece son yılı hatırlıyorum savaş başlamıştı insanlar birbirini öldürüyordu ve ben o zaman çocuktum. Bizim orada muhalifler, Suriyeliler vardı. Esad’ın askerleri değildi onları görünce çok sevindim hatta onlara yemek verdim. Mutluydum yani farkında değildim tehlikenin. Biz geldiğimizden bu yana Suriye’ye annem, babam ve amcam bir defa gidip geldiler. Suriye’nin çok kötü durumda olduğunu söylediler elektrik yok, gaz yok. Dedem orada olduğu için babam gidip geliyordu ama şu an gitmek daha zor. Çünkü geri dönemez burada kaldı. Her yerde çöp var her yer yıkılmış, insanlar değişmiş, Suriyeli insanlar Suriye’de değil. Farklı ülkelerden insanlar gelmiş. Rus askerler var, başka ülkelerden askerler var orada yaşıyorlar şu anda.” (E10).

Savaşın biteceğine dair umutları olmayan insanların aklında bu savaşın Suriyelilere ait bir savaş olmadığı savıdır. Bu savaş Suriyeliler dışındakilerin savaşıdır. Dolayısıyla bu güçlerin savaşı bitirmesi, geriye uğruna savaşılacak bir şeyin kalmadığı anlamına gelecektir. O zaman insanlar güvenle ülkelerine geri

dönebilecektir. Artık ortada savaşılabacak bir Suriye kalmadığında, belki de Suriyeliler için yeniden bir yaşam kurma fırsatı doğacaktır. Şimdilik insanların düşündükleri öncelikli hedef güvenli bir yaşama kavuşmaktır. Bu hedef eğer kendi ülkelerinde mümkün olmayacaksa, çoğu kişi için buna kavuşmanın ikinci yolu Türk vatandaşlığına geçmektir.

“Bence savaş bitmez. Oralar askerler doldu, IŞİD de var. Esad var, Rusya var, İran var, Çin de var. Türkiye de sınırda olduğu için zarar gördü tabii. Mülteciler sınırda olduğu için askerler yerleştirmiş sınırlara, kalan mülteciler kaçmasın diye.” (E1).

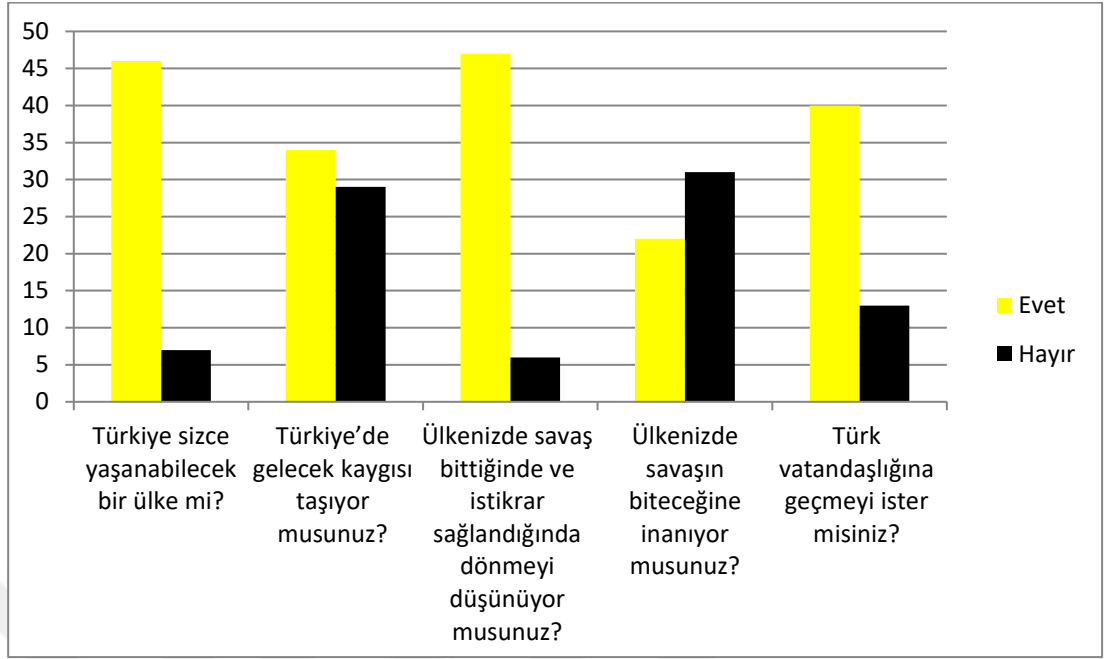
“Savaş bitmez, bitse bile en iyi şekilde Irak gibi olacak. Patlamalar devam edecek. Savaş sakinledikçe başka bir ülkeden içeriye destek veriyorlar. Ben şöyle düşünüyorum yakıt bitince yakıt veriyorlar arabanın çalışması için. Bizim bildiğimiz gibi değil, bazı kararları kendileri almak istiyorlar.” (E9)

“Bu süreç biter, ama ne zaman biter bilmiyorum. Orada çok farklı gruplar oldu, herkes ben Müslümanım ben Esad’a karşı savaşıyorum, Esad’ın yanında değilim, herkes bir şey diyor. Müslümanlar Müslümanları öldürüyor.” (K6).

4.6.4. Türk Vatandaşlığı

Türk vatandaşlığına geçmek çoğu Suriyeli için, “Suriyeli” kimliği altında ifade edilen ötekileşmeden kurtulmak anlamına gelmektedir. Bu sonuç onlar için normalleşme durumuna girmenin en önemli adımı olacaktır. Özlenen, beklenti içerisinde olunan sıradan bir hayata başlamak birçok badireyi atlatmış insanlar için gayet doğal bir taleptir. Ancak aksi yönde düşünen insanların sayısı da az değildir. Bunun en önemli nedeni ise anavatana karşı duyulan duygusal bağ olarak görülebilir. Öte yandan Türkiye’deki yaşam koşullarının nispeten daha zor görülmesi de yine bu düşünceye kaynaklık etmektedir. Görüşülen kişilerden 40 vatandaş olmayı istediğini, 13 kişi ise istemediğini belirtmiştir. Biz de Türk oluruz, beklentisi evet cevaplarının temelinde yatmaktadır.

Tablo 11: Kayseri’deki Suriyelilerin Geleceğe Dair Beklentileri

Tablo 12: Tablo 4’deki Verilerin Rakamlarla İfadesi.

	EVET	HAYIR
1. SORU	46	7
2. SORU	34	29
3. SORU	47	6
4. SORU	22	31
5. SORU	40	13

Bu soruda farklı cevaplar veren görüşmecilerin, sebepleriyle birlikte görüşleri şu şekildedir:

“İşyeri sahibi olmak için, ev alabilmek için, beni işten çıkarmamaları için, İnsan haklarına sahip olmak için vatandaşlık isterdim. Üniversitede eğitime devam etmek isterdim öğretmen olabilmek için. Devlet dairesine girerim daha sağlam olur.

Ama eşimin çalışmasını istemezdim kadınların çalışmasını sevmiyorum. Kadın ev hanımı olmalı, eşine bakacak, çocuklarına bakacak. Çalışmasına ne gerek var. Sizde Türkiye’de adam işler (çalışır), kadın işler. Ama Bizde Suriye’de öyle değil. İhtiyacımız var ama inşallah çalıştırmam yani. Ne kadar ihtiyacımız olursa olsun eşimi çalıştırmak istemem. Hem evine baksın, eşine baksın, ev düzgün olsun diye. Şimdi sizde Türkler, adam işe gidiyor, hanım da işe gidiyor, evde kim kalıyor? Tamam, çocukları da okula gönderiyorlar. İki eve geliyorlar işten, mahvoldular. Evde yemek yapan yok, ekmek yok. İşten geliyorlar uyuyacaklar, yoruluyorlar.” (E1).

“İstiyorum bana bir faydası olmayacak ama şimdi 15 Temmuz darbe gününde elime Türk bayrağı aldım, milletle birlikte dışarı çıktım ya öleceğim ya da kurtarabiliriz yani. Ama bu devletten ben ekmek yedim, asla ihanet etmem severim. Kötü adamlar var iyi adamlar da var ama ben buradan ekmek yedim. O yüzden eğer burada savaş çıkarsa ben de hemen savaşırım. Vatandaşlık alırsam ilk işim Suriye’ye dönmeyeceğim. Başka düşündüğüm bir şey yok belki okula giderim. Bazen keşke okusaydım diyorum ama hayat izin vermedi. Savaş çıkmasaydı belki orada okuyacaktım.” (E3).

Bazı görüşmecilerin vatandaş olma durumunda bazı yardımların kesileceği konusunda endişeli olduğu gözlenmiştir.

“Şu anda Türk vatandaşlığına geçersen bana bir faydası olmayacağına inanıyorum. Zamanla faydası olabilir. Normal işçilere bir faydası olmuyor ama işyeri sahiplerine faydası var. Vatandaşlık alırsam ilaçları ücretsiz alamam, Kızılay’dan yardım gelmeyecek şu an için zarar edeceğim. Mesleklere göre değişiyor. Bana faydası yok ama esnafa göre faydalı. Bazı mesleklere göre lise mezunu yeterli oluyor ama benim için yeterli olmuyor. Meslek sahipleri lokanta açıyor, berber oluyor vs. Onlar daha kazançlı oluyor.” (E4).

“Geçerdim ama o zaman odun kömür olmayacaktı. Benim gibiler Türk kimliğine geçti.(İçlerinde Türk kimliği olanlar)Benim annemle babam da Türk. Ama bende Türk kimliği yok. (Elinde olan kimlik geçici koruma belgesidir) Mesela emniyetten izin almak gerekiyor kimlik olursa gerek kalmaz. Hastanda olsa ölin de olsa önce izin alman gerekir. Mesela Pazar yerinin orada bir çocuk bisikletten düşmüş ambulans geldi kimlik yok diye çocuğa acil müdahale yapmadılar kimlik gelene kadar oğlanı kaldırmadılar. Annesi eve gidip kimliği getirdi ondan sonra

aldılar kimliği sonra getirsen ne olur? Oğlan ölsün mü sisteme giriş yapmıyorlarmış?” (K1).

Bazı görüşmelerde Türk vatandaşlığının bazı şartlara bağlı olduğu söylenmiştir. Bu sebeple çoğu kişi bu imkânı pek olanaklı görmemektedir.

“Türk vatandaşlığı henüz alamadım. Türk vatandaşlığı, şirket sahiplerine esnaflara bir de öğrencilere veriliyor. Benim birkaç arkadaşım aldı benim başvurum birkaç sene önce kabul edildi ama hala sonucu gelmedi, bekliyorum.7 aşama oluyor ben şu an 4. aşamadayım durduruyorlar, neden öyle bir şey oluyor bilmiyorum. Bu iş Ankara’da yapılıyor. Bazı dosyalar hızlı gidiyor bazı dosyalar yavaş gidiyor. Vali yardımcısıyla, polisle burada mülakatlar yaptık.” (E8).

“Şu an geçici kimliğim var Türk vatandaşlığı almadım, başvuru yapmak herhalde imkânsız. Ankara’dan kendileri veriyorlar. Devlet seçiyor Ankara’dan geliyorlar seninle görüşüyorlar. Türk vatandaşlığına geçersen iş konusunda daha güzel olacak. Bu yüzden benim için önemli. Hem vatandaşlık alırsam bile yine Suriyeliyim. İki vatandaşlık olacak. Hem yurtdışına çıkabilirim. Mesela üniversite bittikten sonra belki Arabistan’a gitmeyi düşünürüm.” (E9).

5. SONUÇ

Göç toplum hayatının başlangıcından beri temel bir sorun ve olgu olarak var olagelmıştır. Günümüz modern toplumlarında artık göç olgusu, toplum yapısının vazgeçilmez bir unsuru olduğu için bu hareketliliği denetlemek için ulusal ve evrensel bazı kanunlar ortaya çıkmıştır. Bu kanunlar, sadece göçmenlerin haklarını korumaya yönelik değildir, aynı zamanda göçmen akınlarından etkilenen yerli sakinlerin güvenliğini ve haklarını korumayı esas alır. Bu durum ayrıca araştırılmayı ve tartışılmayı gerektirmektedir. Ancak bu araştırmanın bağlamında ortak bir noktaya işaret etmek gerekmektedir.

Göçmenlik sorunu, Türkiye’deki Suriyeliler bağlamında değerlendirildiğinde ortaya çıkan sorunların sadece göçmenlerle ilgili olmayıp yerli halkın da ilgili olduğu pek çok husus ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de -her gün değişmekle birlikte- yaklaşık olarak 3 milyonun üzerinde Suriyelinin varlığından bahsetmek mümkündür. Bu oran yeni bir sosyal kesimin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kesim toplumda “Suriyeliler” olarak adlandırılmaktadır. Suriyelilere yönelik yaratılmaya çalışılan genel algı ucuza çalışan, devletin sırtında büyük bir yük olan, ülkesini terk eden hain insanlar şeklindeki önyargılardır. Çalışmada verilerle aslında bu düşüncelerin gerçekten birer önyargı olmanın ötesine geçmediğini ortaya konulmaya çalışıldı. Çoğu Suriyeli ülkelerinde tarafların hiçbirinin haklı bir savaş verdiğine inanmadıkları için, savaşmak yerine kaçmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Bu gayet tutarlı bir cevap olarak görülmesi gerekir. Mevcut rejimden onaylamayan insanların onun için savaşmaları beklenemez. Öte yandan rejime karşı muhalif olan güçlerin çoğunun yabancı unsurlar ve diğer ülkeler tarafından desteklenmesi halk tarafından meşru görülmemektedir. Yine resmi kaynaklar üzerinden yapılan araştırmalar sonucunda aslında Suriyelilere abartıldığı kadar çok parasal desteğin verilmediği görülmektedir. Oysa “öteki” olarak kodlanan kesimler hakkında söylenen her olumsuz ifade inanılmaya müsaittir. Çoğu toplumda yerel halk, öteki olarak gördüğü kesimlere dair söylenen olumlu yargılara karşı şüpheli yaklaşırken, olumsuz içerikli her iddiaya inanmaya daha fazla eğilimlidir. Bu durum Türkiye’de de bu şekildedir. Suriyelilerle ilgili taradığımız pek çok sosyal medya paylaşımlarında özellikle olumsuz içerikli unsurların daha fazla ilgi gördüğü görülmüştür. Üstelik bu konuda toplumun farklı inanç ve ideolojik kesimleri genelde ortak kanılar geliştirmektedir. Pek çok konuda

ortaklaşamayan kesimler Suriyeliler konusundan hemen hemen aynı istikamette görüşler ortaya koymaktadır.

Çalışmanın teorik amacı, sığınmacıların bulunduğu bölgelerde baskın olan toplumsal algı ve bu algıların olumlu olumsuz etkileri doğrultusunda sığınmacıların gösterdikleri tepki ve uyum stratejileri belirlemek olmuştur. Bu bağlamda hem ülke genelinde sığınmacı algısının etkileri hem de yaşadığı bölgelerdeki yansımaları tespit edilmeye çalışılmıştır. Varılan önemli bulgulardan bazıları, sığınmacıların genel algıya karşı içe dönük bir tavır ortaya koyduğudur. Sığınmacıların büyük bir kısmında, kendini ait hissetmeme duygusu nedeniyle olumsuz algıları anlamaya ve kendi pencerelerinde empatiye dayalı bazı açıklamalar yapmaya yönelikler gözlenmiştir. Sığınmacı olma bilinci çoğunlukla olumsuz tavırlara karşı pasif bir tutumun gelişmesine sebep olmuştur. Çoğu sığınmacıların savaş sonrası ülkelerine dönme düşüncesinin temelinde kendini ait hissetmeme duygusu belirleyici olmuştur.

Yapılan görüşmelerde Suriyelilerin kendileri hakkındaki önyargıların farkında oldukları görülmüştür. Genelde verilen cevapların satır aralarında bu dışlanmışlık duygusunu fark etmek mümkündür. Suriyeliler her ne kadar kültürel olarak Türklerle kendilerini yakın hissetseler de tam olarak uyum sağlayamadıklarını belirtmiştir. Özellikle kadınların uyum konusunda yaşadıkları sorunlar daha fazladır. Çünkü Türklerle fazla ilişim kurama imkânları olmadığı için başta dil sorununu daha fazla yaşamaktadır. Çoğu dul kadın Türkiye’de evlenmek zorunda kalmıştır. Bunların büyük kısmı ise nikahsız evliliklerdir. Özellikle Kayseri’de yaptığımız araştırmada Türk vatandaşı bir kadının Suriyeli bir erkekle evlenme olayına hiç rastlanmamıştır. Görüşmelerde de bu durum dile getirilmiştir: “Türkler bizden kız isterler, ama bize kız vermezler”. Bu durum aslında Suriyelilere karşı yaratılan ötekileştirmeyi açık bir şekilde göstermektedir.

Suriyeli kimliğine yönelik ötekileştirme durumu bütünüyle yapılan görüşmenin sonuçları bağlamında ortaya çıkmamıştır. Yapılan görsel, yazılı ve sosyal medya gözlemleri ve sokak izlenimleri neticesinden bu yargıya varılmıştır. Çoğu görüşmede Kayseri’deki sığınmacılar yerli halk hakkında olumsuz beyanlar vermemiştir. Kendilerini Türkiye’de ve Kayseri’de güvende hissettiklerini belirtmişlerdir. Ekonomik olarak yaşadıkları bazı sorunlar ve çalıştıkları işyerlerindeki bazı olumsuzluklar dışında ciddi bir sorunun bahsi geçmemiştir.

Kayseri'ye gelen sığınmacıların çoğu daha önce gelen akrabalarının vasıtasıyla geldiklerini belirtmişlerdir. Bazıları ise Şanlıurfa, Kilis, Gaziantep gibi başka şehirlere gittikten sonra Kayseri'ye yerleştiklerini belirtmişleridir. Çoğu sığınmacı varoş mahallelerde kirada kalmaktadır. Çalıştıkları işler genelde küçük sanayi işleri olduğu görülmüştür. Pek çoğu kendi ülkelerindeki iş hayatlarının daha rahat olduğunu söylemiştir. Türkiye'deki iş hayatının genelde yoğun olduğu belirtilmiştir. Kayseri'deki kazançlarının kendi ülkelerindeki kazançlarından daha az olduğu söyleyenlerin sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Bu nedenle çoğu Suriyeli, ülkelerindeki savaşın biteceğine inanmasalar da eğer biterse mutlaka geri döneceklerini belirtmiştir.

Kayseri'deki sığınmacılar da ülkenin diğer bölgelerinde yaşayan sığınmacılardan çok farklı koşullara sahip değiller. Genel olarak aynı sorunlara ve aynı önyargılara maruz kalmaktadırlar. Özellikle toplumda yol gösterici konumunda olan politikacıların, sanatçıların ve aydınların Suriyeliler konusunda önyargıları tetiklememeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Önde olan kişilerin söylemleri her zaman kitleler üzerinden etkisi çok fazladır. Bu da bu kişilere çok büyük sorumluluklar yüklemektedir. Yapılan bu araştırmanın önyargıları gidermeye yönelik olduğu söylenebilir. Varılan sonuçların güvenilirliği resmi kaynaklara ve yüz yüze yapılan görüşlere dayanmaktadır. Bu sebeple bu araştırma topluma doğru bilgiyi ulaştıracak, daha ileri sonuçlara götürecektir çalışmalarına katkı sunmaya adaydır.

Araştırmanın ilk kısmında giriş bölümü olarak belirlenerek çalışmanın genel hatları belirlenmeye çalışıldı. Bu bölümde tezin içeriğine dair anahtar bazı tanımlar yapılmıştır. İkinci bölüm, giriş bölümüyle devamlılık göstererek teorik bağlantıları kapsamaktadır. Genel olarak sosyoloji biliminin ilgi alanı içerisine giren göç olgusuna dair teorik açıklamaların çalışmanın konusuyla bağlantıları ele alınmıştır. Hem Türkiye hem de uluslararası hukuk bağlamında sığınmacılık statüsünün tanımları verilmeye çalışıldı. Üçüncü bölümde genel olarak Türkiye bağlamında Suriyeli sığınmacılara yönelik algının nasıl ve hangi araçlarla oluştuğu konusu üzerinde duruldu. Özellikle görsel ve sosyal medya üzerinden oluşturulan Suriyeli algısının dayandığı kabuller sorgulanmıştır. Dördüncü bölüm çalışmanın asıl temelini oluşturan kısım olmuştur. Bu bölümde ele alınan her tanımlama ve belirlemede görüşmelerdeki bulgulardan doğrudan yararlanılmaya çalışıldı.

Ortaya çıkan bulgu ve değerlendirmeler genel bir algı durumuna karşı sığınmacıların geliştirdikleri stratejilerin hem psikolojik hem de sosyolojik özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle sığınmacılık ve sığınmacılara yönelik yerli vatandaşların algıları günümüzde popüler araştırma konularındandır. Çünkü bu konunun araştırılmasını destekleyecek birçok yöntem ve olanak mevcuttur. Sadece sosyal medya üzerinden yapılacak bir araştırma bile Suriyeli sığınmacılar konusunda önemli veriler sunabilmektedir. Ancak bu çalışmanın yöntem ve kapsam bakımından çok yönlü bir araştırma olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırma medya verileri, politik söylemler, sokak söylemleri ve sığınmacıların birebir ifadeleri bir araya getirilerek oluşturuldu. Yapılan görüşmelerin çokluğu ve görüşmecilerin çeşitliliği araştırmanın bulgularını daha geçerli hale getirmektedir. Bu çalışmayı farklı kılan en önemli unsurlardan biri yapılan diğer araştırmalardan daha fazla bulgunun bir araya getirilmesi olmuştur. Bu bakımdan ileride yapılacak benzer araştırmalara hem kaynak olabilecek hem de rehberlik edebilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

AKALIN Ayşe, (2012). Açık, Döner, Mühürlü Kapılar “20. Yüzyılda Batı/Doğu Ekseninde Emek Göçünün Seyri”, İletişim Yayınları, İstanbul.

AKÇADAĞ Emine, (2012). “Yasa Dışı Göç ve Türkiye”, Bilge Adamlar Kurulu Raporu, Bilgesam Yayınları, İstanbul.

AKDOĞAN Muzaffer ve SAĞIROĞLU Canan, (2017). “İtalya ve Suriyeli Mülteciler: Avrupa'nın Zorlu Sınavı”, Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi, 2(2), ss. 146-161.

AKKAYAN Taylan, (1979). Göç ve Değişme, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

BAŞARAN Fatma, (1972). “Türkiye’de Beyin Göçü Sorunu”, Araştırma Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi, c.: 10, ss.133-153.

BAUMAN Zygmunt, (2000). Siyaset Arayışı, Çev. Tuncay Birkan, Metis Yay., İstanbul.

ÇAĞLAYAN Savaş, (2006). “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt. 17, No. 2.

CANATAN Kadir, (2013). “Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım” Sosyoloji Dergisi, 3. Dizi, 27. Sayı, 2013/2, ss.317-332.

CONNOR Phillip, (2018). “Most displaced Syrians are in the Middle East, and about a million are in Europe”, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/01/29/where-displaced-syrians-have-resettled/>

ÇELEBİ Özlem, (2011). İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika, Saime Özçürümez, Şirin Türkay (Ed.), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Ankara.

CHOMSKY Noam ve HERMAN Edward S., (1999) Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir?, Minerva Yayınları, İstanbul.

DOĞAN Evin, (2015). Televizyon Haberlerinde Nefret Söylemi: Suriyeli Sığınmacılar Örnek Olayı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

DÜZKAYA, H. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Entegrasyonu ve İstihdam Politikaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

EMİROĞLU Kudret, AYDIN Suavi, (2003). Antropoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, İstanbul.

ERDOĞAN, M. M., (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara.

FAIST Thomas, (2003). Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Alanlar, Çev. Azat Zana Gündoğan ve Can Nacar, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

GEZGİN Mehmet Fikret, (1991). "İşgücü Göçü Teorileri", Sosyoloji Konferansları Dergisi (Istanbul Journal of Sociological Studies), Cilt. 23.

GİTMEZ Ali S. (1983). Yurtdışına İşçi Göçü ve Feri Dönüşler: Baklentiler... Gerçekleşenler, Aşan Yayıncılık, İstanbul.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), (2018)., "Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler", İçişleri Bakanlığı Göç İşleri Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560, Erişim Tarihi: 20 Ekim 2018.

GÜLLÜPİNAR, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi Politikası ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, sayı 4, ss. 53-85.

KARACA, S. ve DOĞAN, U.2014.Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu. Mersin: BİAMER.

URL ([http:// www.madde14.org/images/b/b0/MersinUnivSuriyeCalistay.pdf](http://www.madde14.org/images/b/b0/MersinUnivSuriyeCalistay.pdf))/, 10.10.2018.

KAYGALAK Sevilay, (2009). Kentin Mültecileri: Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme, Dipnot Yayınları, Ankara.

KESER İnan, (2011). Göç ve Zor "Diyarbakır Örneğinde Göç ve Zorunlu Göç", Ütopya Yayınevi, İstanbul.

KIZILÇELİK Sezgin, (2004). Zalimler ve Mazlumlar: Küreselleşmenin İnsani Olmayan Doğası, Anı Yayıncılık, Ankara.

MARSHALL Gordon, (2003) Sosyoloji Sözlüğü, Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, İstanbul.

MUTLU Erol, (1991). Televizyonu Anlamak, Gündoğan Yayınları, Ankara.

NEUMAN William Lawrence, (2003). Social Research Methods Qualitative and Quantitative Approaches, Boston.

O'REILLY Karen, (1995). 'A New Trend in European Migration: Contemporary British Migration to Fuengirola, Costa del Sol', *Geographical Viewpoint*, Vol: 23.

OYTUN, O. ve GÜNDOĞAR, S. S. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu. ORSAM- TESEV, Ankara. Rapor No: 195.

ÖNGÖR, Ş. (1980). Corafya Terimleri Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, <http://tdkterim.gov.tr/>, E.T.: 16.02.2019.

ÖZKARSLI Fatih, (2015), "Mardin'de Enformel İstihdamda Çalışan Suriyeli Göçmenler", Birey ve Toplum, Bahar 2015, cilt 5, sayı 9, ss.175-191.

PAREKH Bhikhu, (1994). 'Three Theories of Immigration', Strangers and Citizens: A Positive Approach Two Migrants and Refugees, Ed, Sarah Spencer, IPPR/ Rivers Oram Press, ss.93-97.

PEKER Bülent ve SANCAR Mithat, (2001). Mülteciler ve İltica Hakkı: Yaşamın Kıyısındakilere Hoşgeldin Diyebilmek, İnsan Hakları Derneği Yayınları, Ankara.

RAVENSTAIN Ernest George, (1985). "The Laws of Migration", Journal of the Statistical Society of London, Vol. 48, London.

RITZER George ve STEPNIISKY Jeffery, (2014). Sosyoloji Kuramları (Sociological Theory), Çev. Himmet Hülür, Deki Yayınları, Ankara.

ŞAHİN C. (2001). "Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisi İlişkin Kuramsal Bir İnceleme", G.Ü. Gazi Eitim Fakültesi Dergisi 21 (2), 57-67, http://www.gefad.gazi.edu.tr/window/dosyapdf/2001/2/2001-2-57-67-5_cengizcahin.pdf, E.T.: 12.02.2011.

ŞİMŞEK M.E. (2016). Modernite, Postmodernite ve Bauman, Belge Yayınları, İstanbul.

TAYLAN Hasan H., Televizyonla Yetişmek, Televizyon Şiddetinin Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Çizgi Yayınları, Konya, 2011.

TOKSÖZ Gülay, (2006). Uluslararası Emek Göçü, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

TÖRENLİ Nurcan, (2005). “Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı”, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Türkiye’de yaşayan Suriyelilerle ilgili internette yayılan 24 yanlış bilgi, (2017, 21 Eylül). Erişim Adresi: <https://teyit.org/turkiyede-yasayan-suriyelilerle-ilgili-internette-yayilan-22-yanlis-bilgi/>.

UNAT Nermin Abadan, (2002). Bitmeyen Göç, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

YALÇIN Cemal, (2004). Göç Sosyolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara.

<http://www.toplumvesiyaset.com/uyeDetay.php?uyeID=1245> E.T:15.07.2014

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137> Erişim tarihi: 10.08.2018.

<https://multeciler.org.tr/suriyeliler-universitelere-sinavsiz-mi-girecek/> Erişim tarihi: 10.10.2018.

<http://www.timeturk.com/suriyelilerle-ilgili-internette-yayilan-6-yanlis-bilgi/haber-558743> Erişim Tarihi: 30.08.2018).

EKLER

EK. 1 : Kayseri Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü Verileri

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Sayı : 36971571-000-E.18420
Konu : İstatistik Talebiniz Hk.

29/08/2018

Sn. Meryem GÖK
Gültepe Mah. Çiftçiler Cad. No:22/4 Huzur Sitesi Melikgazi/KAYSERİ

İlgi : 07.08.2018 tarihli 53309 sayılı dilekçeniz.

İlgide kayıtlı dilekçeniz ile Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğrenci olduğunuz ve "Kayseri'de Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Hayata Tutunma Stratejileri" konulu Yüksek Lisans Tezinizde kullanılmak üzere birtakım sayısal veriler talep etmekte olduğunuzu bildirdiniz.

Bu minvalde ilgili veriler aşağıdaki tabloda tanzim edilmiş olup söz konusu verilerin yalnızca Yüksek Lisans Tezinizde kullanılması gerektiği hususunu; Bilgilerinize önemle rica ederim.

Kayseri İlinde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyeliler*

0-5 YAŞ	6-18 YAŞ	19-34 YAŞ	35-59 YAŞ	60+ YAŞ	TOPLAM
14.911	21.184	26.913	10.717	1.669	75.394

KADIN	ERKEK	TOPLAM
33.064	42.330	75.394

* 09.08.2018 tarihi itibarıyla.

GÖVENLİ ELEKTRONİK İMZALI
SİSİLE AYINDIR
V.H.K.I.

Elif Merve ZENGİN
İl Göç İdaresi Müdürü a.
Grup Başkanı

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için <https://www.e-icisleri.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (TwFkw0-v0eQZ7-+N1Obw-U4wu0v-ZKIAJJan) kodunu yazınız.

Haç Saki Mah. Okur Sok. No:1 Kocasinan/ Kayseri
Telefon No: (352)220 11 57 Faks No: (352)220 21 57
e-Posta: kayseri@goc.gov.tr / İnternet Adresi: <http://www.goc.gov.tr>

Bilgi için: Elif Merve ZENGİN
İL GÖÇ UZMAN YARDIMCISI
Telefon No:

EK. 2: Geçici Koruma Belgesi Ön Yüzü

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
KAYSERİ VALİLİĞİ

GEÇİCİ KORUMA
KİMLİK BELGESİ

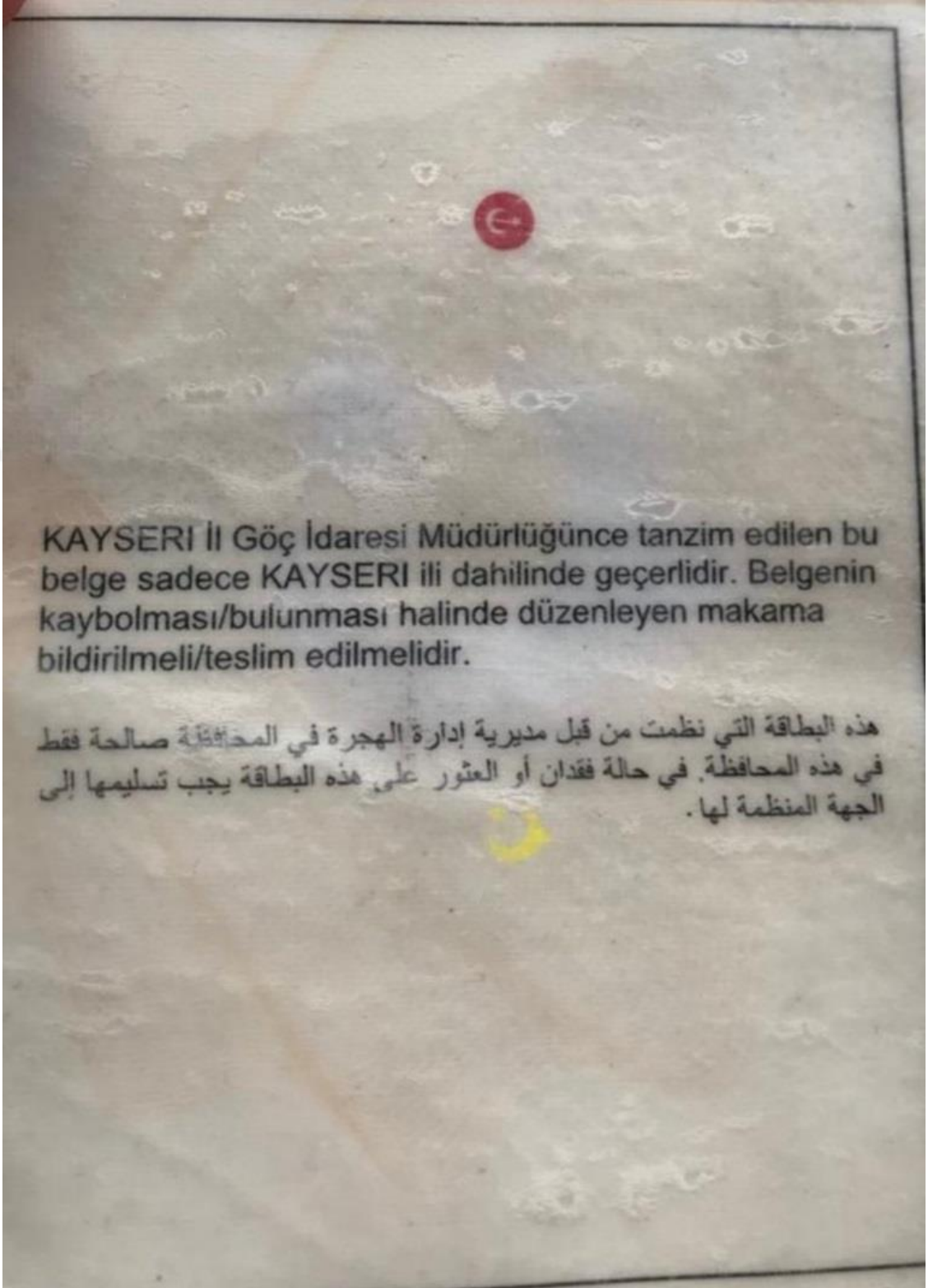
بطاقة الحماية المؤقتة

Yabancı Kimlik No	رقم الهوية الاجنبية	[REDACTED]
Adı	الاسم	[REDACTED]
Soyadı	اللقب	[REDACTED]
Baba Adı	اسم الاب	[REDACTED]
Anne Adı	اسم الأم	[REDACTED]
Doğum Yeri	مكان الولادة	HALEP
Doğum Tarihi	تاريخ الولادة	10.01.1973
Medeni Durumu	الحالة الاجتماعية	EVLI
Aile No	رقم العائلة	1629402
Uyruğu	الجنسية	SURIYE
Kayıt Tarihi	تاريخ التسجيل	20/08/2015

01.11.2017

Ahmet TEPE
Grup Başkanı

EK. 3: Geçici Koruma Belgesi Arka Yüzü

EK. 4: Mülakat Soruları ve Cevaplı Bir Örneği

ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ARAŞTIRMASI MÜLAKAT SORULARI

Cinsiyet: Kadın

Etnik Kimliği: Suriyeli

Dini-Mezhebi: Müslüman-Hanefi

Doğum Yeri: Halep

Eğitim Durumu: Lise

Medeni Hali: Evli

Yaş: 22

Kimlik ve Sosyal Durumla ilgili Sorular

- **Kaç dil biliyorsunuz?**
Arapça-Türkçe (az biliyor)
- **Kaç çocuklu bir aileniz var; (evliyse) kaç çocuğunuz var?**
3 kızım var
- **Ülkenizde mesleğiniz dışında uğraştığınız bir ilgi alanınız var mıydı?**
Ev hanımıyım ilgi alanım yoktu başka bir şey yapmazdım evin işleri.
- **Suriye’de her hangi bir siyasi faaliyetiniz var mıydı? Yakınlık hissettiğiniz bir örgüt var mıydı?**
Hiçbir şey yoktu.

Ekonomik Durumla İlgili Sorular

- **Ülkenizde hangi mesleği yapıyordunuz?**
Çalışmıyordum ev hanımıydım.
- **Alık kazancınız ne kadardı? Türkiye ile kıyasladığınızda artış mı var yoksa düşüş mü?**
Burada daha iyi... Çalışmıyordum ama burada daha iyi.
- **Türkiye’de ne iş yapmaktasınız?**
Çalışmıyorum ev hanımıyım.
- **Ailenizde kaç kişi çalışıyor? Kazancınız nasıl değerlendiriyorsunuz?**
1 kişi o da eşim.1200 TL kazanıyor. Kazancımız az geliyor yetiştiremiyoruz.
- **Türkiye’de verilen ekonomik desteği yeterli buluyor musunuz?**

Yeterli bulmuyorum. Türkiye destek olmuyor.

- **Türkiye’de kendi mesleğinizi yapabiliyor musunuz?**
Hayır! Suriye’de de burada da ev hanımıyım.
- **Hayat pahalılığı bakımından Türkiye ile Savaş öncesi Suriye’yi karşılaştırabilir misiniz?**
Burada her şey para... Maaş yetmiyor. Ev kira olduğu için orda kendi evimiz vardı.
- **Ekonomik sebeplerden dolayı başka bir ülkeye gitmeyi düşünür müsünüz? Düşünürseniz hangi ülkeye gitmek istersiniz?**
Düşünmem burası daha iyi.

Göç Sebepleri İle İlgili Sorular

- **Savaş sonrası neden başka bir ülkeye değil, Türkiye’ye geldiniz?**
Bizi kimse almadı sadece Türkiye aldı.
- **Ailenizden kaç kişi göç etti.**
12 kişi göç ettik.
- **Ülkenizde kalıp savaşmayı düşündünüz mü?**
Nasıl savaşayım hayır düşünmedim. Savaşacak gücüm yok.
- **Türkiye’de başka bir şehre gittiniz mi? Kayseri’yi seçmenizin nedeni nedir?**
Sadece Antep’e gittim eşim beni buraya getirdi. Antep’e geçici olarak gittim.
- **Türkiye’ye geldiğiniz için pişmanlık duyuyor musunuz?**
Pişman olmuyorum buradan memnunum Türkiye, Erdoğan güzeldir.
- **Tekrar ülkenize dönmeyi düşünüyor musunuz?**
Düşünmem ben burayı seviyorum.

Göç Edilen Yerle İle İlgili Sorular

- **Türkiye’yi savaş öncesi Suriye ile karşılaştırdığınızda ne gibi farklılıklar ve benzerlikler var?**
Soruyu anlamadı.
- **Kayseri’de insanların sizlere bakış açısını nasıl buluyorsunuz? Dışlandığınızı düşünüyor musunuz?**
İnsanlar çok iyi bizi dışlamıyorlar. Hiç muayene olmadan ilaç yazıyorlar. Küçük çocuğun kimliği çıkmadı bu yüzden onun sağlık güvencesi yok.
- **Kayseri’de, yerli halka göre daha düşük ücretli işlerde mi çalışıyorsunuz?**
Eşim orda daha çok kazanıyordu. Burada aldığımız para yetmiyor.

- **Kayseri’de yaşadığınız en büyük sorun nedir? Kayseri dışında Türkiye’nin başka bir şehrine gitmeyi düşündünüz mü?**
Yaşamak zor burada... Kış olunca zor geçiniyoruz. Antep’e gitmek istedim. Annem kardeşim hepsi orada. Bu yüzden gitmek istedim.
- **Kayseri’de kurduğunuz bir akrabalık ilişkisi oldu mu? (Ailede bir Türk’le evlenen var mı?)**
Benim bacım Türk’e vardı.
- **Kültürel olarak Türkiye halkını kendinize yakın hissediyor musunuz?**
Çok iyiler evet yakın buluyorum.
- **Kayseri’de başka akrabalarınız var mı? Göç ederken onlarla beraber mi hareket ettiniz?**
Ayrı şehirlere geldik biz geleli 10 sene oldu. Parça parça geldik.

Gelecekle İlgili Sorular

- **Türkiye sizce yaşanabilecek bir ülke mi?**
Yaşanabilecek bir ülkedir. Ancak zordur.
- **Türkiye’de gelecek kaygısı taşıyor musunuz?**
Burada mutluyum huzurluyum
- **Ülkenizde savaş bittiğinde ve istikrar sağlandığında dönmeyi düşünüyorsunuz?**
Ben burayı sevdim bu yüzden dönmeyi düşünmüyorum.
- **Ülkenizde savaşın biteceğine inanıyor musunuz?**
Bilmiyorum çok inancım yok.
- **Türk vatandaşlığına geçmeyi ister misiniz?**
Evet, isterim burada yaşamak istiyorum.

ÖZGEÇMİŞ

MERYEM GÖK

Adres: Gültepe Mahallesi Çiftçiler
CaddesiNo:22/4 Melikgazi/Kayseri

Gsm:(543)3489838
[Mail:meryemgok38@gmail.com](mailto:meryemgok38@gmail.com)

KİŞİSEL BİLGİLER

Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri : Kayseri
Doğum Tarihi : 28.10.1984

EĞİTİM DURUMU

1991-1996 : 24 Kasım İlköğretim Okulu
1996-1999 : Karamancı İmam Hatip Lisesi
1999-2000 : İngilizce Hazırlık
2000-2003 : Kayseri Lisesi
2004-2008 : Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İlköğretim Programı Sınıf Öğretmenliği Bölümü(Lisans)

2013-2016 :Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (Lisans)
2016-2019 :Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü Yüksek Lisans

İş tecrübesi:

08.09.2008-Halen: Öğretmen

SERTİFİKA

Aile Danışmanlığı

İLGİ ALANLARI

İnternet, kitap, kültür gezileri.

